శ్రీమద్భగవద్గీత

: వ్యాఖ్యాత :

“అభినవ వ్యాస”,“జ్ఞానప్రపూర్ణ”

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు B.Sc[Ag]

వ్యవస్థాపకులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన పీఠం : చిలకలూరిపేట.

Website : WWW.SRICHALAPATHIRAO.COM

Email : care@srichalapathirao.com

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

Contact : (Mobile) 80085 39770 / (Land Line) 08647 254716

Email : care@srichalapathirao.com

Visit www.srichalapathirao.com to listen Pravachanas

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ ప్రథమోధ్యాయః

అర్జున విషాదయోగః

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ:

శ్లో|| ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః |
మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ! || (1)

తా|| ధృతరాష్ట్రుడన్నాడు: సంజయా! ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రంలో యుద్ధం చేయుటకు సమావేశమైన నావాళ్ళు, పాండవులు ఏమి చేశారు?

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| దృష్ట్వాతు పాండవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా |
ఆచార్య ముపసంగమ్య రాజా వచన మబ్రవీత్ || (2)

తా|| సంజయుడన్నాడు: అప్పుడు దుర్యోధనుడు పాండవసేనా వ్యూహాన్ని చూచి, ఆచార్యుని సమీపించి ఇలా అంటున్నాడు.

శ్లో|| పశ్యైతాం పాండుపుత్రాణాం ఆచార్య! మహతీంచమూం |
వ్యూఢాం ద్రుపద పుత్రేణ తవశిష్యేణ ధీమతా || (3)

తా|| ఆచార్యా! ద్రుపద పుత్రుడు, తమ శిష్యుడు, బుద్ధిమంతుడు అయిన దృష్టద్యుమ్నుని చేత నిర్మించబడిన ఈ పాండుపుత్రుల గొప్ప సేనను చూడండి.

శ్లో|| అత్రశూరా మహేష్వాసాః భీమార్జున సమాయుధి |

యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః ‖ (4)

శ్లో‖ దృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశీరాజశ్చ వీర్యవాన్ |
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుంగవః ‖ (5)

శ్లో‖ యుధామన్యుశ్చ విక్రాంతః ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్ |
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వఏవ మహారథాః ‖ (6)

తా‖ ఇక్కడ శూరులు, బలమైన ధనుస్సులు గలవారు, యుద్ధంలో భీమార్జునులతో సమానమైనవారు ఐన సాత్యకి, విరాటుడు, మహారథుడైన, ద్రుపదుడు, దృష్టకేతువు, చేకితానుడు, వీరుడైన కాశీరాజు, పురుజిత్తు, కుంతిభోజుడు, నరులలో శ్రేష్టుడైన శైబ్యుడు, యుధామన్యుడు, ఉత్తమౌజుడు, అభిమన్యుడు, ద్రౌపదేయులు ఉన్నారు. వీరంతా మహారథులే.

శ్లో‖ అస్మాకంతు విశిష్టాయే తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ! |
నాయకా మమసైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమితే ‖ (7)

తా‖ ద్విజోత్తమా! మన పక్షంలో విశిష్టులైన వారెవరో ఇక తెలుసుకోండి. నా సైన్యంలోని నాయకులను మీ గుర్తుకోసం చెబుతాను.

శ్లో‖ భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః |
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి స్తథైవచ ‖ (8)

తా‖ మీరు, భీష్ముడు, కర్ణుడు, యుద్ధమందు జయశీలుడైన కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, వికర్ణుడు, అలాగే సోమదత్తుని కుమారుడైన భూరిశ్రవుడు ఉన్నారు.

శ్లో‖ అన్యేచ బహవశ్శూరాః మదర్థేత్యక్త జీవితాః |

నానా శస్త్ర ప్రహరణాః సర్వే యుద్ధ విశారదాః || (9)

తా|| ఇంకా ఎందరో శూరులు, యుద్ధ విశారదులు, అనేక శస్త్రాలు ధరించి నా కోసం జీవితాలను విడిచిపెట్టారు.

శ్లో|| అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితం |
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితం || (10)

తా|| భీష్ముల వారిచేత రక్షింపబడుతున్న మన ఆ సేన అపరిమితమైనది. భీముని చేత రక్షింపబడుతున్న వారి ఈ సేన పరిమితమైనది.

శ్లో|| అయనేషుచ సర్వేషు యధా భాగమవస్థితాః |
భీష్మమేవాభి రక్షంతు భవంతస్సర్వ ఏవహి || (11)

తా|| అన్ని వ్యూహ మార్గాలలోను మీరంతా ఎవరి స్థానాలలో వారుంటూ అందరూ భీష్ములవారినే రక్షిస్తూ ఉండాలి.

శ్లో|| తస్య సంజనయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహః |
సింహనాదం వినద్యోచ్చైః శంఖం దధ్మౌప్రతాపవాన్ || (12)

శ్లో|| తతః శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానక గోముఖాః |
సహసైవాభ్య హన్యంత సశబ్ద స్తుములోఽభవత్ || (13)

తా|| అతడికి (దుర్యోధనునికి) సంతోషం కలిగిస్తూ ప్రతాపవంతుడైన కురువృద్ధుడు; పితామహుడు భీష్మాచార్యులు గట్టిగా సింహనాదం చేసి శంఖాన్ని పూరించాడు (12). ఆ వెనువెంటనే శంఖాలు, భేరీలు, పణవానకాలు, గోముఖాలు ఒకేసారిగా మ్రోగాయి. ఆ ధ్వని గజిబిజిగా ఉంది.

శ్లో|| తతః శ్వేతైర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యందనే స్థితౌ |
మాధవః పాండవశ్చైవదివ్యౌ శంఖౌ ప్రదధ్మతుః || (14)

తా|| అప్పుడు తెల్లని గుర్రాలు పూన్చిన గొప్ప రథంలో కూర్చొని మాధవుడు, పాండవమధ్యముడైన అర్జునుడు తమ దివ్యమైన శంఖాలను పూరించారు.

శ్లో|| పాంచజన్యం హృషీకేశః దేవదత్తం ధనంజయః |
పౌండ్రం దధ్మౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః || (15)

శ్లో|| అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః |
నకులః సహదేవశ్చ సుఘోష మణిపుష్పకౌ || (16)

తా|| హృషీకేశుడు శ్రీకృష్ణుడు 'పాంచజన్యాన్ని', ధనంజయుడైన అర్జునుడు 'దేవదత్తాన్ని', భీమకర్ముడైన వృకోదరుడు 'పౌండ్ర' మనే మహాశంఖాన్ని ఊదారు.

తా|| కుంతీపుత్రుడు ధర్మరాజు 'అనంతవిజయ'మనే శంఖాన్ని, నకులసహదేవులు 'సుఘోష, మణిపుష్పకాల'నే శంఖాలను పూరించారు.

శ్లో|| కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖండీచ మహారథః |
దృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చా పరాజితః || (17)

శ్లో|| ద్రుపదోద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే |
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శంఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్ || (18)

శ్లో|| సఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్ |
నభశ్చ పృథివీంచైవ తుములోవ్యను నాదయన్ || (19)

తా|| గొప్పధనువు కలిగిన కాశీరాజు, మహారథుడైన శిఖండి, దృష్టద్యుమ్నుడు, విరాటుడు, పరాజయం లేనివాడైన సాత్యకి.

తా|| ఓ రాజా! ద్రుపదుడు, ద్రౌపదీపుత్రులైన ఉపపాండవులు, మహాబాహుడైన సుభద్రా కుమారుడు అభిమన్యుడు - అందరూ వేరువేరుగా శంఖాలను పూరించారు.

తా|| ఆ ధ్వని భూమ్యాకాశాలయందంతటా ప్రతిధ్వనించి, దుర్యోధనాదుల గుండెలను బ్రద్దలు చేసింది.

శ్లో|| అథవ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః |
ప్రవృత్తే శస్త్ర సంపాతే ధనురుద్యమ్య పాండవః || (20)

శ్లో|| హృషీకేశం తదావాక్యం ఇదమాహ మహీపతే! |

అర్జున ఉవాచ:

సేనయో రుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయమేఽచ్యుత || (21)

శ్లో|| యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం యోద్ధుకామా నవస్థితాన్ |
కైర్మయా సహయోద్ధవ్యం అస్మిన్ రణసముద్యమే || (22)

శ్లో|| యోత్స్యమానా నవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్రసమాగతాః |
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధేః యుద్ధేప్రియ చికీర్షవః || (23)

తా|| ఓ మహారాజా! బాణాలు వదలటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఆ తరుణంలో కపిధ్వజుడైన అర్జునుడు యుద్ధ సన్నద్ధులై వచ్చి నిలిచియున్న ధార్తరాష్ట్రులను చూచి, ధనుస్సు నెక్కుపెట్టి, అప్పుడు హృషీకేశుడైన శ్రీకృష్ణునితో ఇలా అంటున్నాడు. "అచ్యుతా! రెండు సేనల మధ్య నా రథాన్ని నిలబెట్టు" (20-21)

తా|| ఓ కృష్ణా! యుద్ధం చేయగోరి సిద్ధపడి వచ్చిన ఎవరెవరితో నేను యుద్ధం చేయాలో వారందరినీ ఈ యుద్ధప్రారంభ సమయంలో చూడాలి.

తా|| దుర్బుద్ధియైన ధృతరాష్ట్ర పుత్రునికి యుద్ధంలో ప్రియం కలిగించటానికై ఏఏ వీరులు ఇక్కడ యుద్ధ సంసిద్ధులై యున్నారో వారిని నేను చూడాలి.

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| ఏవముక్తో హృషీకేశః గుడాకేశేన భారత! |
సేనయో రుభయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమం || (24)

శ్లో|| భీష్మద్రోణ ప్రముఖతః సర్వేషాంచ మహీక్షితాం |
ఉవాచ పార్థ! పశ్యైతాన్ సమవేతాన్ కురూనితి || (25)

తా|| సంజయుడన్నాడు. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఇలా అర్జునుని చేత ఆదేశించబడిన శ్రీకృష్ణుడు ఉభయసేనల మధ్య ఉత్తమమైన రథాన్ని, ప్రముఖులైన భీష్మద్రోణులు, ఇతర రాజుల ఎదురుగా నిలిపి "పార్థా! ఈ సమావేశమైన కురుశ్రేష్ఠులను చూడు" అన్నాడు. (24-25)

శ్లో|| తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః పితౄనథ పితామహాన్ |
ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాతౄన్ పుత్రాన్ పౌత్రాన్ సఖీం స్తథా||(26)

శ్లో|| శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి |
తాన్ సమీక్ష్య సకౌంతేయః సర్వాన్ బంధూ నవస్థితాన్ ||(27)

శ్లో|| కృపయాపరయాఽఽవిష్టః విషీదన్నిద మబ్రవీత్ |

తా|| అపుడు అర్జునుడు రెండు సేనలలోను నిలిచియున్న తండ్రులను, తాతలను, గురువులను, మేనమామలను, సోదరులను, పుత్రులను, మనుమలను, స్నేహితులను, మామలను, హితులను చూచాడు.

అక్కడ నిలిచిన యావన్మంది బంధువులను పరిశీలించి చూచిన అర్జునుడు అధికమైన కరుణతో కూడినవాడై విషాదంతో ఇలా అంటున్నాడు.

అర్జున ఉవాచ:

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ! యుయుత్సుం సముపస్థితం || (28)

శ్లో|| సీదంతి మమగాత్రాణి ముఖంచ పరిశుష్యతి |
వేపథుశ్చ శరీరేమే రోమహర్షశ్చ జాయతే || (29)

శ్లో|| గాండీవం స్రంసతే హస్తాత్ త్వక్చైవ పరిదహ్యతే |
నచ శక్నో మ్యవస్థాతుం భ్రమ తీవచమేమనః || (30)

శ్లో|| నిమిత్తానిచ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ |
నచశ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే || (31)

తా|| కృష్ణా! యుద్ధం చేయగోరి సమావేశమైయున్న ఈ స్వజనాన్ని చూచి నా అవయవాలు శిధిలమౌతున్నాయి. నోరు ఎండిపోతున్నది. శరీరం వణుకుతున్నది. రోమాలు నిక్కబొడుచుకుంటున్నాయి. గాండీవం చేతిలో నుండి జారిపోతున్నది. చర్మం మండిపోతున్నది. నిలబడటానికి శక్తిలేదు. మనస్సు గిర్రున తిరిగిపోతున్నది.

కేశవా! అనర్థకరమైన దుశ్శకునాలు కనిపిస్తున్నాయి. యుద్ధంలో స్వజనులను చంపటం వల్ల కలిగే మేలు ఏమిటో నాకు కనిపించటం లేదు.

శ్లో|| న కాంక్షే విజయం కృష్ణ! న చ రాజ్యం సుఖానిచ |
కిం నో రాజ్యేన గోవింద! కిం భోగై ర్జీవితేన వా || (32)

శ్లో|| యేషా మర్థేః కాంక్షితం నః రాజ్యం భోగాస్సుఖానిచ |
త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాం స్త్యక్త్వాధనానిచ || (33)

శ్లో|| ఆచార్యాః పితరః పుత్రాః తథైవ చ పితామహాః |
మాతులాశ్శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాస్సంబంధినస్తథా || (34)

శ్లో|| ఏతాన్న హంతు మిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన |
అపిత్రైలోక్య రాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే || (35)

తా|| కృష్ణా! నేను విజయాన్ని కోరను, రాజ్యాన్ని గాని, సుఖాలు గాని కోరను. గోవిందా!రాజ్యంవల్ల గాని, భోగాల వల్లగాని, బ్రతకటం వల్ల గాని మనకు ఏం ప్రయోజనం? (32)

తా|| ఎవరికోసమైతే మనం రాజ్యాన్ని, సుఖాలను, భోగాలను కోరుకుంటున్నామో అట్టి గురువులు, తండ్రులు, పుత్రులు, తాతలు, మేనమామలు, మామలు, మనుమలు, బావమరుదులు, వియ్యంకులు అంతా ప్రాణాలను, ధనాన్ని విడిచి ఇక్కడ యుద్ధానికి నిలబడి ఉన్నారు. (33)(34)

తా|| మధుసూదనా! వారు నన్ను చంపినా, త్రిలోక రాజ్యాధి పత్యానికైనా సరే నేను వారిని చంపటానికి ఇష్టపడను. ఇక భూలోక రాజ్యం సంగతి దేనికి?(35)

శ్లో|| నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కాప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన |
పాపమే వాశ్రయే దస్మాన్ హత్వైతా నాతతాయినః || (36)

శ్లో|| తస్మాన్నార్హా వయం హంతుం ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాంధవాన్ |

స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ (37)

తా॥ జనార్దనా! ఈ ధృతరాష్ట్ర పుత్రులను చంపటం వల్ల మనకు ఏమి సంతోషం కలుగుతుంది? ఆతతాయినులైన వీరిని చంపటం వల్ల మనకు పాపమే గదా!

తా॥ అందువల్ల మన బంధువులైన ఈ ధార్తరాష్ట్రులను చంపదగదు. మాధవా! మన బంధువులైన వారిని చంపుకోవటం వల్ల మనం ఎలా సుఖపడగలం?

శ్లో॥ యద్యప్యేతేన పశ్యంతి లోభోపహత చేతసః ।
కులక్షయ కృతం దోషం మిత్ర ద్రోహేచ పాతకం ॥ (38)

శ్లో॥ కథం న జ్ఞేయ మస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుం ।
కులక్షయ కృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ (39)

తా॥ రాజ్యంపై గల లోభం చేత తెలివి తప్పి ప్రవర్తించే ఈ దుర్యోధనాదులు కులక్షయం వల్ల కలిగే దోషాలను, మిత్రదోహం వల్ల కలిగే పాపాన్ని తెలుసుకోలేకపోయినప్పటికీ ఓ జనార్దనా! కులక్షయం వల్ల కలిగే దోషాలు తెలిసిన మనం ఈ పాపం నుండి ఎందుకు తొలగకూడదు?

శ్లో॥ కులక్షయే ప్రణశ్యంతి కులధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులం కృత్స్నం అధర్మోభి భవత్యుత ॥ (40)

శ్లో॥ అధర్మాభి భవాత్ కృష్ణ! ప్రదుష్యంతి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ! జాయతే వర్ణసంకరః ॥ (41)

శ్లో॥ సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్యచ ।
పతంతి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిండోదక క్రియాః ॥ (42)

తా|| ఓ కృష్ణా! కులక్షయం వల్ల సనాతమైన కులధర్మాలు నశిస్తాయి. ధర్మం నశించినప్పుడు కులం మొత్తం అధర్మం వైపు తిరుగుతుంది. అధర్మం వ్యాపించినపుడు కులస్త్రీలు చెడిపోతారు. వార్ష్ణేయా! కులస్త్రీలు చెడిపోతే వర్ణసంకరం ఏర్పడుతుంది. ఈ వర్ణసాంకర్యం వల్ల కులానికి నరకమే, కులాన్ని నాశనం చేసినవారికీ నరకమే. అంతేకాదు వీరి పితరులు కూడా పిండోదక క్రియలు లేక నరకంలో పడిపోతారు.

శ్లో|| దోషై రేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః |
ఉత్సాద్యంతే జాతి ధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః || (43)

తా|| వర్ణ సంకరానికి కారకులైన కులనాశకుల ఈ దోషాల వల్ల శాశ్వతమైన జాతి ధర్మాలు, కులధర్మాలు నశించిపోతాయి.

శ్లో|| ఉత్సన్న కులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన! |
నరకే నియతం వాసః భవతీత్యనుశుశ్రుమ || (44)

తా|| జనార్దన! కులధర్మాలు నశించిపోయినచో మనుష్యులు చాలాకాలం నరకవాసం చేయాల్సి ఉంటుందని విన్నాను.

శ్లో|| అహో బత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితావయం |
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హంతుం స్వజన ముద్యతాః || (45)

శ్లో|| యది మామప్రతీకారం అశస్త్రం శస్త్రపాణయః |
ధార్త రాష్ట్రా రణే హన్యుః తన్మే క్షేమ తరం భవేత్ || (46)

తా|| అక్కటా! రాజ్య సుఖాలపై ఆశచేత స్వజనులను చంపటానికి సిద్ధమైన మనం ఎంతటి మహాపాపానికి ఒడిగట్టుతున్నాము? ఆయుధాలు ధరించకుండా, ప్రతిక్రియ చెయ్యకుండా ఉన్న నన్ను;

ఆయుధాలు ధరించిన దుర్యోధనాదులు ఒకవేళ యుద్ధంలో చంపినా, దానివల్ల నాకు మేలే కలుగుతుంది.

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| ఏవముక్త్వాఽర్జున స్సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్ |
విసృజ్య సశరం చాపం శోక సంవిగ్న మానసః || (47)

తా|| సంజయుడంటున్నాడు. ఇలా పలికిన అర్జునుడు విషాదంతో నిండిన మనస్సుతో యుద్ధభూమిలో తన ధనుర్బాణాలను విడిచి రథం వెనుక భాగంలో కూర్చున్నాడు.

గద్యం:

ఓం తత్ సత్, ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,
బ్రహ్మ విద్యాయాం, యోగశాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే,
అర్జున విషాదయోగోనామ ప్రథమోఽధ్యాయః ||

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము. శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాదరూపము ఐన భగవద్గీత యందు అర్జున విషాదయోగమను పేరుగల ప్రథమ అధ్యాయము సమాప్తం.

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథద్వితీయోధ్యాయః

సాంఖ్య యోగః

సంజయ ఉవాచ :

శ్లో|| తంతథా కృపయాఽఽవిష్టం అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణం |
విషీదంత మిదం వాక్యం ఉవాచ మధుసూదనః || (1)

తా|| సంజయుడంటున్నాడు - ఆ విధంగా కరుణతో ఆవహించబడి, కన్నీటితో నిండిన నేత్రములతో, విషాదంలో ఉన్న అర్జునుణ్ణి చూచి మధుసూదనుడిలా అంటున్నాడు.

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో|| కుతస్త్వా కశ్మల మిదం విషమే సముపస్థితం |
అనార్యజుష్ట మస్వర్గ్యం అకీర్తికర మర్జున! || (2)

శ్లో|| క్లైబ్యం మాస్మగమః పార్థ! నైతత్త్వ య్యుపపద్యతే |
క్షుద్రం హృదయ దౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప! || (3)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు, అర్జునా! యుద్ధానికి సిద్ధమై యున్న ఈ విషమ సమయంలో ఈ కశ్మలం (మాలిన్యం) నీకు ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? ఇది ఆర్యులకు తగినది కాదు. స్వర్గాన్ని, కీర్తిని చెడగొట్టేది, పరంతపా! నపుంసకుడివి కావద్దు. ఇది నీకు శోభనివ్వదు. నీచమైన ఈ హృదయ దౌర్బల్యాన్ని విడిచిపెట్టి లేచి నిలబడు.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| కథం భీష్మమహంసంఖ్యే ద్రోణంచ మధుసూదన! |
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హా వరిసూదన || (4)

శ్లో|| గురూన హత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయోభోక్తుం భైక్ష్య మపీహలోకే! |
హత్వాఽర్థ కామాంస్తు గురూనిహైవ
భుంజీయ భోగాన్ రుధిర ప్రదిగ్ధాన్ || (5)

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు - శత్రుసంహారకుడవగు ఓ మధుసూదనా! పూజార్హులైన భీష్మద్రోణులను యుద్ధము నందు నేను ఎలా బాణాలతో ఎదుర్కోగలను? మహానుభావులైన గురువులను వధించకుండా ఈ లోకంలో బిచ్చమెత్తుకుని జీవించటం మేలు. ఇక్కడ గురువులను వధించి, రక్తంతో తడిసిన సంపదలను, భోగాలను మాత్రమే అనుభవించగలము.

శ్లో|| నచైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయః
యద్వాజయేమ యదివానో జయేయుః |
యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః || (6)

తా|| ఎవరిని చంపిన తర్వాత ఇక మనం జీవించాలని అనుకోమో అట్టి ధార్తరాష్ట్రులు, బంధువులైన భీష్మాదులు యుద్ధభూమిలో మన ఎదుట నిలిచియున్నారు. అదీగాక ఈ యుద్ధంలో మనమే జయిస్తామో, లేదా వారే జయిస్తారో నాకు తెలియదు. అందువల్ల ఇపుడు ఏది మనకు మంచిదో తేల్చుకోలేకపోతున్నాను.

శ్లో|| కార్పణ్య దోషో పహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మ సంమూఢచేతాః |
యచ్ఛ్రేయః స్యా నిశ్చితం బ్రూహితన్మే
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నం || (7)

తా|| కార్పణ్య దోషం చేత నా స్వభావం దెబ్బతిన్నది. ధర్మమేదో తెలుసుకోలేని వాడనై నిన్ను అడుగుతున్నాను. నాకు ఏది శ్రేయస్సో నిశ్చయించి దానినే తెలియజెయ్యి. నేను నీ శిష్యుణ్ణి. నిన్ను శరణుజొొచ్చిన నాకు బోధించు.

శ్లో|| నహిప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాత్
యచ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మింద్రియాణాం |
అవాప్య భూమావసపత్న మృద్ధం
రాజ్యం సురాణా మపిచాధిపత్యం || (8)

తా|| ఇంద్రియాలను దహింపచేస్తున్నట్టి నా యీ శోకాన్ని తొలగించే ఉపాయమేదో తెలియటం లేదు. శత్రువులు లేనట్టి, సర్వసమృద్ధమైన ఈ భూలోక రాజ్యంగాని, దేవలోక రాజ్యాధిపత్యం గాని ఈ శోకాన్ని తొలగించలేవు.

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః! |
నయోత్స్య ఇతి గోవిందం ఉక్త్వా తూష్ణీం బభూవహ||(9)

తా|| సంజయుడంటున్నాడు: పరులను తపింపజేసే ఓ రాజా! గుడాకేశుడైన అర్జునుడు హృషీకేశునితో (శ్రీకృష్ణునితో) ఇలా చెప్పి, యుద్ధం చెయ్యనని ముభావంగా (మౌనంగా) ఉండిపోయాడు.

శ్లో|| తమువాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివభారత |
సేనయోరుభయోర్మధ్యేవిషీదంత మిదం వచః || (10)

తా|| భారతా! రెండుసేనల మధ్య దుఃఖిస్తున్న అర్జునునితో శ్రీకృష్ణుడు నవ్వుతూ ఇలా అంటున్నాడు.

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే |
గతాసూనగతా సూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః || (11)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: అర్జునా! దుఃఖించతగనివారిని గూర్చి నీవు దుఃఖిస్తున్నావు. గొప్ప పండితునిలాగా మాట్లాడుతున్నావు. కాని మరణించినవారిని గూర్చిగాని, జీవించియున్నవారిని గూర్చి గాని పండితులైనవారు ఎన్నటికీ దుఃఖించరు.

శ్లో|| నత్వేవాహం జాతు నాసం నత్వం నేమే జనాధిపాః |
న చైవ న భవిష్యామః సర్వేవయ మతఃపరం || (12)

తా|| నేను లేని సమయం అంటూ ఎప్పుడూ లేదు. అలాగే నీవు గాని, ఈ రాజులు గాని లేని సమయం కూడా ఎప్పుడూ లేదు. ఈ శరీరాలు నశించినప్పటికీ ఇక మీదట కూడా మనందరం లేకపోవుట అనేది లేదు.

శ్లో|| దేహినోఽస్మిన్ యథాదేహే కౌమారం యౌవనం జరా|
తథా దేహాంతర ప్రాప్తిః ధీరస్తత్ర నముహ్యతి || (13)

తా|| దేహధారియైన జీవునికి ఈ శరీరంలో బాల్యం, యౌవనం, ముసలితనం ఎలాగో అలాగే మరో దేహం కూడా వస్తున్నది. వివేకం గలవాడు ఈ విషయంలో ఎటువంటి మోహాన్ని చెందడు.

శ్లో|| మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌంతేయ! శీతోష్ణ సుఖదుఃఖదాః |
ఆగమాపాయినోఽనిత్యాః తాం స్తితిక్షస్వ భారత!|| (14)

తా|| కౌంతేయా! ఇంద్రియాలకు శబ్దస్పర్శాది విషయాలతో కలిగే సంయోగం వల్ల శీతోష్ణాలు, సుఖదుఃఖాలు కలుగుతూ ఉంటాయి. అవి రాకడపోకడ కలిగినవి; అశాశ్వతమైనవి. కనుక ఓ భారతా! వాటిని సహించుము.

శ్లో|| యంహి నవ్యధయంత్యేతే పురుషం పురుషర్షభ! |
సమదుఃఖ సుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే || (15)

తా|| పురుషశ్రేష్ఠుడా! సుఖదుఃఖములందు సమభావము గల ధీరుడైన ఏ పురుషుని ఈ మాత్రాస్పర్శములు (ఇంద్రియ విషయ సంయోగములు) బాధించవో అతడు అమృతత్వాన్ని (మోక్షాన్ని) అందుకోవటానికి అర్హుడవుతున్నాడు.

శ్లో|| నాసతో విద్యతే భావః నాభావో విద్యతే సతః |
ఉభయోరపి దృష్టోఽంతః త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః || (16)

తా|| లేనిదానికి (అసత్ కు) ఉనికి లేదు. ఉన్నదానికి (సత్) లేకపోవటం అనేది లేదు. ఈ రెండింటి యొక్క నిశ్చయం, చివరి నిష్కర్ష తత్త్వజ్ఞానుల చేత దర్శింపబడింది.

శ్లో|| అవినాశితు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతం |
వినాశమవ్యయస్యాస్య నకశ్చిత్కర్తుమర్హతి || (17)

తా|| దేనిచేత ఈ సమస్త జగత్తు వ్యాపించబడియున్నదో అట్టి ఆత్మ నాశనం లేనిదని తెలుసుకో. నాశనం లేని ఆత్మను నశింపజేయుటకు ఎవ్వడూ సమర్థుడు కాదు.

శ్లో|| అంతవంత ఇమేదేహాః నిత్యస్యోక్తా శరీరిణః |

అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత! || (18)

తా|| నిత్యమైనటువంటి, నాశనం లేనటువంటి, సాటి లేనటువంటి శరీరికి (ఆత్మకు) ఈ శరీరాలన్నీ నశించిపోయేవే. కనుక ఓ అర్జునా! యుద్ధం చెయ్యి.

శ్లో|| య ఏనం వేత్తి హంతారం యశ్చైనం మన్యతే హతం |

ఉభౌ తౌన విజానీతః నాయం హంతి న హన్యతే || (19)

తా|| ఎవరు ఆత్మ చంపేది అని అనుకుంటారో, లేక చనిపోయేది అని అనుకుంటారో వారు ఉభయులు తత్త్వము తెలియనివారే. ఆత్మ ఇతరులను చంపేదీ కాదు, చనిపోయేదీ కాదు.

శ్లో|| నజాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్

నా యం భూత్వా భవితా వా న భూయః |

అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణః

న హన్యతే హన్యమానే శరీరే || (20)

తా|| ఈ ఆత్మ ఎన్నటికీ పుట్టేదీ కాదు, చనిపోయేదీ కాదు. ఇదివరకు లేకుండి కొంతకాలం తర్వాత ఉండేదీ కాదు. ఇది పుట్టుకలేనిది, నిత్యమైనది, ఎల్లప్పుడూ ఉండేది, అనాదియైనది. శరీరము చంపబడినప్పటికీ ఇది చంపబడదు.

శ్లో|| వేదావినాశినం నిత్యం య ఏన మజమవ్యయం |

కథంసపురుషః పార్థ! కం ఘాతయతి హంతికం || (21)

తా|| ఓ పార్థా! ఎవడు ఈ ఆత్మను పుట్టుకలేనిదని, నాశనం లేనిదని, నిత్యమైనదని, అక్షయమైనదని తెలుసుకుంటాడో, అట్టి పురుషుడు ఎవరిని చంపిస్తాడు? ఎవరిని చంపుతాడు?

శ్లో|| వాసాంసి జీర్ణాని యధా విహాయ
నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి |
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాని
అన్యాని సంయాతి నవానిదేహీ|| (22)

తా|| మానవుడు ఏ ప్రకారంగా చినిగిపోయిన వస్త్రాలను విడిచి నూతన వస్త్రాలను ధరిస్తున్నాడో, అలాగే ఆత్మ జీర్ణదేహాలను వదలి క్రొత్త దేహాలను పొందుతున్నది.

శ్లో|| నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః |
నచైనం క్లేదయం త్యాపః నశోషయతి మారుతః || (23)

శ్లో|| అచ్ఛే ద్యోఽయమ దాహ్యోఽయం అక్లేద్యోశోష్య ఏవచ|
నిత్యస్సర్వ గతః స్థాణుః అచలోఽయం సనాతనః ||(24)

తా|| ఈ ఆత్మను శస్త్రాలు ఛేదించలేవు. అగ్ని కాల్చలేదు. నీరు దీనిని తడుపలేదు. వాయువు ఎండించలేదు. (23) ఇది ఛేదింపవీలులేనిది, దహింప వీలులేనిది, తడుపుటకు వీలులేనిది, ఎండించ వీలులేనిది, ఇది నిత్యమైనది, సర్వవ్యాపకమైనది, స్థిరమైనది, అచలమైనది, సనాతనమైనది(24).

శ్లో|| అవ్యక్తోఽయమ చింత్యోఽయం అవికార్యోఽయ ముచ్యతే |
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితు మర్హసి || (25)

తా|| ఈ ఆత్మ అవ్యక్తం (ఇంద్రియములకు గోచరించనిది), అచింత్యం (మనస్సు చేత చింతించవీలులేనిది), అవికార్యం (ఏ వికారాలు లేనిది). ఈ ప్రకారంగా ఆత్మను తెలుసుకొని శోకాన్ని విడిచిపెట్టు.

శ్లో|| అథచైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసేమృతం |
తథాపిత్వం మహాబాహో! నైవం శోచితుమర్హసి || (26)

శ్లో|| జాతస్యహిధృవో మృత్యుః ధ్రువం జన్మమృతస్యచ |
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే నత్వం శోచితుమర్హసి || (27)

తా|| ఒకవేళ ఆత్మపుట్టేది, చనిపోయేది అని అనుకున్నా ఓ మహాబాహుడా! అప్పుడు కూడా నీవు శోకించాల్సిన పనిలేదు (26) పుట్టిన దానికి మరణం, మరణించిన దానికి పుట్టుక నిశ్చయం గదా! మరి నివారించలేని ఈ విషయంలో నీకు శోకమెందుకు? (27)

శ్లో|| అవ్యక్తాదీనిభూతాని వ్యక్తమధ్యానిభారత! |
అవ్యక్త నిధనాన్యేవ తత్రకా పరిదేవనా || (28)

తా|| భరతవంశంలో జన్మించిన అర్జునా! భూతాల యొక్క మొదలు కనబడదు, మధ్య మాత్రం కనబడుతుంది, నశించిన తర్వాతా కనిపించవు. అట్టి భూతాల కొరకు ఎందుకు దుఃఖించటం?

శ్లో|| ఆశ్చర్యవత్ పశ్యతికశ్చిదేనం
ఆశ్చర్యవద్ వదతి తథైవ చాన్యః |
ఆశ్చర్యవత్ చైన మన్యశృణోతి
శ్రుత్వాప్యేనం వేదనచైవ కశ్చిత్ || (29)

తా|| ఒకానొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడు. మరొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా చెబుతాడు. ఇంకొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా వింటాడు. అలా విన్నప్పటికీ దీనిని ఎవడూ తెలుసుకోలేడు.

శ్లో|| దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం దేహేసర్వస్య భారత! |
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని నత్వంశోచితుమర్హసి || (30)

తా|| భారతా! అన్ని దేహాలలోనూ ఉండే ఈ దేహి (ఆత్మ) నిత్యమైనది, అవధ్యమైనది (వధించబడేది కాదు). అందువల్ల ఏ ప్రాణి గురించి నీవు శోకించపనిలేదు.

శ్లో|| స్వధర్మమపి చావేక్ష్య నవికంపితుమర్హసి |
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయోన్యత్ క్షత్రియస్యనవిద్యతే || (31)

తా|| స్వధర్మం దృష్ట్యా చూచినప్పటికీ నీవు చలించరాదు. క్షత్రియునికి స్వధర్మం కన్నా శ్రేయస్కరమైనది మరొకటి లేదు.

శ్లో|| యదృచ్ఛయాచోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతం |
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ! లభంతే యుద్ధమీదృశం || (32)

తా|| పార్థా! యాదృచ్ఛికంగా (అప్రయత్నంగా) లభించినట్టిది, తెరిచియున్న స్వర్గద్వారం వంటిది ఐన ఈ యుద్ధం అదృష్టవంతులైన క్షత్రియులకే లభిస్తుంది.

శ్లో|| అధచేత్త్వ మిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం నకరిష్యసి |
తతః స్వధర్మం కీర్తించ హిత్వాపాపమవాప్స్యసి || (33)

శ్లో|| అకీర్తించాపి భూతాని కథయిష్యంతితేఽవ్యయాం ||
సంభావితస్య చాకీర్తిః మరణాదతి రిచ్యతే || (34)

తా|| ఒకవేళ ఈ ధర్మయుద్ధాన్ని చెయ్యకపోయావో; దానివల్ల నీ స్వధర్మాన్నీ, కీర్తిని పోగొట్టుకొనేవాడివవుతావు. పైగా పాపాన్ని పొందుతావు (33) అంతేకాదు నీవు యుద్ధం నుండి తొలగిపోతే ప్రజలు నీ అపకీర్తిని చిరకాలం చెప్పుకుంటారు. గౌరవనీయునికి అపకీర్తి అనేది మరణం కన్నా ఎక్కువ బాధాకరం (34)

శ్లో|| భయాద్రణా దుపరతం మన్యంతే త్వాం మహారధాః |
యేషాం చత్వంబహుమతః భూత్వాయాస్యసి లాఘవం ||(35)
శ్లో|| అవాచ్య వాదాంశ్చబహూన్ వదిష్యంతి తవాహితాః |
నిందంతస్తవసామర్ధ్యం తతో దుఃఖతరం నుకిం?|| (36)

తా|| అర్జునా! నీవు భయం వల్లనే యుద్ధరంగం నుండి పారిపోయావని మహారథులు అనుకుంటారు. ఇంతవరకు నిన్ను గౌరవంగా చూచినవారే చులకనగా మాట్లాడతారు (35).

నీ శత్రువులు నిన్ను అనేక విధాలుగా అనరాని మాటలంటారు. నీ సమర్ధతను శంకిస్తారు. అంతకన్నా మించిన దుఃఖం నీకు ఇంకేం ఉంటుంది?

శ్లో|| హతో వా ప్రాప్స్యసే స్వర్గం జిత్వావా భోక్ష్య సే మహీం|
తస్మా దుత్తిష్ఠ కౌంతేయ! యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ||(37)

తా|| కుంతీనందనా! చనిపోయావా! స్వర్గాన్ని పొందుతావు; విజయం సాధించావా! రాజ్యాన్ని పొందుతావు. అందువల్ల లే! లేచి యుద్ధానికి కృతనిశ్చయుడవుకా!

శ్లో|| సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ |
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాప మవాప్స్యసి || (38)

తా|| సుఖదుఃఖాలను, లాభనష్టాలను, జయాపజయాలను సమముగా భావించి యుద్ధానికి సన్నద్ధుడివికా! అలా చేస్తే ఇక నీవు పాపాన్ని పొందవు.

శ్లో|| ఏషాతేஉభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధి ర్యోగే త్విమాంశ్రుణు |
బుద్ధ్యాయుక్తో యయాపార్థ! కర్మబంధం ప్రహాస్యసి || **(39)**

తా|| ఇంతవరకు నీకు జ్ఞానాన్ని బోధించటం జరిగింది. ఇక ఈ బుద్ధి యోగాన్ని గురించి విను. పార్థా! ఈ జ్ఞానంతో కూడుకుంటే నీవు కర్మబంధాన్ని ఛేదించగలవు.

శ్లో|| నేహాభిక్రమ నాశోஉస్తి ప్రత్యవాయోనవిద్యతే |
స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతోభయాత్||**(40)**

శ్లో|| వ్యవసాయాత్మికాబుద్ధిః ఏకేహ కురునందన! |
బహుశాఖాహ్యనంతాశ్చ బుద్ధయోஉవ్యవసాయినాం|| **(41)**

తా|| ఈ నిష్కామ కర్మయోగంలో క్రమభంగం జరగటం గాని, వ్యతిరేక ఫలితాలు రావటం గాని జరగదు. అంతేకాదు. ఏ కొంచెం ఆచరించినా గొప్ప భయం నుండి నిన్ను రక్షిస్తుంది. (**40**) కురునందనా! కోరికలు లేని నిశ్చయబుద్ధి ఏకాగ్రంగా ఉంటుంది. అదే నిశ్చయం లేని వారిబుద్ధి అనేక శాఖోపశాఖలుగా చీలిపోయి ఉంటుంది. (**41**)

శ్లో|| యామిమాం పుష్పితాంవాచం ప్రవదం త్యవిపశ్చితః|
వేదవాద రతాః పార్థ! నాన్యదస్తీతి వాదినః || **(42)**

శ్లో|| కామాత్మానః స్వర్గాపరాః జన్మకర్మ ఫలప్రదాం |
క్రియావిశేష బహుళాం భోగైశ్వర్య గతిం ప్రతి|| **(43)**

శ్లో|| భోగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం తయాపహృత చేతసాం |
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః సమాధౌన విధీయతే || (44)

తా|| పార్థా! వేదములందలి అర్థవాదము (కర్మకాండ) లో ఆసక్తి గలవారు కోరికలతో నిండి, స్వర్గసుఖముల పట్ల ఆకర్షితులై; స్వర్గ సుఖముల కంటే కోరవలసింది ఇంకేమీ లేదని వాదిస్తారు. అట్టి అజ్ఞానులు (అవివేకులు) అనేక క్రియా విశేషాలతో కూడి, జన్మకర్మ వలయంలో త్రిప్పి, భోగైశ్వర్యాల వైపుకు తీసుకుపోయే (మోదుగ) పువ్వులవంటి మధురమైన మాటలను చెబుతూ ఉంటారు. అలాంటి వారి మాటలకు ముగ్ధులై, భోగైశ్వర్యాల వైపుకు ఎవరు ఆకర్షించబడతారో వారి వివేకం హరించుకుపోతుంది. దానివల్ల వారిబుద్ధి స్థిరముగా బ్రహ్మనిష్ఠ యందు నిలువదు.

శ్లో|| త్రైగుణ్య విషయావేదాః నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున! |
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థః నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్|| (45)

తా|| అర్జునా! వేదాలు త్రిగుణాలతో కూడిన విషయాలకు చెంది ఉన్నవి. నీవు త్రిగుణాలకు అతీతుడవై, ద్వంద్వాలను వదిలిపెట్టి, నిత్యమూ సత్త్వగుణంలో నిలిచి, యోగక్షేమాలను పట్టించుకోకుండా ఆత్మజ్ఞానము కలవాడివి కా!

శ్లో|| యావానార్థ ఉదపానే సర్వతః సంప్లుతోదకే |
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః || (46)

తా|| అంతటా నీరు పొంగిపొర్లుతున్నప్పుడు స్నానాదుల కొరకు భావులు, చెరువులు జలపాత్రల అవసరం ఎంతవరకో బ్రహ్మజ్ఞానము గల బ్రాహ్మణునికి ఈ వేదాలలోని కర్మకాండ అంతవరకే అవసరం.

శ్లో|| కర్మణ్యే వాధికారస్తే మాఫలేషు కదాచన |

మాకర్మఫల హేతుర్భూః మాతేసంగోఽస్త్వ కర్మణి || (47)

తా|| కర్మలు చేయుటయందే నీకు అధికారం ఉన్నది. కర్మఫలాన్నెప్పుడూ కోరవద్దు. కర్మఫలానికి నీవెప్పుడూ కారకుడివి కావద్దు. అకర్మతో సంగభావము నీకు కలుగకుండుగాక!

శ్లో|| యోగస్థఃకురు కర్మాణి సంగంత్యక్త్వా ధనంజయ! |

సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమోభూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే ||48)

తా|| ధనంజయా! సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి, సిద్ధించినా సిద్ధించకపోయినా రెంటిని సమం గావించి, యోగంలో నిలిచి కర్మలు చెయ్యి. సమత్వమే యోగం అని చెప్పబడుతున్నది.

శ్లో|| దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధి యోగాద్ధనంజయ! |

బుద్ధౌ శరణ మన్విచ్ఛ కృపణాః ఫల హేతవః || (49)

తా|| ధనంజయా! బుద్ధియోగం కన్నా సకామకర్మ చాలా నికృష్టమైనది. కనుక నీవు బుద్ధి యోగాన్నే శరణు పొందు. ఫలితాన్ని కోరి కర్మ చేసేవాడు పిసినిగొట్టుయే.

శ్లో|| బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభేసుకృత దుష్కృతే |

తస్మాద్యోగాయయుజ్యస్వ యోగః కర్మసుకౌశలం || (50)

తా|| సమత్వబుద్ధితో కూడిన వ్యక్తి ఈ జన్మలోనే పుణ్యపాపాలు రెంటినీ వదలిపెడతాడు. కనుక నీవు బుద్ధి యోగానికే సిద్ధంకా! యోగమంటే కర్మలలో నైపుణ్యతయే.

శ్లో|| కర్మజం బుద్ధి యుక్తాహి ఫలంత్యక్త్వా మనీషిణః |

జన్మబంధ వినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛన్త్య నామయం || (51)

తా|| సమత్వబుద్ధితో నిష్కామ కర్మయోగాన్ని ఆచరించి, కర్మల వల్ల లభించే ఫలాన్ని విడిచిపెట్టగల వివేకి జన్మబంధం నుండి పూర్తిగా విడుదల పొంది, దుఃఖరహితమైన పదాన్ని చేరుకుంటాడు.

శ్లో|| యదాతే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతి తరిష్యతి |
తదాగంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్యశ్రుతస్యచ || (52)

శ్లో|| శ్రుతి విప్రతి పన్నాతే యదాస్థాస్యతి నిశ్చలా|
సమాధావచలాబుద్ధిః తదాయోగమవాప్స్యసి || 53

తా|| ఎప్పుడైతే నీ బుద్ధి మోహమనే (అజ్ఞానమనే) బురదను వదిలించుకుంటుందో అప్పుడు వినదగిన విషయాల నుండి, విన్న విషయాల నుండి విరక్తిని పొందుతావు. (52)

తా|| విన్నవాటితో విసిగి వేసారిపోయిన నీ బుద్ధి సమాధిలో నిశ్చలంగా నిలిచినప్పుడు నీవు పరమాత్మతో యోగాన్ని పొందుతావు.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్తస్య కేశవ! |
స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత వ్రజేత కిం? || 54

తా|| అర్జునుడు అడుగుతున్నాడు, "కేశవా! సమాధి నిష్ఠ యందుండే స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణం ఏమిటి? స్థిరబుద్ధి గల అతడు ఎలా మాట్లాడుతాడు? ఎలా కూర్చుంటాడు? ఎలా ప్రవర్తిస్తాడు?"

శ్రీ భగవానువాచ :

శ్లో|| ప్రజహాతి యదాకామాన్ సర్వాన్ పార్థ! మనోగతాన్ |
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే || 55

తా|| శ్రీ భగవానుడంటున్నాడు. పార్థా! మనస్సునందలి సమస్తమైన కోరికలను ఎప్పుడు సంపూర్ణంగా విడిచిపెడతాడో, ఎప్పుడు తనలో తాను ఆనందాన్ని పొందుతూ ఉంటాడో అప్పుడు స్థితప్రజ్ఞుడు అని పిలువబడతాడు.

శ్లో|| దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగత స్పృహః |
వీతరాగ భయక్రోధః స్థితధీర్ముని రుచ్యతే || 56

తా|| దుఃఖంలో ఉద్వేగం చెందనివాడు, సుఖాల కోసం ఆరాటం చెందనివాడు, రాగము, భయము, క్రోధము విడిచిన వాడు స్థితప్రజ్ఞుడైన మునిగా చెప్పబడతాడు.

శ్లో|| యస్సర్వత్రానభిస్నేహః తత్తత్ ప్రాప్యశుభాశుభం |
నాభినందతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా || 57

తా|| ఎవడు సమస్త విషయములందును ఆసక్తి లేనివాడై, ఆయా శుభ అశుభాలను పొందినప్పుడు ఆనందించక, ద్వేషించక ఉంటాడో అట్టివాని ప్రజ్ఞయే స్థిరమైనది.

శ్లో|| యదాసంహరతే చాయం కూర్మోంగానీవ సర్వశః |
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా|| 58

తా|| తాబేలు తన అంగాలను లోపలకు ముడుచుకున్నట్లుగా ఇతడు ఎప్పుడైతే తన ఇంద్రియాలను విషయ వస్తువుల నుండి ఉపసంహరించుకుంటాడో అపుడు అతడి ప్రజ్ఞ స్థిరంగా ఉంటుంది.

శ్లో|| విషయావినివర్తంతే నిరాహారాస్య దేహినః |
రసవర్జం రసోప్యస్య పరం దృష్ట్వానివర్తతే || 59

తా|| ఆహారాన్ని విడిచిపెట్టిన పురుషుని నుండి విషయ వస్తువులు దూరంగా తొలగిపోతాయి. ఐతే విషయ వాసన (విషయాలపై అభిరుచి) మాత్రం అలాగే ఉండిపోతుంది. పరమాత్మ దర్శనంతోనే ఆ అభిరుచి (వాసన) కూడా తొలగిపోతుంది.

శ్లో|| యతతో హ్యపి కౌంతేయ! పురుషస్య విపశ్చితః |
ఇంద్రియాణి ప్రమాథీని హరంతి ప్రసభంమనః || 60

తా|| కౌంతేయా! వివేకి అయిన పురుషుడు ప్రయత్నించినప్పటికీ బలవత్తరమైన ఇంద్రియాలు మనస్సును బలాత్కారంగా విషయాలపైకి లాగివేస్తూనే ఉంటాయి.

శ్లో|| తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః |
వశేహి యస్యేంద్రి యాణి తస్య ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠితా || 61

తా|| అట్టి బలవత్తరమైన ఇంద్రియాలన్నింటిని స్వాధీనంలో పెట్టుకొని, యోగయుక్తుడై, నన్నే (భగవంతునే) లక్ష్యంగా పెట్టుకొని ఉండాలి. ఎవరి ఇంద్రియాలు స్వాధీనంలో ఉంటాయో వారి ప్రజ్ఞయే స్థిరంగా ఉంటుంది (అతడే స్థితప్రజ్ఞుడు).

శ్లో|| ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సంగస్తేషూప జాయతే |
సంగాత్సం జాయతే కామః కామాత్ క్రోధోஉభి జాయతే || 62

శ్లో|| క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతి విభ్రమః |
స్మృతి భ్రంశాత్ బుద్ధినాశః బుద్ధి నాశాత్ ప్రణశ్యతి || 63

తా|| ఇంద్రియ విషయాలను గురించి సదా చింతించే పురుషునికి ఆ విషయాలతో సంగభావం కలుగుతుంది. సంగభావం వల్ల కోరిక కలుగుతుంది. కోరికవల్ల కోపము జనిస్తుంది.

తా|| కోపం వల్ల అవివేకం (మోహం) కలుగుతుంది. అవివేకం వల్ల మతి భ్రమిస్తుంది. మతి భ్రమవల్ల బుద్ధి నశిస్తుంది. బుద్ధి నశించి పోవటంతో సర్వనాశనం కలుగుతుంది.

శ్లో|| రాగ ద్వేష వియుక్తైస్తు విషయానింద్రియైశ్చరన్ |
ఆత్మవశ్యై ర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధి గచ్ఛతి || 64

శ్లో|| ప్రసాదే సర్వ దుఃఖానాం హాని రస్యోపజాయతే |
ప్రసన్న చేతసో హ్యాశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే || 65

తా|| రాగద్వేషాల నుండి విడివడి, ఇంద్రియాలను తన వశంలో ఉంచుకొని, మనస్సును తన ఆధీనంలో ఉంచుకొని విషయాలలో సంచరిస్తున్నప్పటికీ అతడు ప్రశాంతంగానే ఉంటాడు.

తా|| ప్రశాంతంగా ఉన్నప్పుడు అతడి సమస్త దుఃఖాలు నశిస్తాయి. ప్రసన్న చిత్తము గలవాని బుద్ధి త్వరలోనే నిలకడ గలిగినదై యుంటుంది. (అతడే స్థిరమైన ప్రజ్ఞ గలవాడు)

శ్లో|| నాస్తి బుద్ధి రయుక్తస్య నచాయుక్త స్య భావనా |
నచా భావయతః శాంతిః అశాంతస్య కుతస్సుఖం || 66

శ్లో|| ఇంద్రియాణాంహి చరతాం యన్మనోఽను విధీయతే |
తదస్య హరతి ప్ర జ్ఞాం వాయుర్నావ మివాంభసి || 67

తా|| నిగ్రహం లేనివానికి బుద్ధి స్థిరంగా నిలవదు. అట్టివానికి ఆత్మచింతన - ఆత్మధ్యానం కుదరదు. ఆత్మచింతన లేనివానికి శాంతిలేదు. శాంతిలేని వానికి సుఖంలేదు.

తా|| ఎందుకంటే విషయాలలో సంచరించే ఇంద్రియాలకు లోబడి మనస్సు కూడా వాటిని అనుసరిస్తే, నీటిలోని పడవను తుఫాను గాలి ముంచి వేసినట్లు అతడి మనస్సు అతని ప్రజ్ఞను ముంచివేస్తుంది.

శ్లో|| తస్మాద్యస్య మహాబాహో! నిగృహీతాని సర్వశః |
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 68

తా|| అందువల్ల ఓ మహాబాహుడా! ఎవరి యొక్క ఇంద్రియాలు విషయ వస్తువుల నుండి అన్ని విధాలుగా నిగ్రహింపబడతాయో అట్టివాని ప్రజ్ఞ (జ్ఞానం) యే స్థిరంగా ఉంటుంది.

శ్లో|| యానిశా సర్వ భూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ|
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సానిశాపశ్యతో మునేః || 69

తా|| సమస్త ప్రాణులకు ఏది రాత్రియో ఇంద్రియ నిగ్రహముగల యోగి (సంయమి) అందులో మేలుకొని ఉంటాడు. దేనియందు ప్రాణులు మేలుకొని ఉంటాయో అది ఆత్మావలోకనంలో ఉన్న మునులకు రాత్రి యగుచున్నది.

శ్లో|| ఆపూర్యమాణ మచల ప్రతిష్టం
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్ |
తద్వత్ కామాయం ప్రవిశంతి సర్వే
సశాంతి మాప్నోతి నకామకామీ || 70

తా|| పరిపూర్ణంగా నీటితో నిండి, స్థిరమైన ఉనికి గల సముద్రాన్ని ఏ ప్రకారంగా నీరు చేరుకుంటున్నదో అలాగే ఎవరిలో సర్వకామనలు ప్రవేశించి విలీనమైపోతున్నాయో అతడే శాంతిని పొందుతాడు. కామదాసునికి ఆ అవకాశం లేదు.

శ్లో|| విహాయకామన్ యస్సర్వాన్ పుమాంశ్చరతి నిస్పృహః |
నిర్మమో నిరహం కారః సశాంతి మధి గచ్ఛతి || 71

తా|| ఎప్పుడైతే సమస్త కోరికలను విడిచి, అహంకార మమకారాలు వదలి ఆశలేని వాడై సంచరిస్తున్నాడో అట్టి పురుషుడు పరమశాంతిని పొందుతున్నాడు.

శ్లో|| ఏషాబ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ! నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి |
స్థిత్వాఽస్యా మంత కాలేఽపి బ్రహ్మనిర్వాణ మృచ్ఛతి || 72

తా|| పార్థా! ఇదే బ్రాహ్మీస్థితి. ఈ స్థితిని పొందిన తర్వాత ఇక మోహం చెందడు. అంత్య కాలంలో కూడా ఈ స్థితిలో నిలిస్తే అతడు బ్రహ్మ నిర్వాణాన్ని - బ్రహ్మైక్యాన్ని - మోక్షాన్ని పొందుతాడు.

గద్యం:-

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు,
ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, సాంఖ్యయోగో నామ, ద్వితీయోధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ తృతీయోధ్యాయః

కర్మయోగః

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతాబుద్ధిర్జనార్థన! |
తత్కిం కర్మణి ఘోరేమాం నియోజయసి కేశవ! || 1

శ్లో|| వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవమే |
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేనశ్రేయోహ మాప్నుయాం || 2

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు: జనార్ధనా! నీ అభిప్రాయం ప్రకారం కర్మకన్న జ్ఞానమే ఎక్కువైతే, ఓ కేశవా! నన్నీ ఘోర కర్మలో ఎందుకు నియోగిస్తున్నావు? (1)

తా|| గజిబిజి మాటలతో నా బుద్ధికి మోహాన్ని కలిగిస్తున్నావు. ఇదంతా కాదు. దేనివల్ల నాకు శ్రేయస్సు కలుగుతుందో ఆ ఒక్కదానిని నిశ్చయించి చెప్పు. (2)

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| లోకేస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురాప్రోక్తా మయా నఘ! |
జ్ఞాన యోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినాం|| 3

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: ఓ పాపరహితుడా! ఈ లోకంలో రెండు రకాలైన సాధనా మార్గాలు ముందే నాచేత చెప్పబడ్డాయి. సాంఖ్యులకు జ్ఞానయోగము, యోగులకు కర్మయోగము అనేవే ఆ రెండు మార్గాలు.

శ్లో|| నకర్మణామనారంభాత్ నైష్కర్మ్యం పురుషోశ్నుతే |
నచసన్న్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి || 4

తా|| మానవుడు తాను చేయవలసిన కర్మలను చేయకపోవటం వల్ల నిష్కామకర్మల ద్వారా పొందవలసిన శాంతస్థితిని పొందలేడు. అసలు కర్మలే చేయకుండా విడిచి పెడితే నైష్కర్మ్య సిద్ధిని ఎన్నటికీ పొందలేడు.

శ్లో|| నహికశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ |
కార్యతేహ్యవశః కర్మ సర్వప్రకృతి జైర్గుణైః || 5

తా|| ఎవ్వరూ ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలనాచరించకుండా ఉండలేరు. ప్రతివాడూ తన స్వభావం వల్ల కలిగిన సత్వరజస్తమో గుణాల చేత అవశుడై (అస్వతంత్రుడై) కర్మలు చేస్తూనే వుంటాడు.

శ్లో|| కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసాస్మరన్ |
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచారస్స ఉచ్యతే || 6

తా|| ఎవరైతే కర్మేంద్రియాలను నిగ్రహించి మనస్సులో ఇంద్రియ విషయాలను స్మరిస్తుంటాడో అతడు పరమ మూర్ఖుడు, కపటాచారి అని పిలవబడతాడు.

శ్లో|| యస్త్వింద్రియాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున! |
కర్మేంద్రియైః కర్మయోగం అసక్తస్స విశిష్యతే || 7

తా|| అర్జునా! ఎవరైతే మనస్సు ద్వారా జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించి, కర్మేంద్రియాల ద్వారా సంగభావం లేకుండా కర్మయోగాన్ని ఆరంభిస్తాడో అతడే శ్రేష్ఠుడు.

శ్లో|| నియతం కురుకర్మత్వం కర్మజ్యాయోహ్యకర్మణః |
శరీర యాత్రాపిచతే నప్రసిద్ధ్యే దకర్మణః || 8

తా|| నీ కర్తవ్య కర్మను నీవు చెయ్యి. కర్మ చేయకుండటం కన్న చేయటమే మంచిది. పని చేయకపోతే శరీరయాత్ర కూడా జరగదు.

శ్లో|| యజ్ఞార్థాత్ కర్మణో న్యత్ర లోకోయం కర్మబంధనః |
తదర్థం కర్మ కౌంతేయ! ముక్తసంగస్స మాచర || 9

తా|| యజ్ఞం కోసం చేసే కర్మలకన్న వేరైన కర్మల వల్లనే ఈ లోకం బంధింపబడుతున్నది. కుంతీకుమారా! అందువల్ల సంగభావాన్ని వదిలిపెట్టి యజ్ఞకర్మల నాచరించు.

శ్లో|| సహయజ్ఞాః ప్రజాస్సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః |
అనేన ప్రసవిష్యధ్వం ఏషవోస్త్విష్టకామధుక్ || 10

శ్లో|| దేవాన్ భావయతానేన తేదేవా భావయంతువః |
పరస్పరం భావయంతః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ || 11

తా|| బ్రహ్మదేవుడు సృష్టి చేసేటప్పుడు యజ్ఞంతో సహా ప్రజలను సృష్టించి ముందే ఇలా చెప్పాడు. "ఈ యజ్ఞకర్మల చేత మీరు వృద్ధి పొందండి, ఇది మీ కోరిన కోర్కెలు తీర్చే కామధేనువు వంటిది" అని ఆశీర్వదించాడు. (10) "ఈ యజ్ఞకర్మల చేత దేవతలను తృప్తి పరచండి. ఆ దేవతలు మిమ్ము అనుగ్రహించి తృప్తి పరుస్తారు. ఇలా పరస్పరం తృప్తినొందించుకొనుట ద్వారా గొప్ప శ్రేయస్సును పొందుతారు" (11)

శ్లో|| ఇష్టాన్ భోగాన్ హివోదేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః |
తైర్దత్తాన ప్రదాయైభ్యః యో భుంక్తే స్తేన ఏవసః || 12

తా|| యజ్ఞము చేత సంతోషపెట్టబడిన దేవతలు మీకు ఇష్టమైన భోగాలను ఇస్తారు. ఆ దేవతల చేత ఇవ్వబడినవాటిని వారికి సమర్పించకుండా ఎవడు అనుభవిస్తాడో అట్టివాడు దొంగయే.

శ్లో|| యజ్ఞశిష్టా శినస్సంతః ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః |
భుంజతే తేత్వఘంపాపా యేపచంత్యాత్మకారణాత్ || 13

తా|| యజ్ఞము చేయగా మిగిలిన అమృతాన్ని (దేవతలకు సమర్పించగా మిగిలిన దాన్ని) భుజించిన సత్పురుషులు సమస్త పాపాల నుండి విడుదల పొందుతారు. అలాగాక ఎవరైతే తమ కొరకే వండుకుంటారో అట్టివారు పాపులు. వారు పాపాన్నే తింటారు.

శ్లో|| అన్నాద్భవంతి భూతాని పర్జన్యాదన్న సంభవః |
యజ్ఞాత్ భవతి పర్జన్యః యజ్ఞః కర్మసముద్భవః || 14

శ్లో|| కర్మబ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షర సముద్భవం |
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితం || 15

తా|| ప్రాణులన్నీ అన్నం వల్ల పుడుతున్నాయి. అన్నం మేఘం వల్ల పుడుతున్నది. మేఘం యజ్ఞం వల్ల, యజ్ఞం కర్మవల్ల పుడుతున్నది.

కర్మ సృష్టికర్త బ్రహ్మదేవుని నుండి పుట్టినది. ఆ బ్రహ్మదేవుడు సర్వవ్యాపకమైన అక్షరుడైన పరమాత్మ నుండి జన్మించాడు. అందువల్ల సర్వవ్యాపకుడైన పరమాత్మయే నిత్యమూ యజ్ఞంలో ప్రతిష్ఠితుడై యున్నాడు.

శ్లో|| ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః |
అఘాయురింద్రియారామః మోఘం పార్థ! సజీవతి || 16

తా|| అర్జునా! ఎవడైతే ఇలా పరిభ్రమించే జగచ్ఛక్రాన్ని అనుసరించడో వాడు పాపాత్ముడే. అట్టివాడు ఇంద్రియాలకు దాసుడు. వాడి జీవితం వ్యర్థం.

శ్లో|| యస్త్వాత్మరతి రేవస్యాత్ ఆత్మతృప్తశ్చ మానవః |
ఆత్మన్యేవచ సంతుష్టః తస్య కార్యం న విద్యతే || 17

శ్లో|| నైవతస్యకృతే నార్థః నాకృతే నేహకశ్చన |
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః || 18

తా|| ఏ మానవుడు తన (ఆత్మ) లోనే రమిస్తూ, తనలోనే తృప్తిచెందుతూ, తనలోనే సంతుష్టి చెందుతూ ఉంటాడో అట్టివానికి ఇక చేయదగిన కార్యం అంటూ ఏమీలేదు.

ఆత్మలోనే ఆనందించే అట్టి ఆత్మవిదునకు ఈ లోకంలో కర్మచేయటం వల్ల గాని, కర్మ చేయకుండా ఉండటం వల్ల గాని ఎట్టి ప్రయోజనము లేదు. తన ప్రయోజనం కొరకు సమస్త ప్రాణులలో దేనినీ ఆశ్రయించడు.

శ్లో|| తస్మాత్ అసక్త స్సతతం కార్యం కర్మ సమాచర |
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః || 19

తా|| అందుచేత సంగభావం లేకుండా ఎల్లప్పుడూ చేయవలసిన కర్మను చేస్తూ ఉండు. సంగభావాన్ని విడిచి (ఫలాసక్తిని విడిచి) కర్మను ఆచరించటం వల్లనే మానవుడు మోక్షాన్ని పొందుతున్నాడు.

శ్లో|| కర్మణైవహి సంసిద్ధిం ఆస్థితా జనకాదయః |
లోక సంగ్రహమేవాఽపి సంపశ్యన్ కర్తు మర్హసి || 20

తా|| జనకుడు మొదలైనవారు నిష్కామ కర్మల ద్వారానే మోక్షమును పొందారు. లోక కళ్యాణాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని అయినా కర్మ చేయటమే నీకు తగును.

శ్లో|| యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠః తత్తదేవేతరోజనః |
సయత్ ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదను వర్తతే || 21

తా|| శ్రేష్ఠుడు దేనినైతే ఆచరిస్తూ ఉంటాడో ఇతర జనులు దానినే ఆచరిస్తూ ఉంటారు. అతడు దేనిని ప్రమాణంగా తీసుకుంటాడో లోకం దానినే అనుసరిస్తుంటుంది.

శ్లో|| నమే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషులోకేషుకించన |
నాన వాప్తమవాప్తవ్యం వర్తఏవచకర్మణి || 22

శ్లో|| యదిహ్యహంనవర్తేయం జాతుకర్మణ్య తంద్రితః |
మమవర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః || 23

శ్లో|| ఉత్సీదేయు రిమేలోకాః నకుర్యాం కర్మచేదహం |
సంకరస్యచ కర్తాస్యాం ఉపహన్యా మిమాః ప్రజాః || 24

తా|| పార్థా! ముల్లోకాల్లోనూ నాకు చేయవలసిన కర్తవ్యం అంటూ ఏమీలేదు. ఇంతవరకు నేను పొందకుండా ఉన్నది గాని, ఇక ముందు పొందవలసినది గాని ఏమీలేదు. అయినా సరే నేను కర్మలు చేస్తూనే ఉన్నాను (22). (ఎందుకంటావా?) ఒకవేళ నేను గనుక జాగరూకతతో కర్మలను చేయకుండా సోమరిగా ఉంటే మనుష్యులందరూ అన్ని విధాలా నన్నే అనుసరిస్తారు (23). నేను కర్మను చేయకపోతే జనులంతా చెడిపోతారు. కర్మసంకరానికి

కారకుణ్ణవుతాను. ఈ జనులను నాశనం చేసిన వాడనవుతాను (24).

శ్లో|| సక్తాః కర్మణ్య విద్వాంసః యథాకుర్వంతి భారత! |
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాసక్తః చికీర్షుర్ లోకసంగ్రహం|| 25

శ్లో|| నబుద్ధిభేదం జనయేత్ అజ్ఞానాం కర్మసంగినాం |
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి విద్వాన్ యుక్తః సమాచరన్ || 26

తా|| అర్జునా! కర్మఫలము నందు ఆసక్తి గల అజ్ఞానులు ఏ విధంగా కర్మలను శ్రద్ధతో చేస్తారో అలాగే కర్మఫలము నందు ఆసక్తిలేని జ్ఞానులు లోకక్షేమాన్ని కోరి శ్రద్ధతో పనులు చేయాలి. (25) కర్మఫలాసక్తితో కర్మలలో ఇరుక్కుపోయిన అజ్ఞానుల బుద్ధిని వివేకి (జ్ఞాని) చెదరగొట్టకూడదు. తాను యోగంలో నిలిచి కర్మలు చేస్తూనే వారిని సమస్త కర్మలను ఆచరించుటకు ప్రోత్సహించాలి.

శ్లో|| ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః |
అహంకార విమూఢాత్మాకర్తా2హమితి మన్యతే || 27

శ్లో|| తత్త్వవిత్తు మహాబాహో! గుణకర్మవిభాగయోః |
గుణాగుణేషువర్తంత ఇతిమత్వానసజ్జతే || 28

తా|| ప్రకృతి గుణాలవల్లనే అన్ని విధాలుగా కర్మలు చేయబడు తున్నాయి. అయితే అహంకారం చేత వివేకం కోల్పోయిన మూర్ఖుడు జరిగే కర్మలకు నేనే కర్తను అని భావిస్తుంటాడు. (27)

ఓ మహాబాహుడా! గుణకర్మ విభాగాల తత్త్వం తెలిసినవాడు గుణాలు గుణాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయని గ్రహించి ఆ కర్మలలో తగుల్కొనడు.(28)

శ్లో|| ప్రకృతేర్గుణ సంమూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు |

తానకృత్స్న విదోమందాన్ కృత్స్న విన్న విచాలయేత్ ||29

తా|| ప్రకృతి యొక్క గుణాల చేత మిక్కిలి మూఢులైన వారు గుణకర్మల యందు ఆసక్తులౌతున్నారు. సరిగ్గా తెలియని అట్టి మందబుద్ధులైన వారిని సర్వము తెలిసిన జ్ఞాని చలింపజేయరాదు.

శ్లో|| మయిసర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా|

నిరాశీర్నిర్మమోభూత్వా యుధ్యస్వవిగత జ్వరః || 30

తా|| సర్వకర్మలను నాయందే సమర్పించి, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి, ఆశలను, మమకారాలను విడిచిపెట్టి, ఆరాటాన్ని విసర్జించి నీ కర్తవ్య కర్మయైన యుద్ధాన్ని చెయ్యి.

శ్లో|| యేమే మతమిదం నిత్యం అనుతిష్ఠంతిమానవాః |

శ్రద్ధావంతోఽన సూయంతః ముచ్యంతే తేఽపి కర్మభిః || 31

శ్లో|| యేత్వే తదభ్యసూయంతః నాను తిష్ఠంతి మే మ తః |

సర్వజ్ఞానవిమూఢాన్ స్తాన్ విద్ధినష్టానచేతసః || 32

తా|| ఏ మానవులు నాచే చెప్పబడ్డ ఈ మతాన్ని శ్రద్ధ గలవారై, అసూయలేనివారై నిత్యము అనుసరిస్తుంటారో అట్టివారు కూడా కర్మల నుండి విడువబడుతున్నారు (31). ఎవరైతే నాచే చెప్పబడిన ఈ మతాన్ని అసూయాగ్రస్థులై అనుసరించరో వారు బుద్ధిహీనులై, ఏమాత్రం జ్ఞానం లేని వారై చెడిపోతారని తెలుసుకో (32).

శ్లో|| సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్ జ్ఞానవానపి |

ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహఃకింకరిష్యతి || 33

తా|| జ్ఞానవంతుడైనప్పటికీ తనయొక్క ప్రకృతిని అనుసరించియే ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. ప్రాణులన్నీ తమ తమ ప్రకృతిని అనుసరిస్తూ ఉంటాయి. నిగ్రహం ఏం చేస్తుంది?

శ్లో|| ఇంద్రియస్యేంద్రియ స్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ |
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్ తౌహ్యస్య పరిపంథినౌ || 34

తా|| ప్రతి ఇంద్రియము యొక్క విషయమునందు రాగద్వేషాలు (ఇష్టానిష్టములు) ఉన్నవి. ఆ రాగద్వేషాలకు వశుడవు కావద్దు. ఎందుకంటే అవే మనిషికి శత్రువులు.

శ్లో|| శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ |
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః || 35

తా|| చక్కగా ఆచరించిన పరధర్మం కన్న గుణములేనిదైనా స్వధర్మమే మిన్న. స్వధర్మాచరణలో మరణించినా శ్రేయస్కరమే. పరధర్మం భయానకమైనది.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| అథకేన ప్రయుక్తోఽయం పాపంచరతి పూరుషః |
అనిచ్ఛన్నపి వార్ష్ణేయ! బలాదివ నియోజితః || 36

తా|| ఓ వార్ష్ణేయా! (వృష్ణి వంశంలో జన్మించినవాడా!) అయితే ఈ పురుషుడు దేనిచేత ప్రేరేపింపబడి, ఇష్టం లేకుండానే, బలవంతంగా ఇతరులచే నియోగించబడిన వానివలె పాపకార్యాలను చేస్తున్నాడు?

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| కామ ఏషక్రోధ ఏష రజోగుణ సముద్భవః |

మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహవైరిణం ॥ 37

తా॥ భగవానుడంటున్నాడు. 'ఆ బలవత్తరమైన శక్తి కామము, క్రోధము. ఇవి రజోగుణం నుండి పుడుతున్నాయి. ఈ కామానికి ఆకలి ఎక్కువ, పైగా మహాపాపానికి కారణమవుతుంది. ఈ కామక్రోధాలే ఇక్కడ నీ శత్రువులు అని తెలుసుకో.

శ్లో॥ ధూమేనా వ్రియతే వహ్నిః యధాదర్శో మలేనచ ।
యధోల్బేనావృతో గర్భః తధా తేనేద మావృతం ॥ 38

తా॥ ఏ విధంగా పొగచేత అగ్ని కప్పబడుచున్నదో, దుమ్ము చేత అద్దం కప్పబడుచున్నదో, మావిచేత గర్భంలో ఉన్న శిశువు కప్పబడుచున్నదో, అలాగే కామం చేత జ్ఞానం కప్పబడుచున్నది.

శ్లో॥ ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
కామరూపేణ కౌంతేయ! దుష్పూరేణానలేనచ ॥ 39

తా॥ ఎంత నిండించాలనుకున్నా నిండని సాగరం వంటిది; తృప్తి పరచటానికి వీలులేని అగ్ని వంటిది; కోరికయే స్వరూపముగా గలది; జ్ఞానికి నిత్యశత్రువు అయిన ఈ కామంచేత జ్ఞానం కప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ ఇంద్రియాణి మనోబుద్ధిః అస్యాధిష్ఠాన ముచ్యతే ।
ఏతైర్విమోహ యత్యేషః జ్ఞాన మావృత్యదేహినం ॥ 40

తా॥ ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి ఈ కామానికి ఆశ్రయ స్థానములని చెప్పబడుచున్నవి. ఈ కామం జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి ఇంద్రియాల చేత మనుష్యుని వ్యామోహ పరుస్తున్నది.

శ్లో॥ తస్మాత్త్వమింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ! ।

పాప్మానంప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాన నాశనం || 41

తా|| భరతశ్రేష్ఠుడా! అందువల్ల ముందుగా నీవు ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, జ్ఞానవిజ్ఞానాలను నాశనం చేసే పాపస్వరూపమైన ఈ కామాన్ని ప్రయత్న పూర్వకంగా విడిచిపెట్టు.

శ్లో|| ఇంద్రియాణి పరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యః పరంమనః |
మనసస్తు పరాబుద్ధిః యోబుద్ధేః పరతస్తుసః || 42

శ్లో|| ఏవంబుద్ధే పరంబుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా |
జహిశత్రుం మహాబాహో! కామరూపం దురాసదం|| 43

తా|| ఇంద్రియాలు దేహం కన్న గొప్పవని చెబుతారు. ఆ ఇంద్రియాలకన్న మనస్సు అధికమైనది. మనస్సు కన్న బుద్ధి ఎంతో శ్రేష్ఠమైనది. అట్టి బుద్ధికన్న సర్వశ్రేష్ఠమైనది ఆత్మ.

తా|| ఓ మహాబాహుడా! ఇలా బుద్ధి కన్న ఎక్కువైన దానిని తెలుసుకొని, బుద్ధిచేత మనస్సును నిగ్రహించి, జయించుటకు కష్టమైన ఈ కామరూప శత్రువును జయించు - విడిచిపెట్టు - సంహరించు.

గద్యం:-

ఓంతత్సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
కర్మయోగోనామ తృతీయాధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ చతుర్థోధ్యాయః

జ్ఞానయోగః

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో|| ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయం |
వివస్వాన్ మనవేప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేஉబ్రవీత్ || 1

తా|| భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు - అవ్యయమైన ఈ యోగాన్ని నేను సూర్యునికి బోధించాను. సూర్యుడు మనువుకు, మనువు ఇక్ష్వాకు మహారాజుకు చెప్పాడు.

శ్లో|| ఏవం పరంపరాప్రాప్తం ఇమం రాజర్షయోవిదుః |
సకాలేనేహ మహతా యోగోనష్టః పరంతప! || 2

తా|| ఇలా పరంపరగా లభించిన ఈ కర్మయోగాన్ని రాజర్షులు తెలుసుకున్నారు. ఓ పరంతపా! ఈ గొప్పయోగం కాలగతిలో ఈ లోకంలో నశించిపోయింది.

శ్లో|| స ఏవాయం మయాతేద్యయోగః ప్రోక్తస్సనాతనః |
భక్తోసిమేసఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమం || 3

తా|| ఆ సనాతమైన యోగమే ఇప్పుడు నా చేత నీకు చెప్పబడింది. నీవు నాకు భక్తుడవు, స్నేహితుడవు గనుక ఈ శ్రేష్ఠమైన రహస్యాన్ని నీకు చెప్పటం జరిగింది.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| అపరం భవతో జన్మ పరంజన్మ వివస్వతః |

కథమేత ద్విజానీయాం త్వమాదౌప్రోక్తవానితి || 4

తా|| అర్జునుడు అడుగుతున్నాడు. నీవు ఇటీవల జన్మించిన వాడవు. కాని సూర్యుడు ఎప్పుడో జన్మించినవాడు. ఈ సనాతన యోగాన్ని నీవు మొదట్లోనే నేర్పించానంటున్నావు. దీన్ని నేనెలా అర్థం చేసుకోవాలి?

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో|| బహూని మేవ్యతీతాని జన్మాని తవచార్జున|

తాన్యహం వేదసర్వాణి నత్వం వేత్థ పరంతప! || 5

తా|| భగవానుడు చెబుతున్నాడు. అర్జునా! నాకు, నీకు అనేక జన్మలు గడిచిపోయాయి. వాటన్నింటిని నేనెరుగుదును. ఓ పరంతపా! నీవు వాటిని ఎరుగవు.

శ్లో|| అజోపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోపిసన్ |

ప్రకృతిం స్వా మధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మ మాయయా|| 6

తా|| పుట్టుకలేని వాణ్ణి, నాశనం లేనివాణ్ణి, జీవుళ్ళందరికీ అధిపతిని అయినప్పటికీ, ప్రకృతిని స్వాధీనంలో పెట్టుకుని నా మాయావల్ల జన్మిస్తూ ఉంటాను.

శ్లో|| యదాయదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత! |

అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహం || 7

తా|| అర్జునా! ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మానికి హాని కలుగుతుందో, అధర్మం పెచ్చుమీరిపోతుందో అప్పుడప్పుడు నన్ను నేను సృజించుకుంటాను.

శ్లో|| పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయచ దుష్కృతాం |
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే || 8

తా|| సాధుపురుషులను రక్షించటానికి, దుష్టులను నాశనం చెయ్యటానికి, ధర్మాన్ని స్థాపించటానికి యుగయుగములందు జన్మిస్తుంటాను.

శ్లో|| జన్మకర్మచ మే దివ్యం ఏవం యో వేత్తి తత్త్వతః |
త్యక్త్వాదేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోర్జునః || 9

తా|| అర్జునా! ఎవరైతే నా దివ్యజన్మ, కర్మల గురించి ఈ విధంగా యదార్థంగా తెలుసుకుంటారో, అతడు ఈ శరీరాన్ని విడిచిపెట్టిన తర్వాత తిరిగి పుట్టడు, నన్నే చేరుకుంటాడు.

శ్లో|| వీతరాగ భయక్రోధాః మన్మయా మాముపాశ్రితాః |
బహవో జ్ఞాన తపసా పూతా మద్భావ మాగతాః || 10

తా|| రాగము, భయము, క్రోధము విడిచిపెట్టి, నాయందే చిత్తము నిల్పి, నన్నే ఆశ్రయించి, జ్ఞాన తపస్సు వల్ల, పవిత్రులైన ఎందరో నా స్వరూపాన్ని పొందారు.

శ్లో|| యేయథా మాంప్రపద్యంతే తాంస్తథైవ భజామ్యహం |
మమ వర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః || 11

తా|| పార్థా! ఎవరు నన్ను ఎలా కొలిస్తే వారిని నేను అలాగే అనుగ్రహిస్తాను. మనుష్యులందరూ అన్నివేళలా నన్నే అనుసరిస్తూ ఉంటారు.

శ్లో|| కాంక్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజంత ఇహ దేవతాః |
క్షిప్రంహి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా|| 12

తా|| కర్మల యొక్క ఫలితాన్ని కోరుకునే వారు ఇక్కడి దేవతలను ఆరాధిస్తూ ఉంటారు. ఎందుకంటే ఈ మానవ లోకంలో కర్మల వల్ల వచ్చే ఫలితం త్వరగా లభిస్తుంది గనుక.

శ్లో|| చాతుర్వర్ణ్యం మయాసృష్టం గుణకర్మ విభాగశః |
తస్య కర్తార మపిమాం విద్ధ్య కర్తార మవ్యయం || 13

తా|| వారి వారి గుణకర్మల విభాగాన్ని అనుసరించి నాలుగు వర్ణాలూ నా చేతనే సృష్టించబడ్డాయి. వాటిని సృష్టించినది నేనే అయినా కర్తను కానని, నాశనం లేని వాడిననీ తెలుసుకో.

శ్లో|| నమాం కర్మాణి లింపంతి నమే కర్మ ఫలే స్పృహా |
ఇతిమాం యోభిజానాతి కర్మ భిర్నస బధ్యతే || 14

తా|| నన్ను కర్మలంటవు. కర్మఫలంపై నాకు ఆసక్తి లేదు. ఈ ప్రకారంగా నన్ను ఎవరు తెలుసుకుంటారో అతడు కర్మల చేత బంధింపబడడు. (అతణ్ణి కర్మలు బంధించవు)

శ్లో|| ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః |
కురు కర్మైవ తస్మాత్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతం || 15

తా|| ఇది తెలిసే పూర్వం ముముక్షువుల చేత కర్మ చేయబడింది. అందువల్ల పూర్వీకుల చేత పూర్వం కర్మ చేయబడినట్లే నీవు కూడా నిష్కామ కర్మను చెయ్యి.

శ్లో|| కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయో ప్యత్ర మోహితాః |
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ||16

తా|| కర్మ అంటే ఏమిటి? అకర్మ అంటే ఏమిటి? అనే విషయంలో ఋషులు కూడా మోహం చెందుతున్నారు. దేనిని తెలుసుకుంటే నీవు

ఈ సంసార బంధం నుండి విడుదల పొందుతావో ఆ కర్మ గురించి నీకు చక్కగా తెలియజేస్తాను.

శ్లో|| కర్మణోహ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యంచ వికర్మణః |
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః || 17

తా|| కర్మల గురించీ తెలుసుకోవాలి. వికర్మల గురించీ తెలుసుకోవాలి. అకర్మల గురించి కూడా తెలుసుకోవాలి. కర్మల యొక్క మార్గం మహా నిగూఢమైనది.

శ్లో|| కర్మణ్య కర్మయః పశ్యేత్ అకర్మణిచ కర్మయః |
సబుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ || 18

తా|| కర్మయందు అకర్మను, అకర్మ యందు కర్మను ఎవడు చూస్తాడో అతడే మనుష్యులలో బుద్ధిమంతుడు. అతడే యోగి. చేయదగిన కర్మను చేసినవాడు అతడే.

శ్లో|| యస్య సర్వే సమారంభాః కామ సంకల్ప వర్జితాః |
జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణాం తమాహుః పండితం బుధాః ||19

తా|| కామ సంకల్పాలు లేకుండా సమస్త కర్మలను ఎవరు ప్రారంభిస్తారో, కర్మ ఫలాలను జ్ఞానాగ్నిలో ఎవరు దగ్ధం చేసుకుంటారో అట్టివానిని వివేకి అని విజ్ఞాలంటారు.

శ్లో|| త్యక్త్వా కర్మ ఫలాసంగం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః |
కర్మణ్యభి ప్రవృత్తో పి నైవకించింత్ కరోతి సః|| 20

తా|| కర్మ ఫలంతో సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి, నిత్యతృప్తుడై యుండి, దేనిమీదా ఆధారపడకుండా కర్మలలో నిమగ్నుడైయున్నప్పటికీ, ఏ కర్మా చేయనివాడే.

శ్లో|| నిరాశీర్యత చిత్తాత్మా త్యక్తః సర్వ పరిగ్రహః |

శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషం || 21

తా|| ఆశ లేకుండా, మనోబుద్ధులను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, పరిగ్రహ భావాన్ని విడిచి, కేవలం శరీరంతో కర్మ చేసినా పాపాన్ని పొందడు.

శ్లో|| యదృచ్ఛా లాభ సంతుష్టః ద్వంద్వాతీతో విమత్సరః |

సమ స్సిద్ధావ సిద్ధౌచ కృత్వాఽపి న ని బధ్యతే || 22

తా|| యాదృచ్ఛికంగా లభించిన దానితో సంతృప్తి చెందుతూ, ద్వంద్వాలకు అతీతుడై, అసూయలేనివాడై, కార్యం సిద్ధించినా సిద్ధించకపోయినా సమభావం కలిగినవాడు కర్మలు చేసినా బంధింపబడడు.

శ్లో|| గత సంగస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థిత చేతసః |

యజ్ఞాయా చరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే || 23

తా|| దేనియందు సంగభావం లేనివాడు, ఫలాసక్తి లేనివాడు, ఆత్మ జ్ఞానమునందు నిలిచినవాడు, భగవత్ప్రీతి కరంగా (త్యాగబుద్ధితో) చేసే కర్మ పూర్తిగా నశించిపోతున్నది.

శ్లో|| బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మాహవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం |

బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యం బ్రహ్మ కర్మ సమాధినా || 24

తా|| బ్రహ్మాజ్ఞాన సంపన్నుడైన వానిచేత బ్రహ్మామను అగ్ని యందు వ్రేల్చబడిన హవిస్సు బ్రహ్మామే. స్రుక్ సువాలు బ్రహ్మామే. సర్వము బ్రహ్మామే అను భావము నిశ్చయముగా గల అట్టిజ్ఞాని చేత పొందదగినది కూడా బ్రహ్మామే.

శ్లో|| దైవమేవాఽ పరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే |
బ్రహ్మాగ్నా వపరే యజ్ఞం యజ్ఞే నైవోప జుహ్వతి || 25

తా|| కొందరు యోగులు దైవయజ్ఞాన్ని చక్కగా చేస్తారు. మరికొందరు బ్రహ్మమనే అగ్నిలో యజ్ఞం ద్వారా యజ్ఞాన్ని అర్పిస్తారు.

శ్లో|| శ్రోత్రాదీ నీంద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషుజుహ్వతి |
శబ్దాదీన్విషయానన్యే ఇంద్రియాగ్నిషుజుహ్వతి || 26

తా|| శ్రోత్రాది ఇంద్రియాలను కొందరు నిగ్రహమనే అగ్నిలో వ్రేలుస్తారు. మరి కొందరు శబ్దాది విషయాలను ఇంద్రియాలనే అగ్నియందు వ్రేల్చుచున్నారు.

శ్లో|| సర్వాణీంద్రియ కర్మాణి ప్రాణ కర్మాణి చాపరే|
ఆత్మసంయమ యోగా గ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞాన దీపితే || 27

తా|| మరికొందరు సమస్తమైన ఇంద్రియ కర్మలను, ప్రాణ కర్మలను జ్ఞానంచే ప్రకాశింపజేయబడిన ఆత్మ సంయమమనే అగ్నియందు వ్రేల్చుచున్నారు.

శ్లో|| ద్రవ్య యజ్ఞాస్తపోయజ్ఞాః యోగయజ్ఞా స్తథాఽపరే |
స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయస్సంశిత వ్రతాః || 28

తా|| కఠిన నియమాలు గల యతులు కొందరు ద్రవ్య యజ్ఞములు, తపో యజ్ఞములు, యోగ యజ్ఞములు, స్వాధ్యాయ యజ్ఞములు, జ్ఞాన యజ్ఞములు చేస్తారు.

శ్లో|| అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణాఽపానం తథాఽపరే |
ప్రాణా పాన గతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామ పరాయణాః || 29

తా|| ప్రాణాయామ పరాయణులైన కొందరు ప్రాణ అపాన మార్గాలను నిరోధించి, అపానము నందు ప్రాణాన్ని, ప్రాణమునందు అపానాన్ని ఆహుతులుగా వ్రేలుస్తారు.

శ్లో|| అపరే నియతా హారాః ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జుహ్వతి |
సర్వే ఒప్యేతే యజ్ఞవిధః యజ్ఞక్షపిత కల్మషాః || 30

తా|| కొందరు నియమితమైన ఆహారాన్ని తీసుకుంటూ ప్రాణాలను ప్రాణాలకు ఆహుతి ఇస్తారు. వీరందరూ యజ్ఞవిదులే. యజ్ఞం వల్ల కల్మషాలను తొలగించుకుంటారు.

శ్లో|| యజ్ఞశిష్టామృత భుజః యాంతి బ్రహ్మ సనాతనం |
నాయం లోకోస్త్య యజ్ఞస్య కుతో ఒన్యః కురుసత్తమ || 31

తా|| కురుశ్రేష్ఠా! యజ్ఞం చేయగా మిగిలిన అమృతాన్ని భుజించినవారు సనాతన బ్రహ్మాన్ని చేరుకుంటారు. యజ్ఞం చెయ్యనివాడికి ఈ లోకమే లేదు. ఇంక పరలోకమెక్కడ?

శ్లో|| ఏవం బహువిధా యజ్ఞాః వితతా బ్రహ్మణో ముఖే |
కర్మజాన్ విద్ధితాన్ సర్వాన్ ఏవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే||32

తా|| ఈ ప్రకారంగా అనేక యజ్ఞాలు బ్రహ్మాముఖం నుండి వచ్చిన వేదములందు విస్తారంగా చెప్పబడినవి. ఇవి అన్నీ కర్మల వల్ల పుట్టినవని తెలుసుకో. ఇలా తెలుసుకుంటే విముక్తుడవు అవుతావు.

శ్లో|| శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరంతప! |
సర్వంకర్మాఖిలం పార్థ! జ్ఞానే పరిసమాప్యతే || 33

తా|| పరంతపా! ద్రవ్యంతో చేసే యజ్ఞాలన్నింటికన్నా జ్ఞానయజ్ఞం శ్రేష్ఠమైనది. పార్థా! అన్ని రకాలైన కర్మ మొత్తం జ్ఞానంలో పరిసమాప్తమై పోతున్నది.

శ్లో|| తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా|
ఉపదేక్ష్యంతితేజ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వ దర్శినః || 34

తా|| ఆత్మజ్ఞానాన్ని సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి, సేవించి, సమయం చూసి ప్రశ్నించి తెలుసుకో. ఆత్మానుభవం, శాస్త్రజ్ఞానం గల గురువులు నీకు ఆ జ్ఞానాన్ని ఉపదేశిస్తారు.

శ్లో|| యజ్ఞాత్వా న పునర్మోహం ఏవం యాస్యసి పాండవ |
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి || 35

తా|| అర్జునా! దేనిని తెలుసుకొంటే తిరిగి ఈ ప్రకారంగా మోహాన్ని చెందవో, దేనిచేత అశేషమైన జీవుళ్ళను నీలోను, నాలోను చూడగలుగుతావో అదే ఈ జ్ఞానం.

శ్లో|| అపిచేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః |
సర్వం జ్ఞాన ప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి || 36

తా|| పాపాత్ములందరిలోకి గొప్ప పాపం చేసిన వాడివైనా నీ సమస్త పాపాన్ని జ్ఞానమనే పడవ సాయంతో దాటివేస్తావు.

శ్లో|| యథై దాంసి సమిద్ధోఽగ్నిః భస్మసాత్కురుతేఽర్జున! |
జ్ఞానాగ్ని సర్వకర్మాణి భస్మ సాత్కురుతే తథా || 37

తా|| అర్జునా! ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్ని ఏ విధంగా కట్టెలను భస్మీపటలం చేస్తుందో అలాగే జ్ఞానాగ్ని అన్ని కర్మలను భస్మీపటలం చేస్తుంది.

శ్లో|| నహి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్ర మిహ విద్యతే |
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మ ని విందతి || 38

తా|| జ్ఞానంతో సమానమైన పవిత్ర వస్తువు మరొకటి ఇక్కడ లేదు. అట్టి జ్ఞానాన్ని కర్మయోగంలో సిద్ధిపొందినవాడు కాలక్రమంలో తనయందే స్వయంగా పొందుతాడు.

శ్లో|| శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేంద్రియః |
జ్ఞానం లబ్ధ్వాపరాం శాంతిం అచిరేణాధిగచ్ఛతి || 39

తా|| శ్రద్ధ గలవారు, జ్ఞానమునందే తదేకనిష్ఠ గలవారు, ఇంద్రియ నిగ్రహం గలవారు జ్ఞానాన్ని పొందగలుగుతారు. జ్ఞానానుభవాన్ని పొంది శీఘ్రముగా శ్రేష్టమైన శాంతిని పొందగలుగుతారు.

శ్లో|| అజ్ఞశ్చాశ్రద్ధ ధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి |
నాయం లోకోఽస్తి నపరః న సుఖం సంశయాత్మనః||40

తా|| జ్ఞానం లేనివాడు, శ్రద్ధలేనివాడు, సంశయాత్ముడు నశించిపోతాడు. అన్నింటినీ సందేహించేవాడికి ఇహమూ లేదు, పరమూ లేదు, సుఖమూ లేదు.

శ్లో|| యోగ సన్యస్త కర్మాణాం జ్ఞాన సంఛిన్న సంశయం |
ఆత్మవంతం న కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ! || 41

తా|| ధనంజయా! నిష్కామ కర్మయోగం చేత కర్మఫలాలను సన్యసించి, జ్ఞానం చేత సంశయాలను తొలగించుకున్న ఆత్మవంతుణ్ణి కర్మలు బంధించవు.

శ్లో|| తస్మాదజ్ఞాన సంభూతం హృత్ స్థం జ్ఞానాసినాత్మనః |
ఛిత్వైనం సంశయం యోగం ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత! || 42

తా|| అందువల్ల ఓ అర్జునా! అజ్ఞానం వల్ల పుట్టి, నీ హృదయంలోనే ఉన్న సంశయాన్ని ఆత్మజ్ఞానమనే ఖడ్గంతో ఛేదించి, నిష్కామ కర్మయోగాన్ని ఆచరించు, లెమ్ము!

గద్యం:-

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
జ్ఞానయోగో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

తా|| ఓం తత్ సత్. ఈ ప్రకారంగా భగవద్గీత అనబడే ఈ ఉపనిషత్తులో, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితమై, యోగ శాస్త్రమైన ఈ గీతా శాస్త్రంలో జ్ఞానయోగమనే నాలుగవ అధ్యాయం సమాప్తం.

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అధ పంచమోధ్యాయః

కర్మసన్యాసయోగః

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| సన్యాసం కర్మణాం కృష్ణ! పునర్యోగంచ శంససి |
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం తన్మేబ్రూహి సునిశ్చితం || 1

తా|| అర్జునుడు అంటున్నాడు: కృష్ణా! కర్మల యొక్క సన్యాసాన్ని, మళ్ళీ కర్మయోగాన్ని ప్రశంసిస్తున్నావు. ఈ రెండింటిలో ఏది శ్రేయస్సును కలిగిస్తుందో ఆ ఒక్కదానినే నిశ్చయించి నాకు బోధించు.

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| సన్యాసః కర్మ యోగశ్చ నిశ్రేయ సకరావు భౌ |
తయోస్తు కర్మ సన్యాసాత్ కర్మ యోగో విశిష్యతే || 2

తా|| సన్యాసమూ, కర్మయోగమూ రెండూ శ్రేయోదాయకములే. వాటిలో కర్మ సన్యాసం కన్నా కర్మయోగమే శ్రేష్ఠమైనది - అని భగవానుడు అన్నాడు.

శ్లో|| జ్ఞేయస్స నిత్య సన్యాసీ యోనద్వేష్టి న కాంక్షతి |
నిర్ద్వంద్వోహిమహాబాహో! సుఖంబంధాత్ ప్రముచ్యతే||3

తా|| ఎవరైతే ద్వేషించకుండా, కాంక్షించకుండా (దేనినీ కోరకుండా) ఉంటారో అతడే నిత్యసన్యాసి అని తెలుసుకో. ఓ మహాబాహుడా! ద్వంద్వాలు లేనివాడే బంధాల నుండి సుఖంగా బయటపడతాడు.

శ్లో|| సాంఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతి న పండితాః |
ఏకమప్యా స్థిత స్సమ్యక్ ఉభయోర్విందతే ఫలం || 4

తా|| సాంఖ్యం (కర్మసన్యాసం), యోగం (కర్మయోగం) రెండూ వేరువేరని ఏమీ తెలియనివారు అంటారు కాని పండితులు అలా అనరు. ఏ ఒక్కదానినైనా చక్కగా ఆచరిస్తే రెండింటి ఫలితాన్ని పొందుతారు.

శ్లో|| యత్ సాంఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగైరపి గమ్యతే |
ఏకం సాంఖ్యంచ యోగం చ యః పశ్యతి సపశ్యతి || 5

తా|| ఏ స్థానాన్ని సాంఖ్యులు (జ్ఞానులు) పొందుతారో దానినే యోగులు కూడా పొందుతారు. సాంఖ్యం, యోగం ఒక్కటే అని ఎవరు చూడగలుగుతారో వారే సరైన దృష్టి గలవారు.

శ్లో|| సన్యాసస్తు మహాబాహో! దుఃఖ మాప్తు మయోగతః |
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాధి గచ్ఛతి || 6

తా|| ఓ మహాబాహుడా! కర్మయోగాన్ని ఆచరించకుండా కర్మసన్యాసాన్ని పొందటం చాలా కష్టం. కర్మయోగాన్ని ఆచరించిన

సాధకుడు మాత్రమే మననశీలుడై (ఆత్మజ్ఞానాన్ని గ్రహించి, మననం చేసి, సాధన చేసి) బ్రహ్మపదవిని శీఘ్రంగా పొందగలుగుతాడు.

శ్లో|| యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః |
సర్వభూతాత్మ భూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే || 7

తా|| బుద్ధిలో కోరికలు లేకుండా మనస్సు శాంతంగా ఉండి, ఇంద్రియాలను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, సర్వ ప్రాణులను తన వలెనే భావిస్తూ, కర్మయోగాన్ని ఆచరించేవాడు ఎట్టి కర్మలు చేస్తున్నప్పటికీ అతడికి ఏ కళంకము అంటదు.

శ్లో|| నైవ కించిత్ కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ |
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్ అశ్నన్ గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్ || 8
శ్లో|| ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణన్ ఉన్మిషన్ నిమిషన్ అపి |
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేషు వర్తంత ఇతి ధారయన్ || 9

తా|| చూస్తున్నపుడు, వింటున్నప్పుడు, తాకుతున్నప్పుడు, వాసన చూస్తున్నప్పుడు, తింటున్నప్పుడు, నడుస్తున్నప్పుడు, నిద్ర పోతున్నప్పుడు, శ్వాసిస్తున్నప్పుడు, మాట్లాడుతున్నప్పుడు, మల విసర్జన చేస్తున్నప్పుడు, పట్టుకుంటున్నప్పుడు, కనురెప్పలు వేసి తీస్తున్నప్పుడు, తత్త్వవిదుడు ఇంద్రియాలు ఆయా విషయాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయి అని గ్రహించుకొని, నేను మాత్రం ఏమీ చేయటం లేదు - అని భావిస్తుంటాడు. (తానూ అకర్తగా ఉంటాడు)

శ్లో|| బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా కరోతి యః |
లిప్యతే న సపాపేన పద్మ పత్ర మివాంభసా || 10

తా|| సకల కర్మలను పరమాత్మ యందు సమర్పించి, సంగభావాన్ని విడిచి ఎవడు కర్మలు చేస్తాడో అతడు నీరు అంటని తామరాకులాగా పాపం చేత అంటబడడు.

శ్లో|| కాయేన మనసాబుద్ధ్యా కేవలై రింద్రియై రపి
యోగినః కర్మ కుర్వంతి సంగంత్యక్త్వాత్మ శుద్ధయే || 11

తా|| నిష్కామ కర్మయోగులైనవారు సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి శరీర మనోబుద్ధుల ద్వారాను, కేవల ఇంద్రియాల ద్వారాను చిత్తశుద్ధిని పొందటం కోసం కర్మలు చేస్తుంటారు.

శ్లో|| యుక్త కర్మఫలం త్యక్త్వా శాంతి మాప్నోతి నైష్ఠికీం |
అయుక్త కామ కారేణ ఫలేసక్తో ని బధ్యతే || 12

తా|| నిష్కామ కర్మయోగి కర్మఫలం పై గల అపేక్షను విడిచి పరమశాంతిని పొందుతాడు. కామ్యకర్మల నాచరించేవాడు కోరికలవల్ల ఫలంపై ఆపేక్షతో సంసారమునందు బంధించ బడుతున్నాడు.

శ్లో|| సర్వ కర్మాణి మనసా సన్న్యస్యాఽస్తే సుఖం వశీ |
నవద్వారే పురే దేహీ నైవకుర్వన్ నకారయన్ || 13

తా|| ఇంద్రియాలను వశంలో ఉంచుకొన్న దేహధారి మనస్సు ద్వారా అన్ని కర్మలను విడిచిపెట్టి, తొమ్మిది ద్వారాలు గల ఈ దేహమనే పురంలో ఏమీ చెయ్యకుండా, ఏమీ చేయించకుండా సుఖంగా ఉంటాడు.

శ్లో|| **న కర్తృత్వం నకర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః |**
న కర్మ ఫల సంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే || 14

తా|| భగవంతుడు ఈ లోకంలోని ప్రాణులకు కర్తృత్వాన్ని గాని, కర్మలను గాని, కర్మఫలంతో సంబంధాన్ని గాని సృష్టించటం లేదు. జన్మాంతర సంస్కారాలే ఈ కర్తృత్వాదులకు కారణం. స్వభావమే కారణం.

శ్లో|| **నా దత్తే కస్య చిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః |**
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తే న మహ్యంతి జంతవః || 15

తా|| భగవంతుడు ఎవరి యొక్క పాపాన్ని గాని, పుణ్యాన్ని గాని గ్రహించటం లేదు. అజ్ఞానం చేత జ్ఞానం కప్పబడి వుంటున్నది. అందువల్ల జీవులు మోహం చెందుతున్నారు.

శ్లో|| **జ్ఞానే నతు తదజ్ఞానం యేషాం నాశిత మాత్మనః |**
తేషామాదిత్యవద్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరం || 16

తా|| ఆత్మజ్ఞానం చేత ఎవరి యొక్క అజ్ఞానం నశించి పోతుందో వారి యొక్క జ్ఞానం సూర్యుని వలె ఆ పరబ్రహ్మ స్వరూపాన్ని ప్రకాశింపజేస్తుంది.

శ్లో|| తద్బుద్ధయ స్తదాత్మానః తన్నిష్ఠాస్త త్పరాయణాః |
గచ్ఛంత్య పునరావృత్తిం జ్ఞాన నిర్ధూత కల్మషాః || 17

తా|| పరమాత్మయందే బుద్ధిని నిల్పి, పరమాత్మయందే మనస్సును నిల్పి, పరమాత్మ యందే నిష్ఠ గలిగి, పరమాత్మనే ఆశ్రయించినవారు జ్ఞానం చేత కల్మషాలు నశించినవారై తిరిగి రాని (పునర్జన్మ లేని) మోక్ష పదవిని పొందుతారు.

శ్లో|| విద్యా వినయ సంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని |
శుని చైవ శ్వపాకే చ పండితా స్సమ దర్శినః || 18

తా|| విద్యా, వినయ సంపదలతో కూడిన బ్రాహ్మణుని యందును, గోవు యందును, ఏనుగు యందును, కుక్క యందును, కుక్క మాంసము తినే ఛండాలుని యందును జ్ఞానులైన వారు సమత్వమును (ఒకే ఆత్మ చైతన్యమును) దర్శించుచుందురు.

శ్లో|| ఇహైవ తైర్జితః సర్గః యేషాం సామ్యే స్థితం మనః |
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్ బ్రహ్మణి తేస్థితాః || 19

తా|| ఎవరి మనస్సు సకల ప్రాణులయందు సమస్థితిలో ఉంటుందో వారు ఈ దేహంతోనే ఈ లోకాన్ని జయిస్తారు. నిర్దోషమైన బ్రహ్మం అంతటా సమంగా ఉన్నందున వారు బ్రహ్మమునందే ఉండిపోతారు.

శ్లో|| నప్ర హృష్యేత్ ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ ప్రాప్య చా ప్రియం |
స్థిర బుద్ధి రసం మూఢః బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మణి స్థితః || 20

తా|| బ్రహ్మమునందు నిలిచిన బ్రహ్మవేత్త స్థిరమైన ప్రజ్ఞతో, మోహరహితుడై, ఇష్టమైన దానిని పొందినప్పుడు సంతోషించక, ఇష్టం లేనిదానిని పొందినప్పుడు ఉద్వేగాన్ని చెందక ఉంటాడు.

శ్లో|| బాహ్యస్పర్శేష్వ సక్తాత్మా విందత్యాత్మని యత్సుఖం |
సబ్రహ్మ యోగ యుక్తాత్మా సుఖమక్షయ మశ్నుతే || 21

తా|| బాహ్యవిషయములందు ఆసక్తిలేని బ్రహ్మజ్ఞాని ఆత్మయందు గల సుఖాన్ని పొందుతాడు. నిరంతరం ఆ బ్రహ్మమునందే నిలిచిన ఆ బ్రహ్మనిష్టుడు అక్షయమైన ఆత్మసుఖాన్ని పొందుతాడు.

శ్లో|| యేహి సంస్పర్శజాభోగాః దుఃఖయోనయ ఏవతే |
ఆద్యంత వంతః కౌంతేయ! నతేషు రమతే బుధః || 22

తా|| అర్జునా! విషయాలతో ఇంద్రియాల కలయికవల్ల కలిగే భోగాలన్నీ దుఃఖాన్ని కలగజేసేవే. అంతేకాదు, అవి అది అంతాలతో కూడుకున్నవి. అందువల్ల వివేకులెవరూ ఆ భోగాలలో రమించరు.

శ్లో|| శక్నోతీ హైవ యసోఢుం ప్రాక్ శరీర విమోక్షణాత్ |

కామక్రోధోద్భవం వేగం సయుక్తస్స సుఖీనరః ॥ 23

తా॥ ఎవరైతే శరీరం రాలిపోవడానికి ముందే ఇక్కడే కామక్రోధాల వేగాన్ని తట్టుకొని నిలబడగలడో అట్టివాడే యోగసిద్ధిని పొందినవాడు. అతడే శాశ్వత ఆనందాన్ని పొందినవాడు.

శ్లో॥ యోంతస్సు ఖోంతరా రామః త ధాం తర్జ్యోతి రేవయః ।

స యోగీ బ్రహ్మ నిర్వాణం బ్రహ్మ భూతో ధి గచ్ఛతి ॥ 24

తా॥ ఎవరు ఆత్మయందే సుఖిస్తూ, ఆత్మయందే రమిస్తూ, అలాగే ఎవరు ఆత్మయందే ప్రకాశం (జ్ఞానం) గలవాడై యున్నాడో అట్టి ధ్యానయోగి బ్రహ్మ స్వరూపుడై బ్రహ్మానందాన్ని (బ్రహ్మ సాక్షాత్కారాన్ని) పొందుతున్నాడు.

శ్లో॥ లభంతే బ్రహ్మ నిర్వాణం ఋషయః క్షీణ కల్మషాః ।

ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వ భూత హితే రతాః ॥ 25

తా॥ పాపాలు తొలగించుకున్నవారు, ద్వైత భావనను ఛేదించిన వారు, మనస్సును స్వాధీనంలో పెట్టుకున్నవారు, సమస్త ప్రాణుల హితాన్ని కోరేవారు అయిన ఋషులు బ్రహ్మ నిర్వాణ రూప ఆనందాన్ని పొందగలుగుతారు.

శ్లో॥ కామక్రోధ వియుక్తానాం యతీనాం యత చేతసాం।

అభితో బ్రహ్మ నిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మ నాం ॥ 26

తా|| కామక్రోధాల నుండి విడుదల పొందినవారు, స్వాధీనమైన మనస్సు గలవారు, ఆత్మజ్ఞానాన్ని తెలుసుకున్నవారు, ప్రయత్న శీలురు అయిన వారికి బ్రహ్మ నిర్వాణ రూప మోక్షం అంతటా ఉంటుంది.

శ్లో|| స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్బాహ్యాన్ చక్షుశ్చైవాంతరే భ్రువోః |
ప్రాణాపానౌ సమౌకృత్వా నా సాభ్యంతర చారిణౌ || 27

శ్లో|| యతేంద్రియ మనోబుద్ధిః మునిర్మోక్ష పరాయణః |
విగతేచ్ఛా భయక్రోధః యస్సదా ముక్త ఏవసః || 28

తా|| ఎవరు బాహ్యమైన స్పర్శాది విషయాలను బయటనే నిలిపి వేసి, దృష్టిని భ్రూ మధ్యమునందు నిలిపి, ముక్కులో సంచరించే ప్రాణ అపాన వాయువులను సమం చేసి, మనోబుద్ధులను ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, ఆశ - భయ క్రోధాలను విడిచిపెట్టి, మోక్షాన్ని కోరుకునే మనన శీలుడో అతడు ఎల్లప్పుడూ ముక్తుడే.

శ్లో|| భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోక మహేశ్వరం |
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాంతిమృచ్ఛతి|| 29

తా|| యజ్ఞాలకు, తపస్సులకు భోక్తగాను, సర్వలోకాలకు ప్రభువు గాను, సర్వప్రాణికోటికి మేలు చేసేవానిగాను నన్ను తెలుసుకొని శాంతిని పొందుతాడు.

గద్యం:-

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,

బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

కర్మసన్యాస యోగోనామ పంచమోఽధ్యాయః

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారమై, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితమై, యోగ శాస్త్రమై, శ్రీకృష్ణ - అర్జునుల మధ్య జరిగిన సంవాద రూపమైన భగవద్గీత యందు కర్మ సన్యాసయోగమనే ఐదవ అధ్యాయం సమాప్తం.

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ షష్ఠోధ్యాయః

ఆత్మసమ్యమయోగః

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః|
స సన్యాసీచ యోగీచ న నిరగ్నిర్న చాక్రియః|| (1)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: ఎవరైతే కర్మఫలంపై ఆసక్తి లేకుండా చేయదగిన కర్మను చేస్తాడో అతడే సన్యాసి. అతడే యోగి. అగ్నిహోత్రాన్ని, కర్మలను విడచినవాడు కాదు.

శ్లో|| యం సన్యాస మితి ప్రాహుః యోగం తం విద్ధి పాండవ|
నహ్య సన్యస్త సంకల్పః యోగీ భవతి కశ్చన|| (2)

తా|| అర్జునా! దేనిని సన్యాసమంటారో అదే యోగం అని తెలుసుకో. సంకల్పాలను సన్యసించని వాడెవ్వడూ యోగి కాలేడు.

శ్లో|| ఆరు రుక్షోర్మునేః యోగం కర్మకారణ ముచ్యతే|
యోగా రూఢస్యతస్త్యైవ శమః కారణముచ్చతే|| (3)

తా|| యోగాన్ని (ధ్యానాన్ని) అధిరోహించాలనుకొనే మునికి కర్మసాధన మౌతుంది. యోగాన్ని అధిరోహించిన తర్వాత అతడికి శాంతమే సాధనం.

శ్లో|| యదాహి నేంద్రియార్థేషు సకర్మస్వనుషజ్జతే|
సర్వసంకల్ప సన్యాసీ యోగారూఢ స్తదోచ్యతే|| (4)

తా|| ఇంద్రియ విషయాలలోను, కర్మలలోను ఎప్పుడు మనస్సుకు ఆసక్తి లేకుండాపోతుందో అన్ని సంకల్పాలను ఎప్పుడువిడిచిపెట్టటం జరుగుతుందో అప్పుడు అతణ్ణి యోగారూఢుడు అంటారు.

శ్లో|| ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానం నాత్మాన మవసాదయేత్|
ఆత్మైవహ్యాత్మనో బంధుః ఆత్మైవరిపురాత్మనః|| (5)

తా|| తనను తానే ఉద్ధరించుకోవాలి. మనస్సును అధోగతికి జారనివ్వరాదు. ఎందుకంటే తన మనస్సే తనకు బంధువు. తన మనస్సే తనకు శత్రువు.

శ్లో|| బంధురాత్మా త్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః|
అనాత్మ నస్తు శత్రుత్వే వర్తేతా త్మైవ శత్రువత్|| (6)

తా|| ఎవరిలోనైతే మనస్సు జయింపబడుతుందో, అట్టి మనస్సు అతడికి బంధువు. ఎవరిలో జయింపబడదో అదేఅతడికి శత్రువై అపకారం చేయటంలో నిమగ్నమై ఉంటుంది.

శ్లో|| జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః|
శీతోష్ణ సుఖదుఃఖేషు తథా మానావమానయోః|| (7)

తా||శీతోష్ణాలలో, సుఖదుఃఖాలలో, మానావమానాలలో మనస్సు స్వాధీనమై ప్రశాంతంగా ఉన్నవారికి పరమాత్మ సన్నిహితంగా ఉంటాడు.

శ్లో|| జ్ఞాన విజ్ఞాన తృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః|
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మ కాంచనః|| (8)

తా|| జ్ఞాన విజ్ఞానాలతో తృప్తి చెందేవాడు, ఆత్మలో నిలిచిన వాడు, ఇంద్రియాలను చక్కగా జయించినవాడు, మట్టి - రాయి - బంగారం - వీటిని సమంగా చూచేవాడు యోగయుక్తుడు.

శ్లో|| సుహృన్మిత్రా ర్యుదాసీన మధ్యస్థ ద్వేష్య బంధుషు|
సాధుష్వపిచ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే|| (9)

తా|| మంచివారు, స్నేహితులు, శత్రువులు, ఉదాసీనులు, మధ్యస్థులు, ద్వేషింపదగిన వారు, బంధువులు, సాధుపురుషులు, పాపాత్ములు, వీరందరిపట్ల సమబుద్ధి కలిగి శ్రేష్ఠుడుగా ఉంటాడు.

శ్లో|| యోగీ యుంజీత సతతం ఆత్మానం రహసి స్థితః|
ఏకాకీ యత చిత్తాత్మా నిరాశీర పరిగ్రహః|| (10)

తా|| ధ్యానయోగి ఏకాంత ప్రదేశంలో, ఒంటరిగా, ఇంద్రియాలను మనస్సును నిగ్రహించి, ఆశను వీడి, దేనినీ పరిగ్రహించక, ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మ యందు నిలుపుటకు అభ్యాసం చేయాలి.

శ్లో|| శుచౌదేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిర మాసన మాత్మనః|
నాత్యు చ్ఛ్రితం నాతి నీచం చైలాజిన కుశోత్తరం|| (11)

తా|| శుచియైన ప్రదేశంలో మరీ ఎత్తు కాకుండా, మరీ లోతు కాకుండా, దర్భచాప, లేడి చర్మం, మెత్తటి బట్టతో స్థిరమైన ఆసనాన్ని తన కొరకు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

శ్లో|| తత్రై కాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియ క్రియః|
ఉపవిశ్యా సనేఽఽయుంజ్యాత్ యోగమాత్మ విశుద్ధయే|| (12)

తా|| ఆసనంపై కూర్చొని, మనస్సును ఏకాగ్రం చేసి, ఇంద్రియ మనో వ్యాపారాలని నిగ్రహించి, ఆత్మ శుద్ధి కోసం యోగాన్ని అభ్యసించాలి.

శ్లో|| సమం కాయ శిరోగ్రీవం ధారయ న్నచలం స్థిరః |
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్|| (13)

తా|| శరీరం, మెడ, తల - ఈ మూడింటిని సమంగా - నిటారుగా ఉంచి, కదలకుండా స్థిరంగా కూర్చొని, దిక్కులు చూడకుండా, తన నాసికాగ్రంపై దృష్టిని నిలపాలి.

శ్లో|| ప్రశాంతాత్మా విగత భీః బ్రహ్మచారి వ్రతే స్థితః|
మనస్సంయమ్య మచ్చిత్తః యుక్త ఆసీత మత్పరః|| (14)

తా|| ప్రశాంత మనస్సుతో, భయాన్ని విడిచి, బ్రహ్మచర్య వ్రతంలో నిలిచి, మనస్సును నిగ్రహించి, చిత్తాన్ని నాయందే నిలిపి, నన్నే చేరాలనే లక్ష్యంతో ధ్యానంలో కూర్చోవాలి.

శ్లో|| యుంజన్నేవం సదాత్మానం యోగీనియత మానసః|

శాంతిం నిర్వాణ పరమాం మత్సం స్థామధి గచ్ఛతి|| (15)

తా|| మనోనిగ్రహంగల యోగి ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మధ్యానంలో నిలిపి, నాయందేయున్నట్టి మోక్షరూపమైన శాంతిని పొందుతాడు.

శ్లో|| నాత్య శ్నతస్తుయోగోஉస్తి నచైకాంత మనశ్నతః|

నచాతి స్వప్న శీలస్య జాగ్రతో నైవ చార్జున|| (16)

తా|| అర్జునా! ఎక్కువగా తినేవాడికి, అసలు తిననివాడికి, ఎక్కువగా నిద్రపోయేవాడికి, అసలు నిద్రపోకుండా తెల్లవార్లూ మేలుకొని ఉండేవాడికి యోగం కుదరదు.

శ్లో|| యుక్తా హార విహారస్య యుక్త చేష్టస్య కర్మసు|

యుక్త స్వప్నావ బోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా|| (17)

తా|| ఆహార విహారాలలో మితంగా ఉండేవారికి, కర్మలు చేయుటలో మితంగా ఉండేవారికి, నిద్ర మెలకువలను సమంగా పాటించేవారికి యోగం దుఃఖాన్ని పోగొట్టేది అవుతుంది.

శ్లో|| యదా వినియతం చిత్తం ఆత్మన్యేవావ తిష్ఠతే!|

నిస్పృహః సర్వకామే భ్యః యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా|| (18)

తా|| ఎప్పుడు చిత్తం బాగా అణచబడి ఆత్మయందే నిలిచిపోతుందో, అన్ని కోరికలపట్ల నిస్పృహ కలుగుతుందో అప్పుడు అతడు యోగసిద్ధుడైనట్లు.

శ్లో|| యధా దీపో నివాతస్థః నేంగతే సోపమా స్మృతా|

యోగినో యత చిత్తస్య యుంజతో యోగమాత్మనః|| (19)

తా|| ధ్యానయోగాన్నిఅభ్యాసం చేస్తూ, నిగ్రహించబడిన చిత్తం గల యోగిని గాలిలేని చోట చలించకుండా ఉండే దీపంతో పోల్చి ఉపమానంగా చెబుతున్నాడు.

శ్లో|| యత్రో పరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా!|
యత్ర చైవాత్మ నాత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి|| (20)

తా|| యోగాభ్యాసముచేత ఎప్పుడు మనస్సు నిగ్రహించబడి పరమశాంతిని పొందుతుందో; ఎప్పుడు పరిశుద్ధ మనస్సుచేత పరమాత్మను తనయందే దర్శిస్తూ ఆనందిస్తుంటాడో(అప్పుడు యోగసిద్ధి కలిగినట్లు)

శ్లో|| సుఖమా త్యంతికం యత్తద్ బుద్ధి గ్రాహ్య మతీంద్రియం|
వేత్తియత్ర న చైవాయం స్థిత శ్చలతి తత్త్వతః|| (21)

తా|| అంతంలేని, ఇంద్రియగోచరం కాని, బుద్ధికి మాత్రమే తెలిసేది అయిన సుఖం ఏదైతే ఉందో దానిని తెలుసుకొని, ఎప్పుడు తత్త్వం నుండి చలించకుండా స్థిరంగా ఉంటాడో(అప్పుడు యోగసిద్ధి కలిగినట్లు)

శ్లో|| యం లబ్ధ్వాచా పరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః|
యస్మిన్ స్థితోన దుఃఖేన గురుణాపి విచాల్యతే|| (22)

తా|| దేనిని పొందిన తర్వాత ఇతరమైన దేనినీ గొప్ప లాభంగా భావించడో, ఎందులో నిలిచి గొప్ప దుఃఖం చేత కూడా చలించకుండా ఉంటాడో (అతడు యోగంలో సిద్ధి పొందినట్లే)

శ్లో|| తం విద్యా దుఃఖ సంయోగ వియోగం యోగ సంజ్ఞితం |
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యః యోగోఽనిర్విణ్ణ చేతసా|| (23)

తా|| దుఃఖ సంయోగం నుండి వియోగం కల్పించే ఆ స్థితి యోగం అనబడుతున్నది -అని తెలుసుకో. అట్టి ధ్యానయోగం కలతచెందని మనస్సుతో పట్టుదలతో పొందవలసినది.

శ్లో|| సంకల్ప ప్రభవాన్ కామాన్ త్యక్త్వా సర్వాన శేషతః|
మనసై వేంద్రియ గ్రామం వినియమ్య సమంతతః|| (24)

శ్లో|| శనై శ్శనై రుపరమేత్ బుద్ధ్వా ధృతి గృహీతయా|
ఆత్మ సంస్థం మనఃకృత్వా నకించిదపి చింతయేత్|| (25)

తా|| సంకల్పం వల్ల జనించిన కోరికలన్నింటిని పూర్తిగా విడిచిపెట్టి, మనస్సు ద్వారానే ఇంద్రియ సమూహాన్ని అన్నివైపుల నుండి నిగ్రహించి, పట్టుదలతో కూడిన బుద్ధి చేత మనస్సును మెల్లమెల్లగా శాంతింపజేస్తూ, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి ఇక దేనిని గురించీ చింతించరాదు.

శ్లో|| యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చంచల మస్థిరం|
తతస్తతో నియమ్యైతత్ ఆత్మన్యేవ వశం నయేత్|| (26)

తా|| స్థిరం లేని, చంచలమైన మనసు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్ళి సంచరిస్తుందో అక్కడక్కడ నుండి దానిని తీసుకొని వచ్చి ఆత్మకు వశం చెయ్యాలి. అంటే ఆత్మలోనే నిలబెట్టాలి.

శ్లో|| ప్రశాంత మనసం హ్యేనం యోగినం సుఖముత్తమం|

ఉపైతి శాంతి రజసం బ్రహ్మాభూత మకల్మషం|| (27)

తా|| రజోగుణం శాంతించి, కల్మషాలు తొలగి, శాంతించిన మనస్సుతో బ్రహ్మాభావాన్ని పొందిన ధ్యానయోగికి ఆత్మసంబంధమైన ఉత్తమసుఖం లభిస్తుంది.

శ్లో|| యుంజన్నేవం సదాత్మానం యోగీ విగత కల్మషః|

సుఖేన బ్రహ్మాసంస్పర్శం అత్యంతం సుఖ మశ్నుతే|| (28)

తా||ఈ విధంగా ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మయందే నిలిపే యోగి కల్మష రహితుడై బ్రహ్మాస్పర్శతో కూడిన అత్యంతసుఖాన్ని సులభంగా పొందుతాడు.

శ్లో|| సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని|

ఈక్షతే యోగ యుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః|| (29)

తా|| యోగయుక్తుడై అంతటా సమత్వాన్ని దర్శించే యోగి అన్ని ప్రాణులను తనలోను, అన్ని ప్రాణులలో తనను దర్శిస్తూ ఉంటాడు.

శ్లో|| యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వంచ మయి పశ్యతి|

తస్యాహం న ప్రణశ్యామి సచమే న ప్రణశ్యతి|| (30)

తా||ఎవరైతే అంతటా నన్ను చూస్తారో, అన్నింటిని నాలో చూస్తారో, అలాంటి వారికి నేను కనిపించకుండా పోను. అతడు నాకు కనిపించకుండా పోడు.

శ్లో|| సర్వభూతస్థితం యోమాం భజత్యే కత్వ మాస్థితః|

సర్వధా వర్తమానోఽపి సయోగీ మయి వర్తతే|| (31)

తా|| అన్ని ప్రాణులలోను ఉన్న నన్ను(ఆత్మను) ఏకత్వంలో నిలిచి ఎవరు చూస్తారో అతడు ఎలా సంచరించినా నాలోనే వర్తిస్తూ ఉంటాడు.

శ్లో|| ఆత్మౌ పమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున!|

సుఖం వాయది వా దుఃఖం సయోగీ పరమో మతః|| (32)

తా|| అర్జునా! ఎవరైతే సుఖంగాని, దుఃఖంగాని, అంతటా - అన్నివేళలా తనదిగా భావిస్తూ, సమంగా చూస్తాడో, అట్టి యోగి శ్రేష్ఠుడని నా అభిప్రాయం.

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| యో యం యోగస్త్వయాప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన|

ఏతస్యాహం న పశ్యామి చంచలత్వాత్ స్థితం స్థిరాం|| (33)

శ్లో|| చంచలం హిమనః కృష్ణ! ప్రమాధి బలవత్ దృఢం|

తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరం|| (34)

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు: మధుసూదనా! ఇప్పుడు నీచేత చెప్పబడ్డ సమత్వ స్థితితో కూడిన యోగం చంచలత్వం వల్ల నిలకడగా స్థిరంగా ఉంటుందని నేను అనుకోవటం లేదు.

తా|| కృష్ణా! మనసు చంచలమైనది. దేహేంద్రియాలకు బాధాకరమైనది, బలమైనది, దృఢమైనది. వాయువును నిగ్రహించటం ఎంత కష్టమో అలాగే ఈ మనస్సును నిగ్రహించటం చాలా కష్టమని నా అభిప్రాయం.

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| అసంశయం మహాబాహో! మనోదుర్నిగ్రహం చలం|
అభ్యాసే నతు కౌంతేయ! వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే|| (35)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: ఓ మహాబాహుడా! సందేహం లేదు. మనస్సు చలించే స్వభావం గలదే. దానిని నిగ్రహించటం కష్టమే. అయితే కుంతీ కుమారా! అభ్యాసంతోను, వైరాగ్యంతోను అది నిగ్రహించబడుతుంది.

శ్లో|| అసంయతాత్మ నాయోగః దుష్ప్రాప ఇతిమే మతిః|
వశ్యాత్మ నాతు యతతా శక్యోఽవాప్తు ముపాయతః|| (36)

తా|| మనస్సు స్వాధీనంలో లేని వానికి యోగం కష్టమని నా అభిప్రాయం. ప్రయత్నంతో, ఉపాయంతో మనస్సును స్వాధీనంలోనికి తెచ్చుకున్నట్లైతే యోగసిద్ధిని పొందవచ్చును.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| అయతిః శ్రద్ధయోపేతః యోగాచ్ఛలిత మానసః|
అప్రాప్య యోగ సంసిద్ధిం కాంగతిం కృష్ణ! గచ్ఛతి|| (37)

శ్లో|| కచ్చిన్నో భయ విభ్రష్టః ఛిన్నాభ్రమివ నశ్యతి|
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో! విమూఢో బ్రహ్మణః పథి|| (38)

శ్లో|| ఏ తన్మే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తు మర్హ్యస్య శేషతః|

త్వ దన్య స్సంశయస్యాస్య ఛేత్తా నహ్యుప పద్యతే|| (39)

తా|| కృష్ణా! శ్రద్ధ ఉన్నప్పటికీ ప్రయత్నలోపం వల్ల యోగం నుండి మనస్సు చలించినవాడు యోగసిద్ధిని పొందలేకపోతే అతడి గతి ఏమిటి?

ఓ మహాబాహుడా! యోగమార్గంలో నిలువలేక, మోహంలో పడి పోయిన సాధకుడు రెంటికీ చెడినవాడై చెదిరిన మేఘంలాగా వ్యర్థుడై నశించిపోడా?

కృష్ణా! నా యీ సందేహాన్ని పూర్తిగా తొలగించగలిగిన వాడవు నీవే. ఈ సంశయాన్ని తొలగించగలవారు నీకన్నా వేరే ఎవరూ నాకు లభించరు.

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| పార్థ! నైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే|
నహికల్యాణ కృత్ కశ్చిత్ దుర్గతింతాత! గచ్ఛతి|| (40)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు. పార్థా! అట్టివానికి ఇక్కడగాని, అక్కడ (ఆ లోకంలో)గాని ఎక్కడా నాశనం లేదు. నాయనా! మంచి పనిచేసినవాడెవడూ దుర్గతిని పొందడు.

శ్లో|| ప్రాప్య పుణ్య కృతాంలోకాన్ ఉషిత్వా శాశ్వతీ స్సమాః|
శుచీనాం శ్రీమతాంగేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే|| (41)

తా|| యోగభ్రష్టుడు పుణ్యకర్మల వల్ల వచ్చే లోకాలను పొంది, అనేక సంవత్సరాలు అక్కడ నివసించి, శుచివంతులు - శ్రీమంతులు అయిన వారింట జన్మిస్తాడు.

శ్లో|| అథవా యోగినా మేవ కులేభవతి ధీమతాం|
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకేజన్మ యదీదృశం|| (42)

తా|| లేదా వివేకులైన (బుద్ధిమంతులైన) యోగుల ఇంటిలోనే జన్మిస్తాడు. లోకంలో ఈ విధమైన జన్మ చాలా అరుదుగా లభిస్తుంది.

శ్లో|| తత్ర తం బుద్ధి సంయోగం లభతే పౌర్వ దేహికం|
యతతేచతతో భూ యః సంసిద్ధౌ కురునందన|| (43)

తా|| కురునందనా! అక్కడ (ఆ యోగుల ఇంట) పూర్వదేహ సంబంధమైన బుద్ధితో సంపర్కం కలిగి అక్కడినుండే మరల యోగసిద్ధికై ప్రయత్నం చేస్తాడు.

శ్లో|| పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రియతే హ్య వశోఽపిసః|
జిజ్ఞాసు రపి యోగస్య శబ్ద బ్రహ్మాతి వర్తతే|| (44)

తా|| పూర్వజన్మలో చేసిన అభ్యాసం చేతనే అవశుడై అతడు అందులోనికి (యోగంలోకి) లాగబడతాడు. యోగాన్ని ఆచరించాలనే జిజ్ఞాస కలిగినా చాలు శబ్ద బ్రహ్మాన్ని దాటిపోతాడు.

శ్లో|| ప్రయత్నాద్యత మానస్తు యోగీ సంశుద్ధ కిల్బిషః|
అనేక జన్మ సంసిద్ధః తతోయాతి పరాంగతిం|| (45)

తా|| పట్టుదలతో ప్రయత్నించే యోగి ప్రయత్నం వల్ల దోషాలన్నింటి నుండి విడివడి, శుద్ధుడై, అనేక జన్మలలో చేసిన సాధనల వల్ల కలిగే సిద్ధిని పొంది, అంతట పరమగతిని చేరుకుంటాడు.

శ్లో|| తపస్వి భ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోధికః|

కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున!|| (46)

తా|| తపస్సు చేసే వారికన్న యోగి అధికుడు. జ్ఞానుల కన్న కూడా ఎక్కువని నా అభిప్రాయం. కర్మచేసే వారికన్న యోగి అధికుడు. అందువల్ల ఓ అర్జునా! నీవు ఆత్మ సంయమయోగివికా!

శ్లో|| యోగినా మపి సర్వేషాం మద్గతే నాంతరాత్మనా|

శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం సమేయుక్త తమోమతః|| (47)

తా|| యోగులందరిలో కూడా ఎవరైతే తన మనస్సును నాయందే నిలిపి శ్రద్ధతో నన్ను భజిస్తాడో అతడే యోగులలో ఉత్తముడని నా అభిప్రాయం.

గద్యం:-

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

ఆత్మ సంయమ యోగోనామ షష్ఠోఽధ్యాయః||

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ సప్తమోధ్యాయః

విజ్ఞానయోగః

శ్లో|| మయ్యాసక్త మనాః పార్థ! యోగం యంజన్మదాశ్రయః|
అసంశయం సమగ్రం మాం యథాజ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు|| (1)

తా|| అర్జునా! నాయందు మనస్సును లగ్నం చేసి, యోగాన్ని అభ్యసిస్తూ, నన్ను ఆశ్రయించి, సంశయాలు లేకుండా, సంపూర్ణంగా నన్ను ఏ ప్రకారంగా తెలుసుకోగలవో అది విను.

శ్లో|| జ్ఞానంతేఽహం సవిజ్ఞానం ఇదం వక్ష్యామ్య శేషతః|
యత్ జ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యత్ జ్ఞాతవ్య మవ శిష్యతే|| (2)

తా|| దేనిని తెలుసుకుంటే తిరిగి తెలుసుకోవలసినది మరొకటి ఉండదో అట్టి ఈ విజ్ఞానంతో కూడిన జ్ఞానాన్ని నేను నీకు అశేషంగా చెబుతాను.

శ్లో|| మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్య తతి సిద్ధయే|
యతతా మపిసిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః || (3)

తా|| వేలాదిమంది మనుజులలో సిద్ధికోసం ప్రయత్నించేవారు ఎక్కడో ఒక్కరుంటారు. అలా ప్రయత్నించి సిద్ధులైన వారిలో ఏ ఒక్కరో నన్ను యదార్థంగా తెలుసుకుంటారు.

శ్లో|| భూమిరాపో నలో వాయుః ఖం మనోబుద్ధి రేవచ|
అహంకార ఇతీయం మే భిన్నాప్రకృతి రష్టధా|| (4)

తా|| భూమి, నీరు, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశం మరియు మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం అని ఇలా నా ప్రకృతి ఎనిమిది విభాగాలుగా విభజింపబడి ఉంది.

శ్లో|| అపరేయ మితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరాం|
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతేజగత్|| (5)

తా|| ఈ అపరాప్రకృతి అల్పమైనది. దీనికన్నా వేరై జీవుడిగా మారింది. నా పరమమైన ప్రకృతి అని తెలుసుకో. దానివల్లనే ఈ జగత్తు ధరింపబడుతున్నది.

శ్లో|| ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీ త్యుపధారయ|
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయస్తథా|| (6)

తా|| ఇది అన్ని ప్రాణులకు గర్భం అని తెలుసుకో. ఈ యావత్తు జగత్తుకు నేనే పుట్టుకను, అలాగే ప్రళయాన్ని కూడా.

శ్లో|| మత్తః పరతరం నాన్యత్ కించిదస్తి ధనంజయ!|
మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణి గణాఇవ|| (7)

తా|| ధనంజయా! నాకన్నా ఎక్కువైనదీ, వేరైనదీ కొంచెం కూడా ఏదీలేదు. ఇది యావత్తు మణులలో దారంలాగా నాలో గ్రుచ్చబడింది.

శ్లో|| రసోఽహమప్సు కౌంతేయ! ప్రభాస్మి శశి సూర్యయోః|

ప్రణవస్సర్వ వేదేషు శబ్దఃఖే పౌరుషం నృషు|| (8)

తా|| కౌంతేయా! నీటిలో రుచిని నేను. సూర్యచంద్రులలోని కాంతిని నేను. అన్ని వేదాలలోని ప్రణవాన్ని, ఆకాశంలో శబ్దాన్ని, నరులలో పౌరుషాన్ని నేను.

శ్లో|| పుణ్యోగంధః పృధివ్యాంచ తేజశ్చాస్మి విభావసౌ|

జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు|| (9)

తా|| భూమిలోని సువాసనను నేను. అగ్నిలోని ప్రకాశాన్ని, సమస్త భూతాల లోని ప్రాణాన్ని. తపస్సు చేసే వారిలో తపస్సును.

శ్లో|| బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనం|

బుద్ధిర్బుద్ధి మతామస్మి తేజస్తే జస్వినామహం|| (10)

తా|| పార్థా! సమస్త జీవుల యొక్క సనాతమైన బీజాన్ని నేను. బుద్ధిమంతుల లోని తెలివిని నేను. తేజస్సు కలిగిన వారిలోని తేజస్సును నేను.

శ్లో|| బలం బలవతాం చాహం కామరాగ వివర్జితం|

ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోస్మి భరతర్షభ|| (11)

తా|| భరతశ్రేష్టా! బలవంతులలో కామరాగాలు తీసేసిన బలాన్ని నేను. జీవుళ్ళలోని 'ధర్మానికి విరుద్ధం గాని కామాన్ని' నేను.

శ్లో|| యేచైవ సాత్త్వికా భావాః రాజస్తామసాశ్చయే|

మత్త ఏవేతి తాన్విద్ధి నత్వహం తేషు తే మయి|| (12)

తా|| ఇంకా ఏవేవి సాత్విక, రాజసిక, తామసిక భావాలున్నాయో అవన్నీ నా వల్లనే వస్తాయని తెలుసుకో. అయితే నేను వాటిలో లేను. అవి నాలో వున్నాయి.

శ్లో|| త్రిభిర్గుణ మయైర్భావైః ఏభిస్సర్వ మిదం జగత్|
మోహితం నాభి జానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయం|| (13)

తా|| ఈ చెప్పబడిన మూడు రకాల గుణాలతో నిండిన భావాల చేత ఈ సమస్త ప్రపంచం భ్రాంతిలో పడిపోతున్నది. అందుకే వీటన్నింటికన్నా శ్రేష్టం, నాశరహితం అయిన నన్ను తెలుసుకో లేకపోతున్నది.

శ్లో|| దైవీ హ్యేషాగుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా|
మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామే తాం తరం తితే|| (14)

తా|| దివ్యమైన, గుణమయమైన నాయీ మాయ దాటశక్యం కానిది, ఐతే ఎవరు నన్నే సేవిస్తారో వారు మాత్రం ఈ మాయను దాటగలరు.

శ్లో|| నమాందుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః|
మాయయాஉపహృత జ్ఞానాః ఆసురం భావమాశ్రితాః|| (15)

తా|| దుష్టకార్యాలు చేసేవారు, మూఢులు, నరాధములు, మాయ చేత జ్ఞానం నశించినవారు, అసురభావాన్ని ఆశ్రయించినవారు నన్ను సేవించరు.

శ్లో|| చతుర్విధా భజంతే మాం జనాస్సుకృతి నోஉర్జున|
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీచ భరతర్షభ!|| (16)

తా|| భరత శ్రేష్ఠా! ఆర్తుడూ, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థీ, జ్ఞానీ అనే నాలుగు రకాల పుణ్యాత్ములు నన్ను భజిస్తారు.

శ్లో|| తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్తః ఏకభక్తిర్విశిష్యతే|
ప్రియోహి జ్ఞానినోఽత్యర్థం అహంసచమమప్రియః|| (17)

తా|| వారిలో నిత్యము నాతో కలిసి ఉండే, నా ఒక్కనియందే భక్తిగల జ్ఞాని శ్రేష్ఠుడు. అట్టి జ్ఞానికి నేను ఎక్కువ ప్రియుణ్ణి. అతడు నాకు ప్రియుడు.

శ్లో|| ఉదారాస్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేవతం|
ఆస్థితస్సహ యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిం|| (18)

తా|| వీరంతా ఉదారులే. అయితే జ్ఞాని మాత్రం నా స్వరూపమేనని నా అభిప్రాయం. ఎందుకంటే అతడు సర్వోత్తమమైన ప్రాప్తి స్థానంగా నన్నే భావించి, నాయందే మనసు నిల్పి నన్ను ఆశ్రయించినవాడౌతున్నాడు.

శ్లో|| బహూనాం జన్మనామంతే జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే|
వాసుదేవస్సర్వమితి స మహాత్మా సు దుర్లభః|| (19)

తా|| అనేక జన్మల అనంతరం జ్ఞాని సర్వమూ వాసుదేవుడే అని నన్ను కొలుస్తాడు. అలాంటి మహాత్ముడు చాలా అరుదుగా వుంటాడు.

శ్లో|| కామై స్తైర్స్తైర్హృత జ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్య దేవతాః|
తంతం నియమ మాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతా స్స్వయా|| (20)

తా|| వారి వారి కోరికల వల్ల జ్ఞానం హరించుకుపోగా, తమ ప్రకృతి ప్రేరణ వల్ల ఆయా నియమాలను పాటిస్తూ ఇతర దేవతలను ఆరాధిస్తుంటారు.

శ్లో|| యోయోయాంయాం తనుం భక్తః, శ్రద్ధయాఽర్చితు మిచ్ఛతి|
తస్య తస్యా చలాం శ్రద్ధాం, తామేవ విదధా మ్యహం|| (21)

తా|| ఏఏ భక్తులు ఏఏ రూపాన్ని శ్రద్ధతో ఆరాధించాలనుకుంటారో ఆయా భక్తునికి అందులోనే చలించని శ్రద్ధను నేను కలిగిస్తాను.

శ్లో|| సతయా శ్రద్ధ యా యుక్తః, తస్యారాధన మీహతే|
లభతేచ తతః కామాన్, మయైవ విహితాన్ హితాన్|| (22)

తా|| అతడు అట్టి శ్రద్ధతో కూడిన వాడై ఆయా దేవతారూపాన్ని ఆరాధించసాగితే దానివల్ల ఆయా కోరికలను నా నుండే తీర్చుకుంటాడు.

శ్లో|| అంతవత్తు ఫలం తేషాం, తద్భవత్యల్ప మేధసాం|
దేవాన్ దేవయజోయాంతి, మద్భక్తా యాంతి మామపి|| (23)

తా|| అల్పబుద్ధి గలవారికి వచ్చే ఆ ఫలితం అంతంతో కూడుకున్నదే. దేవతలనారాధించేవారు దేవతలను చేరుకుంటారు. నన్ను ఆరాధించేవారు నన్ను కూడా చేరుకుంటారు.

శ్లో|| అవ్యక్తం వ్యక్తి మాపన్నం, మన్యంతే మామ బుద్ధయః|
పరంభావ మజానంతః, మమావ్యయమనుత్తమం|| (24)

తా|| అవ్యక్తమైన నన్ను శరీరాన్ని ధరించిన వానిగా తెలివి తక్కువ వాళ్ళు భావిస్తారు. ప్రకృతి కన్నా విలక్షణమైనట్టి అవ్యయమైన, సర్వశ్రేష్టమైన నా స్వభావం వారికి తెలియదు.

శ్లో|| నాహం ప్రకాశ స్సర్వస్య, యోగమాయా సమావృతః|
మూఢోఽయం నాభి జానాతి, లోకోమామజ మవ్యయం|| (25)

తా|| యోగ మాయచేత ఆవరించబడి యున్న నేను అంతటా ప్రకాశించను. అందుకే పుట్టుక నాశనం లేని నన్ను ఈ మూఢలోకం తెలుసుకోలేకపోతున్నది.

శ్లో|| వేదాహం సమతీతాని, వర్తమానాని చార్జున!|
భవిష్యాణి చ భూతాని, మాంతువేదన కశ్చన|| (26)

తా|| అర్జునా! గతించిపోయిన జీవుళ్ళను, ఇప్పుడున్న జీవుళ్ళను, భవిష్యత్తులో పుట్టబోయే జీవుళ్ళను నేను తెలుసుకోగలను. నన్ను మాత్రం ఎవ్వరూ తెలుసుకోలేరు.

శ్లో|| ఇచ్ఛాద్వేష సముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత!|
సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గేయాంతి పరంతప!|| (27)

తా|| పరులను తపింపజేసే అర్జునా! ఇచ్ఛాద్వేషాల నుండి పుట్టిన ద్వంద్వమోహాల వల్ల సమస్త ప్రాణులు పుట్టుకతోనే భ్రాంతి (అజ్ఞానం) తో వస్తున్నాయి.

శ్లో|| యేషాం త్వంతగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణాం|
తే ద్వంద్వ మోహనిర్ముక్తాః భజంతే మాం దృఢవ్రతాః|| (28)

తా|| పుణ్యకర్మలు చేయటం వల్ల ఏ జనుల యొక్క పాపం తొలగిపోతుందో వారు ద్వంద్వ మోహాల నుండి పూర్తిగా విముక్తులై నన్ను చెదరని దీక్షతో భజిస్తారు.

శ్లో|| జరామరణ మోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతంతి యే|
తే బ్రహ్మ తద్విదుఃకృత్స్నం అధ్యాత్మం కర్మచాఖిలం|| (29)

తా|| ఎవరైతే జరామరణముల నుండి విడుదల పొందాలని నన్ను ఆశ్రయించి సాధన చేస్తారో వారు ఆ బ్రహ్మను, యావత్తు ఆధ్యాత్మాన్ని సమస్త కర్మను తెలుసుకుంటారు.

శ్లో|| సాధిభూతాధి దైవం మాం, సాధి యజ్ఞం చ యే విదుః|
ప్రయాణకాలేఽపిచమాం, తే విదుర్యుక్త చేతసః|| (30)

తా|| అధి భూతం, అధి దైవం, అధి యజ్ఞంతో కూడిన నన్ను ఎవరు తెలుసుకుంటారో వారి మనస్సు స్వాధీనంలో వుండి ప్రయాణకాలంలో కూడా నన్ను గుర్తుంచుకోగలుగుతారు.

గద్యం :-

ఓం తత్సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
విజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అష్టమోధ్యాయః

అక్షరపరబ్రహ్మయోగః

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| కిం తద్బ్రహ్మ కి మధ్యాత్మం కింకర్మ పురుషోత్తమ!|
అధి భూతంచ కిం ప్రోక్తం అధిదైవం కి ముచ్యతే|| (1)

శ్లో|| అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మిన్ మధుసూదన!|
ప్రయాణ కాలేచ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః|| (2)

తా|| అర్జునుడడుగుతున్నాడు; పురుషోత్తమా! ఆ బ్రహ్మ ఏది? అధ్యాత్మం ఏది? కర్మ అంటే ఏమిటి? అధిభూతమని ఏది చెప్పబడింది? అధిదైవమని దేనినంటారు? మధుసూదనా! ఈ దేహంలో అధియజ్ఞుడెలా ఉన్నాడు? ఎవరు అతడు? మనస్సు స్వాధీనంలో ఉన్నవారిచేత మరణసమయంలో ఎలా తెలియబడతావు?

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| అక్షరం బ్రహ్మపరమం స్వభావోఽధ్యాత్మ ముచ్యతే|
భూత భావోద్భవ కరః విసర్గః కర్మ సంజ్ఞితః|| (3)

తా|| భగవంతుడంటున్నాడు : బ్రహ్మము నాశరహితమైనది; సర్వోత్తమమైనది. ఆయన యొక్క స్వభావమే అధ్యాత్మం అని

చెప్పబడుతున్నది. సర్వప్రాణుల ఉత్పత్తిని కలుగజేసే ఆహుతులను కర్మ అంటారు.

శ్లో|| అధి భూతం క్షరోభావః పురుషశ్చాధి దైవతం|
అధియజ్ఞోఽహమే వాత్ర దేహే దేహ భృతాంవర|| (4)

తా|| నశించిపోయే తత్త్వం అధిభూతం. జీవుడేమో అధిదైవతం. దేహధారులలో శ్రేష్ఠుడా! ఈ దేహంలో ఉండే అధియజ్ఞుడను నేనే.

శ్లో|| అంతకాలేచ మామేవ స్మరన్ ముక్త్వా కళేబరం|
యః ప్రయాతి సమద్భావం యాతినాస్త్యత్ర సంశయః|| (5)

తా|| అంత్యకాలంలో కూడా ఎవరు నన్నే స్మరిస్తూ కళేబరాన్ని వదిలి ప్రయాణిస్తారో అతడు నా భావాన్నే పొందుతాడు. ఇందులో సంశయమేమీ లేదు.

శ్లో|| యంయం వాఽపి స్మరన్ భావం త్యజత్యంతే కళేబరం|
తం తమేవైతి కౌంతేయ సదాతద్భావ భావితః|| (6)

తా|| కౌంతేయా! ఏ ఏ భావాన్ని స్మరిస్తూ కళేబరాన్ని వదులుతారో వారు నిత్యమూ ఆ భావాన్నే భావిస్తుంటారు గనుక దానినే పొందుతారు.

శ్లో|| తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుద్ధ్యచ|
మయ్యర్పిత మనోబుద్ధిః మామేవైష్యస్య సంశయః|| (7)

తా|| అందువల్ల అన్ని సమయాలలోను నన్ను స్మరించుకుంటూ యుద్ధం చెయ్యి. మనోబుద్ధులను నాకు అర్పించు. నన్నే చేరుకుంటావు. సందేహం లేదు.

శ్లో|| అభ్యాస యోగ యుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా|
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థాను చింతయన్|| (8)

తా|| పార్థా! అభ్యాసయోగంతో కూడుకొని, అన్యవిషయాలపైకి పోని మనస్సుతో నిరంతర చింతన చేస్తే దివ్యమైన పరమపురుషుణ్ణి చేరుకుంటారు.

శ్లో|| కవిం పురాణమను శాసితారం
అణో రణీయాంస మనుస్మరేద్యః|
సర్వస్య ధాతార మచింత్య రూపం
ఆదిత్య వర్ణం తమసః పరస్తాత్|| (9)

తా|| సర్వజ్ఞుడు, పురాతనుడు, శాసకుడు, సూక్ష్మాతి సూక్ష్మమైనావాడు ప్రపంచానికి ఆధారమైన వాడు, చింతించ వీలులేని రూపం కలవాడు, సూర్యతేజస్సు గలవాడు, చీకటికి అతీతమైన వానిని ఎవరు నిత్యము స్మరిస్తారో - - -

శ్లో|| ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగ బలేన చైవ|
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమా వేశ్యసమ్యక్

సతం పరం పురుష ముపైతి దివ్యం|| (10)

తా|| దేహాన్ని వదిలి ప్రాణం ప్రయాణించే సమయంలో మనస్సులో చలించని భక్తి కలిగినవాడై, యోగ బలంతో భ్రూమధ్యంలో చక్కగా ప్రాణాన్ని నిలిపి అతడు దివ్యమైన ఆ పరమపురుషుణ్ణి చేరుకుంటాడు.

శ్లో|| యదక్షరం వేద విదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః|
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరం తి
తత్తేపదం సంగ్రహేణ ప్రవక్ష్యే|| (11)

తా|| ఏ అక్షరాన్ని గురించి వేదవిదులు చెబుతుంటారో, రాగరహితులైన వారు దేనిలో ప్రవేశిస్తారో, దేనిని కోరి బ్రహ్మచర్యంలో చరిస్తారో, ఆ పదాన్ని గురించి నీకు సంగ్రహంగా చెబుతాను.

శ్లో|| సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్యచ|
మూర్ధ్నాధా యాత్మ నః ప్రాణం ఆస్థితో యోగ ధారణాం|| (12)

శ్లో|| ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మామనుస్మరన్|
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతిం|| (13)

తా|| అన్ని ద్వారాలను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, మనస్సును హృదయంలో నిల్పి, శిరస్సులో ప్రాణాన్ని నిలబెట్టి, యోగనిష్ఠను అవలంబించి, ఓం అనే ఏకాక్షర బ్రహ్మమును ఉచ్ఛరిస్తూ, నన్ను స్మరిస్తూ, ఎవరు దేహాన్ని వదిలి ప్రయాణం చేస్తారో అతడు పరమగతిని చేరుకుంటారు.

శ్లో|| అనన్య చేతా స్సతతం యోమాం స్మరతి నిత్యశః|
తస్యాహం సులభః పార్థ! నిత్యయుక్తస్య యోగినః|| (14)

తా|| అర్జునా! ఎవరైతే ఇతర విషయాలలోనికి పోని మనస్సుతో నిత్యము, నిరంతరము నన్ను స్మరిస్తారో నిత్యయుక్తుడైన అట్టి యోగికి నేను సులభుడను.

శ్లో|| మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతం|
నాప్నువంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః|| (15)

తా|| నన్ను చేరుకున్న మహాత్ములు ఉన్నతోన్నతమైన మోక్షసిద్ధిని పొందినందువల్ల దుఃఖాలకు నిలయము, అశాశ్వతము అయిన పునర్జన్మను పొందరు.

శ్లో|| ఆ బ్రహ్మ భువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున!|
మాముపేత్యతు కౌంతేయ! పునర్జన్మ న విద్యతే|| (16)

తా|| అర్జునా! బ్రహ్మలోక పర్యంతం ఉండే లోకాలన్నీ తిరిగి తిరిగి వచ్చేవే. కౌంతేయా! నన్ను చేరుకున్నట్లైతేనో ఇక పునర్జన్మ అనేదే లేదు.

శ్లో|| సహస్ర యుగ పర్యంతం అహర్యద్బ్రహ్మణో విదుః|
రాత్రిం యుగ సహస్రాంతాం తేఽహో రాత్ర విదో జనాః|| (17)

తా|| బ్రహ్మ యొక్క పగలు వేయి యుగములు గల దానిగను, అలాగే రాత్రి వేయి యుగములు గల దానిగను ఏ జనులు తెలుసుకుంటారో వారే అహోరాత్రముల నెరిగినవారు.

శ్లో|| అవ్యక్తాద్వ్య క్తయ స్సర్వాః ప్రభవంత్యహరాగమే|

రాత్ర్యాగమే ప్రలీయంతే తత్రైవా వ్యక్త సంజ్ఞకే|| (18)

తా|| పగలు కాగానే అవ్యక్తం నుండి అందరూ వ్యక్తమై జన్మిస్తారు. రాత్రి కావటంతోనే ఆ అవ్యక్తమనే దానిలోనే లీనమైపోతారు.

శ్లో|| భూతగ్రామస్స ఏ వాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే|

రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ! ప్రభవత్యహరాగమే|| (19)

తా|| అర్జునా! (పూర్వకల్పం లోని) ఆ భూత సముదాయమే అవశులై పుట్టి, పుట్టి, రాత్రి కావటంతో లయమైపోతున్నది. పగలురాగానే మళ్ళీ పుడుతున్నది.

శ్లో|| పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యః ఽవ్యక్తో ఽవ్యక్తా సనాతనః|

యస్స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సున వినశ్యతి|| (20)

తా|| దానికన్న వేరైనది, శ్రేష్ఠమైనది, ఇంద్రియాలకు గోచరము కానిది, సనాతనమైనది ఏ సత్తా ఉన్నదో అది సమస్త ప్రాణులు నశించినప్పటికీ నశించనిది.

శ్లో|| అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తః తమాహుః పరమాం గతిం|

యం ప్రాప్యన నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ|| (21)

తా|| అవ్యక్తము అక్షరము అని చెప్పబడే దానిని జీవులకు పరమగతి అని చెబుతారు. దేనిని పొందిన తర్వాత ఇక తిరిగిరారో అదే నాయొక్క పరమధామం.

శ్లో|| పురుషస్స పరః పార్థ! భక్త్యా లభ్యస్త్వ నన్యయా|
యస్యాంత స్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతం|| (22)

తా|| పార్థా! ఎవనిలో అన్ని భూతాలు ఉన్నాయో, ఎవరిచేత ఈ బ్రహ్మాండం అంతా వ్యాపించబడి యున్నదో ఆ శ్రేష్ఠ పురుషుడు అనన్య భక్తి వల్లనే లభిస్తాడు.

శ్లో|| యత్ర కాలేత్వనా వృత్తిం ఆవృత్తిం చైవ యోగినః|
ప్రయాతా యాంతి తంకాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ|| (23)

తా|| భరతశ్రేష్ఠా! యోగులైన వారు ఏకాలంలో (మార్గంలో) దేహాన్ని వదలిన తర్వాత పునర్జన్మ లేని స్థితిని చేరుకోవటానికి, పునర్జన్మతో కూడిన స్థితిని చేరుకోవటానికి ప్రయాణిస్తుంటారో ఆ కాలాన్ని (మార్గాన్ని) చెప్పబోతున్నాను.

శ్లో|| అగ్నిర్జ్యోతి రహశ్శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణం|
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛంతి బ్రహ్మ బ్రహ్మ విదోజనాః|| (24)

తా|| జ్యోతిర్మయమైన అగ్ని, పగలు, శుక్లపక్షం, ఆరునెలల ఉత్తరాయణం. బ్రహ్మవిదులు ఇలా ప్రయాణించి బ్రహ్మను చేరుకుంటారు.

శ్లో|| ధూమో రాత్రి స్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనం|
తత్ర చాంద్ర మసం జ్యోతిః యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే|| (25)

తా|| అలాగే పొగ, రాత్రి, కృష్ణపక్షం, 6నెలల దక్షిణాయనం - ఇలా యోగి చంద్రలోకాన్ని పొంది తిరిగి వస్తాడు.

శ్లో|| శుక్ల కృష్ణే గతీ హ్యేతే జగతః శాశ్వతే మతే|
ఏకయాయాత్యనా వృత్తిం అన్యయాఽఽవర్తతే పునః|| (26)

తా|| ఈ ప్రకారంగా శుక్ల కృష్ణగతులు రెండూ ఈ జగత్తులో శాశ్వతంగా ఉన్నాయి. ఒకదానితో తిరిగిరాని మార్గాన ప్రయాణిస్తాడు. మరొక దానితో తిరిగివచ్చే మార్గంలో ప్రయాణించి తిరిగివస్తాడు.

శ్లో|| నైతే సృతీ పార్థ! జానన్ యోగీ ముహ్యతి కశ్చన|
తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున|| (27)

తా|| పార్థా! ఈ రెండు మార్గాలను తెలుసుకున్న యోగి ఎప్పటికీ మోహము చెందడు. అందువల్ల అర్జునా! అన్ని కాలాలలోను నీవు యోగివికా!

శ్లో|| వేదేషు యజ్ఞేషు తపస్సుచైవ
దానేషు యత్పుణ్య ఫలం ప్రదిష్టం|
అత్యేతి తత్సర్వ మిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చాద్యం|| (28)

తా|| యోగి దీనిని తెలుసుకున్నవాడై; వేదాలు, యజ్ఞాలు, తపస్సులు, దానాలు చేస్తే ఏ పుణ్యఫలం వస్తుందో దానిని దాటిపోతున్నాడు. ఆద్యమైన పరంధామాన్ని చేరుకుంటాడు.

గద్యం:

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ విద్యాయాం యోగ శాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

అక్షర పరబ్రహ్మయోగోనామ అష్టమోఽధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ నవమోధ్యాయః

రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగః

శ్రీ భగవానువాచః-

శ్లో|| ఇదంతు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే|
జ్ఞానం విజ్ఞాన సహితం యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్|| (1)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: ఇదిగో అత్యంత రహస్యమైన విజ్ఞానంతో కూడిన జ్ఞానాన్ని అసూయలేనివాడవు గనుక నీకు చెప్పబోతున్నాను. దీనిని తెలుసుకుంటే అశుభం నుండి విడుదల పొందుతావు.

శ్లో|| రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్ర మిద ముత్తమం|
ప్రత్యక్షా వగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తు మవ్యయం|| (2)

తా|| ఇది రాజవిద్య, రాజగుహ్యం, పవిత్రమైనది, ఉత్తమమైనది. ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోవచ్చును, ధర్మమైనది, అభ్యసించటం తేలిక. నిలకడగా ఉంటుంది.

శ్లో|| అశ్రద్ధ ధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరంతప! |
అప్రాప్యమాం నివర్తంతే మృత్యుసంసార వర్త్మని || (3)

తా|| పరులను తపింపజేసే ఓ అర్జునా! ఈ ధర్మం(బ్రహ్మజ్ఞానం)లో విశ్వాసం లేని మానవులు నన్నుపొందలేక ఈ జననమరణరూప మృత్యుసంసారం లోనికే తిరిగివస్తారు.

శ్లో|| మయాతత మిదం సర్వం జగదవ్యక్త మూర్తినా|
మత్ స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః|| (4)

తా|| ఈ సమస్త జగత్తు అవ్యక్తరూపంలో ఉండే నా చేత వ్యాపించబడియున్నది. సమస్తభూతాలు నాయందు నిలిచి ఉన్నవి. నేను వాటియందు లేను.

శ్లో|| నచ మత్ స్థాని భూతాని పశ్యమే యోగమైశ్వరం|
భూత భృన్నచ భూతస్థః మమాత్మా భూత భావనః|| (5)

తా|| భూతములేవీ నాయందు లేవు. నా యోగమహిమను చూడు. నా చైతన్యమే భూతాలను సృష్టిస్తున్నది, భూతాలను రక్షిస్తున్నది. అయినప్పటికీ భూతాలలో నేనులేను.

శ్లో|| యథాఽకాశస్థితో నిత్యం వాయుస్సర్వత్ర గోమహాన్|
తథా సర్వాణి భూతాని మత్ స్థానీత్యుపధారయ|| (6)

తా|| ఏ ప్రకారంగా సర్వత్రా సంచరించే ప్రచండవాయువు నిత్యమూ ఆకాశంలోనే ఉంటుందో అలాగే అన్ని ప్రాణులు నాలోనే ఉన్నాయని తెలుసుకో.

శ్లో|| సర్వభూతాని కౌంతేయ! ప్రకృతిం యాంతి మామికాం|
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహం|| (7)

తా|| కుంతీ కుమారా! అర్జునా! జీవుళ్ళందరూ కల్పక్షయం అయినప్పుడు నా స్వాధీనంలో ఉన్న ప్రకృతిని (మాయను) పొందుతారు. తిరిగి కల్పప్రారంభంలో వాళ్ళని నేను విసిరి వేస్తుంటాను (సృష్టిస్తుంటాను).

శ్లో|| ప్రకృతిం స్వామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః|
భూతగ్రామ మిమం కృత్స్నం అవశం ప్రకృతేర్వశాత్|| (8)

తా|| ప్రకృతికి వశులైయున్న ఈ సమస్త ప్రాణికోటిని, నా మాయను అవలంబించి మళ్ళీ మళ్ళీ నేను సృజిస్తూ ఉంటాను.

శ్లో|| నచమాం తాని కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ!|
ఉదాసీన వదాసీనం అసక్తం తేషు కర్మసు|| (9)

తా|| ధనంజయా! ఆ కర్మల యందు ఏమాత్రం ఆసక్తి లేకుండా ఉదాసీనంగా (నిర్లిప్తంగా) ఉంటాను గనుక ఆ కర్మలు (జీవసృష్టి) నన్ను బంధించవు.

శ్లో|| మయాధ్యక్షేణ ప్రకృతిః సూయతే సచరాచరం|
హేతు నాఽనేన కౌంతేయ! జగద్విపరి వర్తతే|| (10)

తా|| నా అధ్యక్షతన ప్రకృతియే చరాచర ప్రపంచాన్ని సృష్టిస్తున్నది. ఓ కౌంతేయా! ఈ కారణం చేతనే జగత్తు తిరిగి తిరిగి వస్తున్నది.

శ్లో|| అవజానంతి మాం మూఢాః మానుషీం తను మాశ్రితం|

పరంభావ మజానంతః మమభూత మహేశ్వరం|| (11)

తా|| సర్వప్రాణికోట్లకు నియామకుడనైన నా యొక్క సర్వోన్నత తత్త్వాన్ని తెలుసుకోలేని మూఢులు నన్ను మానవదేహం ధరించిన వానిగా మాత్రం తలంచి అలక్ష్యం చేస్తున్నారు.

శ్లో|| మోఘాశా మోఘ కర్మాణః మోఘజ్ఞానా విచేతసః|
రాక్షసీ మాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః || (12)

తా|| వ్యర్థమైన ఆశలుగలవారు, దండగ మారి కర్మకాండ, ప్రవృత్తి గలవారు వ్యర్థమైన జ్ఞానం గలవారు, జ్ఞానహీనులైన మూఢులు మోహాన్ని కలిగించే రాక్షస సంబంధమైన, ఆసురిక సంబంధమైన స్వభావాన్ని ఆశ్రయించిన వారవుతారు.

శ్లో|| మహాత్మా నస్తు మాం పార్థ! దైవీం ప్రకృతి మాశ్రితాః|
భజంత్య నన్య మనసః జ్ఞాత్వా భూతాది మవ్యయం|| (13)

తా|| అర్జునా! మహాత్ములైతే దైవీ ప్రకృతిని ఆశ్రయించిన వారై, జీవుళ్ళకు ఆదియై, నాశనంలేని నన్ను తెలుసుకొని అన్యచింతనలులేని మనస్సుతో సేవిస్తారు.

శ్లో|| సతతం కీర్తయంతో మాం యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః|
నమస్యంతశ్చమాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే|| (14)

తా|| ఎల్లప్పుడూ నన్ను కీర్తిస్తూ, దృఢమైన నిష్ఠతో సాధనచేస్తూ, భక్తితో నాకు నమస్కరిస్తూ, నిత్యయుక్తులై ఉపాసిస్తూ ఉంటారు.

శ్లో|| జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజంతో మాముపాసతే|
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధావిశ్వతో ముఖం|| (15)

తా|| మరి కొందరు మహాత్ములు సర్వాంతర్యామినైన నన్ను అద్వైత భావముతోను, ద్వైత భావముతో వివిధ రూపాలతోను, జ్ఞానయజ్ఞము చేతను పూజిస్తూ ఉపాసిస్తున్నారు.

శ్లో|| అహంక్రతు రహం యజ్ఞః స్వధాఽహమహ మౌషధం|
మంత్రోఽహ మహమేవాజ్యం అహమగ్నిరహం హుతం|| (16)

తా|| నేను క్రతువును, నేను యజ్ఞాన్ని, పితరుల కర్పించే అన్నం నేను, హోమం చేసే మూలికలు నేను, నేను మంత్రాన్ని, ఆజ్యాన్ని కూడా నేనే, నేను అగ్నిని, హోమకర్మలో అర్పించే ఆహుతులు నేనే.

శ్లో|| పితాఽహ మస్య జగతః మాతాధాతా పితామహః|
వేద్యం పవిత్ర మోంకారః ఋక్సామ యజురేవచ|| (17)

తా|| ఈ జగత్తుకు నేను తండ్రిని, తల్లిని, కర్మఫలదాతను, తాతను. తెలియబడవలసిన పవిత్రమైన ఓంకారాన్ని, ఋక్, సామ, యజుర్వేదాలు నేనే.

శ్లో|| గతిర్భర్తా ప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్|
ప్రభవః ప్రలయః స్థానం నిధానం బీజ మవ్యయం|| (18)

తా|| పరమలక్ష్యం, భరించేవాడు, ప్రభువు, జరిగే వాటిని చూచే సాక్షి, సర్వానికీ నిలయం, శరణం, ఆప్తుడను, సృష్టి స్థితి లయాలు, ఆధారం, అవ్యయబీజం నేనే.

శ్లో|| తపామ్యహ మహం వర్షం నిగృహ్ణా మ్యుత్సృ జామిచ|
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదస చ్చాహ మర్జున!|| (19)

తా|| అర్జునా! ఎండకాయించేదీ, వర్షాన్ని నిలుపు చేసేదీ, కురిపించేదీ నేనే. అమృతాన్ని మరియు మృత్యువును అలాగే సత్తు, అసత్తులు కూడా నేనే.

శ్లో|| త్రైవిద్యామాం సోమపాః పూతపాపాః
యజ్ఞైరిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయంతే|
తే పుణ్య మాసాద్య సురేంద్రలోకం
అశ్నంతి దివ్యాన్ దివిదేవభోగాన్|| (20)

తా|| త్రివేదులు సోమపానంతో పవిత్రులై, నన్ను యజ్ఞాల ద్వారా పూజించి, స్వర్గ భోగాలను కోరుకుంటారు. వారు పుణ్యాలకు ఫలితంగా స్వర్గలోకాన్ని చేరుకొని, అక్కడ దివ్యమైన దేవభోగాలను అనుభవిస్తారు.

శ్లో|| తేతం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
క్షీణే పుణ్యే మర్త్య లోకం విశంతి|
ఏవం త్రయీ ధర్మ మనుప్రపన్నాః
గతాగతం కామకామా లభంతే|| (21)

తా|| వారు ఆ విశాలమైన స్వర్గలోకంలో దివ్యభోగాలు అనుభవించి, చేసుకున్న పుణ్య కర్మఫలం ఖర్చై పోవటంతో ఈ భూలోకంలోకి

ప్రవేశిస్తారు. ఈ ప్రకారంగా కామ్యఫలాలనిచ్చే వేదోక్త కర్మలను అనుష్టించే కామదాసులు రాకపోకలతో కూడిన జననమరణాలను పొందుతూ ఉంటారు.

శ్లో|| అనన్యాశ్చింత యంతో మాం యేజనాః పర్యుపాసతే|
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహం|| (22)

తా|| అనన్యమైన చిత్తంతో నన్ను చింతిస్తూ ఎవరు పరిపూర్ణంగా ఉపాసిస్తారో, నిత్యయుక్తులైన అట్టివారి యోగక్షేమాలను నేనే భరిస్తాను (వహిస్తాను).

శ్లో|| యేప్యన్య దేవతా భక్తాః యజంతే శ్రద్ధయాఽన్వితాః|
తేఽపి మామేవ కౌంతేయ! యజంత్య విధి పూర్వకం|| (23)

తా|| కౌంతేయా! అన్యదేవతల భక్తులైనా సరే ఎవరైతే శ్రద్ధతో కూడిన వారై ఆరాధిస్తారో వారు కూడా అస్తవ్యస్తంగానైనా నన్నే ఆరాధించిన వారౌతున్నారు.

శ్లో|| అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తాచ ప్రభురేవచ|
నతుమాం అభిజానంతి తత్త్వే నాతశ్చ్య వంతితే|| (24)

తా|| నేనే అన్ని యజ్ఞాలకు భోక్తను, అధిపతిని. అయితే వారు నన్ను తెలుసుకో నందున అసలు తత్త్వం నుండి దిగజారిపోతున్నారు.

శ్లో|| యాంతి దేవవ్రతా దేవాన్
పితౄన్ యాంతి పితృవ్రతాః|

భూతాని యాంతి భూతేజ్యాః

యాంతి మద్యా జినోఽపిమాం|| (25)

తా|| దేవతలను ఆరాధించే వాళ్ళు దేవతలను చేరుకుంటారు. పితరులను సేవించేవారు పితరులను చేరుకుంటారు. భూతాలను పూజించే వారు భూతాలను చేరుకుంటారు. నన్ను ఆరాధించేవారు మాత్రం నన్నే చేరుకుంటారు.

శ్లో|| పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యోమే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి|

తదహం భక్త్యుపహృతం అశ్నామి ప్రయతాత్మనః|| (26)

తా|| ఆకునో, పువ్వునో, ఫలాన్నో, జలాన్నో ఎవరైతే నాకు భక్తితో సమర్పిస్తారో, అట్టి నిర్మల చిత్తుడు భక్తితో సమర్పించిన వాటిని నేను ఆరగిస్తాను. (స్వీకరిస్తాను).

శ్లో|| యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసియత్|

యత్తపస్యసి కౌంతేయ! తత్కురుష్వ మదర్పణం|| (27)

తా|| అర్జునా! నీవు ఏమిచేస్తావో, ఏది తింటావో, ఏయజ్ఞం చేస్తావో, ఏదానం చేస్తావో, ఏతపస్సును చేస్తావో వాటిని నాకర్పించు.

శ్లో|| శుభాశుభ ఫలై రేవం మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః|

సన్యాసయోగ యుక్తాత్మా విముక్తో మాముపైష్యసి|| (28)

తా|| ఈ ప్రకారంగా సన్న్యాస యోగంతో కూడిన మనస్సు గలవాడవై, పుణ్యపాపములే ఫలములుగా గల కర్మబంధనాల నుండి విడుదల పొంది నన్ను పొందగలవు.

శ్లో|| సమోఽహం సర్వభూతేషు నమేద్వేష్యోఽస్తి నప్రియః|
యే భజంతి తుమాం భక్త్యా మయితే తేషు చాప్యహం|| **(29)**

తా|| సమస్త భూతములందు నేను సమంగా ఉన్నాను. నాకు ద్వేషింపదగిన వాడుగాని ప్రేమించవలసిన వాడుగాని లేడు. ఎవరైతే నన్ను భక్తితో భజిస్తారో వారు నాలో ఉంటారు. నేను వాళ్ళలో ఉంటాను.

శ్లో|| అపిచేత్సు దురాచారః భజతే మా మనన్య భాక్|
సాధురేవస మంతవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హిసః|| **(30)**

తా|| పరమ దుర్మార్గుడైనప్పటికి నన్ను అనన్యభక్తితో సేవిస్తే - భజిస్తే అతడు సాధువుగానే పరిగణించబడతాడు. ఎందుకంటే అతడు స్థిరమైన మనో నిశ్చయం కలిగి ఉన్నాడు గనుక.

శ్లో|| క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వఛ్ఛాంతిం నిగఛ్ఛతి|
కౌంతేయ! ప్రతిజానీహి నమే భక్తః ప్రణశ్యతి|| **(31)**

తా|| కౌంతేయా! అతడు వెంటనే ధర్మాత్ముడై శాశ్వత శాంతిని పొందుతాడు. నా భక్తుడు ఎన్నటికీ నశించడని చాటించు.

శ్లో|| మాంహి పార్థ! వ్యపాశ్రిత్య యేఽపిస్యుః పాపయోనయః|
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాః తేఽపి యాంతి పరాంగతిం|| **(32)**

తా|| అర్జునా! పాపయోనులందు జన్మించిన వారుగాని, స్త్రీలు వైశ్యులు శూద్రులు గాని ఎవరైనా సరే నన్ను ఆశ్రయించినచో వారు కూడా పరమగతిని పొందుతారు.

శ్లో|| కింపునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యాః భక్తా రాజర్షయ స్తథా।
అనిత్య మసుఖం లోకం ఇమం ప్రాప్య భజస్వమాం|| (33)

తా|| ఇక పుణ్యాత్ములైన బ్రాహ్మణులు, భక్తులైన రాజర్షుల గురించి మరల చెప్పవలసిన పని ఏమున్నది? అనిత్యము, దుఃఖమయము అయిన ఈ లోకంలో పుట్టావు. నన్ను సేవించు.

శ్లో|| మన్మనా భవ మద్భక్తః మద్యాజీ మాం నమస్కురు।
మామే వైష్యసి యుక్త్వైవం ఆత్మానం మత్పరాయణః|| (34)

తా|| నీ మనస్సు నాకు అర్పించు; నా భక్తుడివికా; నన్ను ఆరాధించు. నాకు నమస్కరించు. ఈ ప్రకారంగా మనస్సును నాయందే చేర్చి నన్నే పరమలక్ష్యంగా పెట్టుకో. నన్నే చేరుకుంటావు.

గద్యం :

ఓం తత్సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగోనామ నవమోఽధ్యాయః||

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ దశమోధ్యాయః

విభూతియోగః

శ్రీ భగవానువాచః-

శ్లో|| భూయ ఏవ మహాబాహో! శృణుమే పరమం వచః|
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హిత కామ్యయా|| (1)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు - గొప్ప బాహువులు గల అర్జునా! ప్రీతితో వింటున్న నీకు హితం కలిగించాలనే కోరికతో, ఏమి చెబుతున్నానో అట్టి నా శ్రేష్ఠ వచనాలను మళ్ళీ విను.

శ్లో|| న మే విదుః సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః|
అహమాదిర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః|| (2)

తా|| నా పుట్టుకను గురించి దేవతలుగాని, మహర్షులు గాని తెలుసుకోలేరు. ఎందుకంటే నేను ఆ దేవతలకన్నా, మహర్షుల కన్నా ముందువాణ్ణి.

శ్లో|| యో మా మజ మనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరం|
అసంమూఢస్స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే|| (3)

తా|| ఎవరైతే నన్ను పుట్టుకలేనివాని గాను, మొదలు లేనివాని గాను, లోకాలన్నింటికి ప్రభువుగాను తెలుసుకుంటారో అట్టివారు మనుష్యులలో జ్ఞాని. అతడు అన్ని పాపాల నుండి విడుదల చెందుతాడు.

శ్లో|| బుద్ధిః జ్ఞాన మసంమోహః క్షమా సత్యం దమ శ్శమః|
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావః భయం చాభయమేవ చ|| (4)

శ్లో|| అహింసా సమతా తుష్టిః తపో దానం యశోఽయశః|
భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః|| (5)

తా|| బుద్ధి, జ్ఞానం, మోహరాహిత్యం, ఓర్పు, సత్యం,ఇంద్రియనిగ్రహం, మనోనిగ్రహం, సుఖదుఃఖాలు, ఉత్పత్తి ప్రళయాలు, భయము - అభయము, అహింస, సమత్వం, తృప్తి, తపస్సు, దానం, కీర్తి, అపకీర్తి మొ||న వేరువేరు భావాలు అన్నీ నావల్లనే కలుగుతున్నాయి.

శ్లో|| మహర్షయః సప్తపూర్వే చత్వారో మనవ స్తథా|
మద్భావా మానసా జాతాః యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః|| (6)

తా|| సప్తర్షులు, వారి కంటే ముందున్న సనకాది నలుగురు మునులు, మనువులు అంతా నా సంకల్పం వల్ల జన్మించిన వారే. వీరి నుండే ఈ ప్రాణులంతా వచ్చారు.

శ్లో|| ఏతాం విభూతిం యోగంచ మమయో వేత్తి తత్త్వతః|
సోఽవికంపన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః|| (7)

తా|| నా యీ విభూతిని, యోగాన్ని ఎవరు అసలు తత్త్వంలో తెలుసుకుంటాడో అతడు చలించనియోగంలో నిలిచిపోతాడు. ఈ విషయంలో ఏ సందేహమూ లేదు.

శ్లో|| అహం సర్వస్య ప్రభవః మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే|
ఇతి మత్వా భజంతేమాం బుధా భావ సమన్వితాః|| (8)

తా|| ఈ అన్నింటి పుట్టుకకూ నేనే మూలకారణం. నావల్లనే జగత్తంతా నడుస్తున్నది. ఇది తెలుసుకున్న వివేకులు భక్తితో నన్నే సేవిస్తారు.

శ్లో|| మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణాః బోధయంతః పరస్పరం|
కథయంత శ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతిచ|| (9)

తా|| తమ మనస్సులను నాలో లగ్నం చేసి, జీవితాలను నాకే అర్పించి, నా గురించే పరస్పరం చెప్పుకుంటూ, బోధించుకుంటూ నిత్యము తృప్తి పడతారు, ఆనందిస్తారు.

శ్లో|| తేషాం సతత యుక్తానాం భజతాం ప్రీతి పూర్వకం|
దదామి బుద్ధి యోగం తం యేన మాముపయాంతి తే|| (10)

తా|| అలా సతతమూ నా యందు మనసు నుంచి ప్రీతితో సేవించేవారికి నన్ను చేరుకొనుటకు అవసరమైన జ్ఞానాన్ని నేనే కలుగజేస్తాను.

శ్లో|| తేషామేవాను కంపార్థం అహమ జ్ఞానజం తమః|
నాశయా మ్యాత్మ భావస్థః జ్ఞాన దీపేన భాస్వతా|| (11)

తా|| వారిని అనుగ్రహించటం కోసమే నేను వారి మనస్సులలో నిలిచి, వారి అజ్ఞాన తమస్సును జ్ఞానమనే దీపం యొక్క ప్రకాశంతో నశింపజేస్తాను.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| పరంబ్రహ్మ! పరంధామ! పవిత్రం పరమం భవాన్!|
పురుషం శాశ్వతం దివ్యం ఆదిదేవ! మజం విభుం|| (12)

శ్లో|| ఆహుస్త్వాం ఋషయస్స ర్వే దేవర్షిర్నారదస్తథా|
అసితో దేవలో వ్యాసః స్వయం చైవ బ్రవేషిమే|| (13)

తా|| అర్జునుడన్నాడు: నీవు పరబ్రహ్మవు, పరంధాముడవు, పరమ పవిత్రుడవు, శాశ్వతుడవు, దివ్యుడవు, పరమ పురుషుడవు, ఆదిదేవుడవు, పుట్టుక లేనివాడవు, సర్వవ్యాపకుడవు అని అందరు ఋషులూ, దేవర్షినారదుడు, అలాగే అసితుడు, దేవలుడు, వ్యాసుడు నిన్ను అంటారు. స్వయంగా నీవు కూడా ఆ విధంగానే చెబుతున్నావు.

శ్లో|| సర్వమేత దృతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ!|
నహితే భగవాన్! వ్యక్తిం విదుర్దేవాన దానవాః|| (14)

తా|| కేశవా! నీవు నాతో చెప్పినదంతా యదార్థమేనని నమ్ముతున్నాను. నీ నిజస్వరూపాన్ని దేవతలుగాని దానవులు గాని ఎరుగరు.

శ్లో|| స్వయమేవాత్మనాऽऽత్మానం వేత్థత్వం పురుషోత్తమ!|
భూతభావన! భూతేశ! దేవదేవ! జగత్పతే|| (15)

తా|| భూతభావనుడా! భూతేశుడా! దేవదేవా! జగత్పతీ! పురుషోత్తమ! నీ స్వరూపం ఏదో స్వయంగా నీవే ఎరుగుదువు.

శ్లో|| వక్తుమర్హస్య శేషేణ దివ్యాహ్యాత్మ విభూతయః|
యా భిర్విభూతి భిర్లోకాన్ ఇమాంస్త్వం వ్యాప్యతిష్టతి|| (16)

శ్లో|| కథం విద్యా మహం యోగిన్ త్వాం సదా పరిచింతయన్|
కేషు కేషు చ భావేషు చింత్యోఽసి భగవాన్ మయా|| (17)

శ్లో|| విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతించ జనార్దన|
భూయః కథయ తృప్తిర్హి శృణ్వతో నాస్తిమేఽమృతం|| (18)

తా|| ఏయే విభూతులతో ఈ లోకమంతటా వ్యాపించి ఉన్నావో, ఆ దివ్యమైన నీ విభూతులను అశేషంగా చెప్పవలసింది. యోగీశ్వరా! నేను సదా నిన్ను ధ్యానిస్తూ ఎలా తెలుసుకోగలను? భగవాన్! ఏఏ వస్తువుల యందు - ఏఏ రూపాలలో నిన్ను ధ్యానించగలను? జనార్ధనా! నీయోగాన్ని, విభూతిని విస్తారంగా మరల చెప్పు. అమృతము వంటి నీమాటలు వింటున్న నాకు తృప్తి కలగటం లేదు.

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| హంతతే కథయిష్యామి దివ్యాహ్మాత్మ విభూతయః|
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ట! నాస్త్యం తో విస్తరస్యమే|| (19)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: కురుశ్రేష్ఠా! నా విభూతులకు అంతంలేదు. అవి విస్తారం - ఐనప్పటికీ నా దివ్యమైన విభూతులను ముఖ్యమైన వాటిని నీకు చెబుతాను.

శ్లో|| అహమాత్మా గుడాకేశ! సర్వ భూతాశయ స్థితః|
అహమాదిశ్చ మధ్యంచ భూతానా మంత ఏవచ|| (20)

తా|| గుడాకేశా! నేను అన్ని ప్రాణుల హృదయాలలో ఉన్న ఆత్మను. నేను సమస్త ప్రాణుల ఆది, మధ్య, అంతాలను.

శ్లో|| ఆదిత్యానా మహం విష్ణుః జ్యోతిషాం రవి రంశుమాన్|
మరీచిర్మ రుతా మస్మి నక్షత్రాణా మహం శశీ|| (21)

తా|| ఆదిత్యులలో నేను విష్ణువును. వెలిగే వాటిలో కిరణాలు గల సూర్యుణ్ణి. మరుత్తులలో నేను మరీచిని. నక్షత్రాలలో నేను చంద్రుణ్ణి.

శ్లో|| వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానామస్మి వాసవః|
ఇంద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానా మస్మి చేతనా|| (22)

తా|| వేదాలలో సామవేదాన్ని, దేవతలలో ఇంద్రుణ్ణి, ఇంద్రియాలలో మనస్సును, ప్రాణులలో చేతనత్వాన్ని.

శ్లో|| రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్ష రక్షసాం|
వసూనాం పావక శ్చాస్మి మేరు శ్శిఖరిణామహం || (23)

తా|| రుద్రులలో శంకరుణ్ణి, యక్షరాక్షసుల్లో కుబేరుణ్ణి, వసువులలో పావకుడను. పర్వత శిఖరాల్లో నేను మేరువును.

శ్లో|| పురోధసాంచ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ! బృహస్పతిం|
సేనానీనామహం స్కందః సరసా మస్మి సాగరః|| (24)

తా|| పార్థా! పురోహితులలో ముఖ్యుడైన బృహస్పతిని నేను. సేనానాయకులలో కుమారస్వామిని. సరస్సులలో నేను సాగరాన్ని అని తెలుసుకో.

శ్లో|| మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మ్యేక మక్షరం|
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః|| (25)

తా|| మహర్షులలో నేను భృగుమహర్షిని. శబ్దములలో నేను ఏకాక్షరమైన ఓంకారాన్ని. యజ్ఞాలలో జపయజ్ఞాన్ని. స్థావరాలలో హిమాలయాన్ని.

శ్లో|| అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాంచ నారదః|
గంధర్వాణాం చిత్రరథః సిద్ధానాం కపిలో మునిః|| (26)

తా|| వృక్షాలన్నింటిలో నేను అశ్వత్థవృక్షాన్ని. దేవర్షులలో నారదుణ్ణి; గంధర్వులలో చిత్రరథుణ్ణి, సిద్ధులలో కపిల మునిని.

శ్లో|| ఉచ్చైః శ్రవస మశ్వానాం విద్ధి మామమృతోద్భవం|
ఐరావతం గజేంద్రాణాం నరాణాంచ నరాధిపం|| (27)

తా|| గుర్రాలలో నేను అమృతంతో కూడా పుట్టి ఉచ్చైశ్రవసమనే గుర్రాన్నని తెలుసుకో. ఏనుగుల్లో ఐరావతాన్ని, నరులలో రాజును నేనే.

శ్లో|| ఆయుధానామహం వ్రజం ధేనూనామస్మి కామధుక్|
ప్రజనశ్చాస్మి కందర్పః సర్పాణా మస్మివాసుకిః|| (28)

తా|| ఆయుధాలలో నేను వజ్రాన్ని. గోవులలో కామధేనువును. పుట్టించే వారిలో నేను మన్మధుడిని. సర్పాలలో వాసుకిని.

శ్లో|| అనంతశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహం|
పితౄణామర్య మా చాస్మి యమస్సంయమతా మహం|| (29)

తా|| నాగులలో నేను అనంతుణ్ణి, జల దేవతలలో నేను వరుణుడను, పితృదేవతలలో నేను అర్యముడను, నియమించువారిలో నిగ్రహాన్ని (యముణ్ణి).

శ్లో|| ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతా మహం|
మృగాణాంచ మృగేంద్రోహం వైనతేయశ్చపక్షిణాం|| (30)

తా|| దైత్యులలో నేను ప్రహ్లాదుణ్ణి. లెక్కలు పెట్టే వారిలో కాలాన్ని, మృగాలలో నేను మృగేంద్రుణ్ణి. పక్షులలో నేను గరుత్మంతుణ్ణి.

శ్లో|| పవనః పవతామస్మి రామశ్శస్త్ర భృతా మహం|
ఝుషాణాం మకరశ్చాస్మి స్రోత సామస్మి జాహ్నవీ|| (31)

తా|| శుద్ధపరిచే వారిలో వాయువును. శస్త్రధారులలో రాముణ్ణి. జలచరాలలో మొసలిని. నదులలో గంగానదిని.

శ్లో|| సర్గాణామాది రంతశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున! |
అధ్యాత్మ విద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతా మహం|| (32)

తా|| సృష్టులన్నింటిలోను ఆదిమధ్యాంతాలు నేనే అర్జునా! విద్యలన్నింటిలో అధ్యాత్మ విద్యను. వాదించే వారిలో నేను వాదాన్ని.

శ్లో|| అక్షరాణా మకారోఽస్మి ద్వంద్వస్సామాసి కస్యచ|
అహమేవా క్షయః కాలః ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః|| (33)

తా|| అక్షరాలలో అకారాన్ని. సమాసాలలో ద్వంద్వసమాసాన్ని. నేను అక్షయమైన కాలాన్ని. విశ్వతోముఖుడైన బ్రహ్మన్ని నేను.

శ్లో|| మృత్యుస్సర్వ హరశ్చాహం ఉద్భవశ్చ భవిష్యతాం|
కీర్తిః శ్రీర్వాక్చ నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా|| (34)

తా|| సర్వాన్నీ హరించే మృత్యువును నేను. భవిష్యత్తులో పుట్టబోయే వారి పుట్టుకను. స్త్రీలలో కీర్తి, శ్రీ, వాక్కు, స్మృతి, మేధా, ధృతి, క్షమా గుణాలను.

శ్లో|| బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛందసామహం|
మాసానాం మార్గశీర్షోహం ఋతూనాం కుసుమా కరః|| (35)

తా|| అలాగే నేను సామాలలో బృహత్ సామాన్ని, ఛందస్సులలో గాయత్రీ ఛందస్సును. మాసాలలో మార్గశీర్షాన్ని, ఋతువులలో వసంతఋతువును.

శ్లో|| ద్యూతం ఛలయతా మస్మి తేజస్తే జస్వినామహం|
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహం|| (36)

తా|| మోసాలలో నేను జూదాన్ని. తేజోవంతులలోని తేజాన్ని నేను, జయాన్ని, ప్రయత్నించే వారిలో ప్రయత్నాన్ని. సాత్వికులలోని సత్త్వాన్ని.

శ్లో|| వృష్ణీణాం వాసుదేవోఽస్మి పాండవానాం ధనంజయః|
మునీనా మప్యహం వ్యాసః కవీనా ముశనా కవిః|| (37)

తా|| వృష్ణి వంశస్థులలో వాసుదేవుణ్ణి; పాండవులలో ధనంజయుణ్ణి. మునులలో వ్యాసుణ్ణి. కవులలో శుక్రాచార్యుణ్ణి.

శ్లో|| దండో దమయతా మస్మి నీతి రస్మిజిగీషతాం|

మౌనం చైవాస్మి గుహ్యానాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహం|| (38)

తా|| శిక్షించు వారిలో దండనీతిని. జయం కోరేవారిలో రాజనీతిని. రహస్యాలలో నేను మౌనాన్ని. జ్ఞానం గలవారిలో నేను ఆత్మజ్ఞానాన్ని.

శ్లో|| యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహ మర్జున!|

నతదస్తి వినాయత్ స్యాత్ మయాభూతం చరాచరం|| (39)

తా|| అర్జునా! అన్ని ప్రాణులకు బీజం ఏదైతే ఉన్నదో అది నేనే. స్థావర జంగమాత్మకమైన ఈ ప్రపంచం ఏదైతే ఉన్నదో అది నేను తప్ప వేరేమీ కాదు.

శ్లో|| నాంతోఽస్తి మమదివ్యానాం విభూతీనాం పరంతప!|

ఏషతూద్దేశతః ప్రోక్తః విభూతేర్విస్తరో మయా|| (40)

తా|| ఇతరులను తపింపజేసే అర్జునా! నా దివ్యమైన విభూతులకు అంతులేదు. అయినప్పటికీ ఈ విభూతుల వివరణ నాచేత సంక్షేపంగా - క్లుప్తంగా చెప్పబడింది.

శ్లో|| యద్యద్విభూతి మత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జిత మేవవా|

తత్త దేవావ గచ్ఛత్వం మమ తేజోఽంశ సంభవం|| (41)

తా|| ఏయే వస్తువు ఐశ్వర్యవంతమైనదిగా, కాంతివంతమైనదిగా, ఉత్సాహంతో కూడినట్టిదిగా ఉన్నదో అది అంతా నాతేజంలోని అంశ నుండి పుట్టినదని నీవు తెలుసుకో.

శ్లో|| అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున!|

విష్టభ్యాహ మిదం కృత్స్నం ఏకాంశేన స్థితో జగత్|| (42)

తా||అర్జునా! ఇదంతా ఎందుకు? ఈ విస్తారమైన జ్ఞానంతో నీకెందుకు? ఈ యావత్తు జగత్తును ఒక్క అంశతో నేను ధరించి ఉన్నాను.

గద్యం:

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,

బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే,

విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ ఏకాదశోధ్యాయః

విశ్వరూపసందర్శన యోగః

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మ సంజ్ఞితం|
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ|| (1)

శ్లో|| భవాప్యయౌహి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా!|
త్వత్తః కమల పత్రాక్ష! మాహాత్మ్య మపి చావ్యయం|| (2)

శ్లో|| ఏవమేత ద్యథాఽఽ త్థత్వం ఆత్మానం పరమేశ్వర!|
ద్రష్టు మిచ్ఛామి తే రూపం ఐశ్వర్యం పురుషోత్తమ!|| (3)

శ్లో|| మన్యసే యదితచ్ఛక్యం మయాద్రష్టు మితి ప్రభో!|
యోగేశ్వర! తతో మేత్వం దర్శయాత్మాన మవ్యయం || (4)

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు :- నన్ను అనుగ్రహించటం కొరకు శ్రేష్టమైన, అత్యంత రహస్యమైన ఏ ఆధ్యాత్మికజ్ఞానాన్ని నీవు చెప్పావో దానివల్ల నా మోహం తొలగిపోయింది (1). కమలపత్రాక్ష! జీవుళ్ళ యొక్క జననమరణాల గురించి, అవ్యయమైన నీ మాహాత్మ్యం గురించి నీ ద్వారా నేను విస్తారంగా విన్నాను (2). పరమేశ్వరా! నీ స్వరూపాన్ని గురించి నీవు ఏమి చెప్పావో అది అంతయు సత్యమే. ఓ పురుషోత్తమా! ఐశ్వర్య తేజస్సులతో కూడిన నీ దివ్య స్వరూపాన్ని చూడగోరుతున్నాను (3).

యోగేశ్వరా! ప్రభో! ఆ నీ స్వరూపం నాచేత చూడటానికి శక్యం అవుతుందనితలచినట్లైతే నాశరహితమైన నీ స్వరూపాన్ని నాకు చూపించు (4).

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| పశ్యమే పార్థ! రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః|
నానా విధాని దివ్యాని నానా వర్ణాకృతీనిచ|| (5)

శ్లో|| పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రాన్ అశ్వినౌ మరుత స్తథా|
బహూన్య దృష్ట పూర్వాణి పశ్యాశ్చర్యాణి భారత!|| (6)

శ్లో|| ఇహైకస్థం జగత్ కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరం|
మమదేహే గుడాకేశ! యచ్చాన్యద్రష్టు మిచ్ఛసి|| (7)

శ్లో|| నతుమాం శక్య సేద్రష్టుం అనేనైవ స్వ చక్షుషా|
దివ్యం దదామితే చక్షుః పశ్యమే యోగ మైశ్వరం|| (8)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు : పార్థా! వందలు, వేలుగా; అనేక విధములైన; అనేక రంగులు, ఆకృతులు గల; దివ్యమైన నా రూపాలను చూడు (5). భారతా! ఆదిత్యులను, వసువులను, రుద్రులను, అశ్వినీదేవతలను, మరుత్తులను చూడు. అలాగే ఇది వరకు ఎన్నడూ చూడని అనేకమైన అద్భుతాలను చూడు (6). ఓ గుడాకేశుడా! చరాచరాత్మకమైన ఈ సమస్త జగత్తును; ఇంకా అన్యమైన వేటిని చూడగోరుతున్నావో వాటన్నింటిని నా దేహం లో ఇక్కడ ఒకేచోట - ఒక్కటిగా ఇప్పుడు చూడు (7). నీ ఈ చర్మచక్షువులతో నన్ను చూడటం శక్యం కాదు. నీకు దివ్యదృష్టిని

(నేత్రాలను) ఇస్తున్నాను. నా యోగమహిమను ఈశ్వర తత్త్వాన్ని చూడు (8).

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| ఏవముక్త్వా తతో రాజన్! మహాయోగేశ్వరో హరిః||
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరం|| (9)

శ్లో|| అనేక వక్త్ర నయనం అనేకాద్భుత దర్శనం|
అనేక దివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతా యుధం|| (10)

శ్లో|| దివ్య మూల్యాంబర ధరం దివ్య గంధాను లేపనం|
సర్వాశ్చర్యమయం దేవం అనంతం విశ్వతోముఖం|| (11)

శ్లో|| దివి సూర్య సహస్రస్య భవేద్యుగ పదుత్థితా|
యది భాస్సదృశీ సాస్యాత్ భాసస్తస్య మహాత్మనః|| (12)

తా|| సంజయుడంటున్నాడు! మహారాజా! మహాయోగేశ్వరుడైన (హరి) శ్రీకృష్ణుడు ఇలా పలికి, ఆ తరువాత అర్జునుని కొరకు శ్రేష్టమైన ఐశ్వర్యమైన రూపాన్ని చూపించాడు(9). అనేక ముఖాలు, అనేక నేత్రాలు, అనేక అద్భుతమైన దృశ్యాలు, అనేక దివ్యమైన ఆభరణాలు, పైకి ఎత్తబడియున్నఅనేక దివ్యమైన ఆయుధాలు (10), దివ్యమైన మాలలు, దివ్యమైన వస్త్రాలను ధరించి, దివ్య గంధాల అనులేపనం కలిగి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించే కాంతితో కూడిన అనంతమైన, అంతటా ముఖాలు గలిగిన రూపం అది(11). వేలకొద్దీ సూర్యుళ్ళు ఆకాశంలో ఒక్కసారిగా

ఉదయిస్తే ఎంతకాంతి ఉంటుందో ఆ మహాత్ముని కాంతి దానికి సమానంగా ఉన్నది (12).

శ్లో|| తత్త్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్త మనేకథా|
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాండవ స్తదా|| (13)

శ్లో|| తతస్స విస్మయా విష్టః హృష్టరోమా ధనంజయః|
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాంజలి రభాషత|| (14)

తా|| అప్పుడు అర్జునుడు అనేక విధాలుగా విభజించబడియున్న సమస్త జగత్తును దేవదేవుడైన శ్రీకృష్ణుని శరీరంలో ఒక్కటిగా చూచాడు (13).

తా|| దానితో అర్జునుడు గగుర్పాటుతో పులకరించిపోయి, ఆశ్చర్యంలో మునిగిపోయి, ఆ విశ్వరూపానికి శిరస్సువంచి నమస్కరించి, అంజలి ఘటించి ఇలా అంటున్నాడు (14).

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| పశ్యామి దేవాం స్తవదేవ! దేహే సర్వాం స్తథా భూత విశేష సంఘాన్|
బ్రహ్మాణ మీశం కమలాసనస్థం ఋషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్|| (15)

శ్లో|| అనేక బాహూ దర వక్త్ర నేత్రం పశ్యామిత్వాం సర్వతోఽనంత రూపం|
నాంతం నమధ్యం న పునస్త వాదిం పశ్యామి విశ్వేశ్వర! విశ్వరూప! || (16)

శ్లో|| కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తి మంతం|
పశ్యామిత్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమంతాత్
దీప్తానలార్క ద్యుతి మప్రమేయం|| (17)

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు: దేవా! నీ దేహంలో అందరు దేవతలను, అన్ని ప్రాణుల సముదాయాలను, పద్మాసనంలో ఉన్న శక్తిమంతుడైన బ్రహ్మదేవుని, ఈశ్వరుని, అందరు ఋషులను, దివ్యమైన సర్పాలను చూస్తున్నాను (15).

తా|| అనేకమైన బాహువులు, ఉదరములు, ముఖములు, నేత్రాలతో కూడిన నీ అనంతమైన రూపాన్ని సర్వత్రా చూస్తున్నాను. ఓ విశ్వరూపా! విశ్వేశ్వర! నీ ఆది, మధ్య, అంతము లేవీ నాకు కనిపించటం లేదు(16).

తా|| కిరీటం, గద, చక్రంతో తేజోపుంజంలా అంతటా వెలుగుతున్నావు . ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిజ్వాలలతో, సూర్యుని కాంతిలాగా అంతటా ప్రకాశిస్తున్న నిన్ను చూడశక్యం కావటం లేదు(17).

శ్లో|| త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యం త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానం|
త్వమవ్యయ శ్శాశ్వత ధర్మగోప్తా సనాతనస్త్వం పురుషోమతోమే|| **18**

తా|| నీవు అక్షరుడవు. శ్రేష్ఠుడవు. తెలుసుకోదగిన వాడవు. ఈ విశ్వానికంతటికి గొప్పఆధారానివి. శాశ్వతమైన ధర్మరాక్షకుడివి. సనాతన పురుషుడివి నీవేనని నా అభిప్రాయము.

శ్లో|| అనాది మధ్యాంత మనంత వీర్యం
అనంత బాహుం శశి సూర్యనేత్రం|
పశ్యామిత్వాం దీప్త హుతాశ వక్త్రం
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతం|| **19**

తా|| ఆది, మధ్య, అంతాలు లేకుండా, అమితమైన శక్తి కలిగి, అనంతమైన బాహువులతో, సూర్యచంద్రులే నేత్రాలుగా, మండుతున్న అగ్నిలా ప్రకాశించే ముఖంతో, ఈ విశ్వాన్ని తపింపజేస్తున్న నిన్ను చూస్తున్నాను.

శ్లో|| ద్యావా పృథివ్యో రిదమంతరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః|
దృష్ట్వాఽద్భుతం రూప ముగ్రం త
వేదం లోకత్రయం ప్రవ్యధితం మహాత్మన్|| 20

శ్లో|| అమీహిత్వాం సురసంఘా విశంతి
కేచిద్భీతాః ప్రాంజలయో గృణంతి|
స్వస్తీ త్యుక్త్వా మహర్షి సిద్ధసంఘాః
స్తువంతి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః|| 21

శ్లో|| రుద్రాదిత్యా వసవో యేచ సాధ్యాః
విశ్వేఽశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ|
గంధర్వ యక్షా సురసిద్ధ సంఘాః
వీక్షంతే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే|| 22

తా|| మహాత్మా! దివి నుండి భువి వరకు మధ్యలో ఉన్న ప్రదేశమంతా, అన్ని దిక్కులా నీవే వ్యాపించియున్నావు. నీ అద్భుతమైన ఈ ఉగ్రరూపం చూచి మూడులోకాలు భీతి చెందుతున్నాయి (20).

తా|| ఈ దేవసంఘాలు నీలో ప్రవేశిస్తున్నాయి. కొందరు భయంతో అంజలి ఘటిస్తున్నారు. మహర్షి సిద్ధసంఘాలు స్వస్తి వాచకాలు పలుకుతూ అనేకమైన స్తోత్రాలతో నిన్ను ప్రశంసిస్తున్నారు (21).

తా|| రుద్రులు, ఆదిత్యులు, వసువులు, సాధ్యులు, విశ్వేదేవతలు, అశ్వినులు, మరుత్తులు, పితృదేవతలు, గంధర్వులు, యక్షులు, అసురులు, సిద్ధసంఘాలు అన్నీ ఆశ్చర్యచకితులై నిన్ను చూస్తున్నారు (22).

శ్లో|| రూపం మహత్తే బహువక్త్ర నేత్రం
మహాబాహో! బాహుబహూరు పాదం|
బహూదరం బహుదంష్ట్రా కరాళం
దృష్ట్వాలోకాః ప్రవ్యధితా స్తథాఽహం|| 23

శ్లో|| నభః స్పృశం దీప్త మనేక వర్ణం
వ్యాత్తాననం దీప్త విశాలనేత్రం|
దృష్ట్వా హిత్వాం ప్రవ్యధితాంత రాత్మా
ధృతిం న విందామి శమంచ విష్ణో!|| 24

శ్లో|| దంష్ట్రాకరాళాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వైవ కాలానల సన్నిభాని|
దిశోన జానేన లభేచశర్మ
ప్రసీద దేవేశ! జగన్నివాస!|| 25

తా|| మహాబాహో! అనేక ముఖాలతో; నేత్రాలతో; అనేక బాహువులు, ఊరువులు, పాదాలతో; అనేక ఉదరాలతో, భయంకరమైన కోరలతో ఉన్న

నీ గొప్పరూపాన్ని చూచి లోకాలన్నీ తల్లడిల్లి పోతున్నాయి. అలాగే నేను కూడా.

తా|| తెరుచుకొని ఉన్న నోళ్ళతో; ప్రజ్వలిస్తున్న విశాల నేత్రాలతో; ఆకాశాన్ని తాకుతున్న రూపంతో; అనేక రంగులతో ప్రకాశిస్తూ ఉన్న నిన్ను చూచి నా మనస్సు వ్యధ చెందుతున్నది. ఓ విష్ణూ! నిన్ను చూస్తూ ధైర్యాన్ని, శాంతిని పొందలేక పోతున్నాను.

తా|| భయంకరమైన కోరలతో, ప్రళయ కాలాగ్నులలాగా ఉన్న నీ నోళ్ళు చూచి దిక్కుతోచటం లేదు. స్థిమితంగా ఉండలేక పోతున్నాను. ఓ జగన్నాథా! దేవేశా! ప్రసన్నుడవు కమ్ము.

శ్లో|| అమీచత్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వేసహైవావని పాల సంఘైః|
భీష్మోద్రోణ స్సూత పుత్రస్తథాఽసౌ
సహాస్మదీయై రపి యోధ ముఖ్యైః|| 26

శ్లో|| వక్త్రాణితేత్వర మాణా విశంతి
దంష్ట్రా కరాళాని - భయానకాని|
కేచిద్విలగ్నా దశనాంతరేషు
సందృశ్యంతే చూర్ణితై రుత్తమాంగైః|| 27

తా|| ఈ ధృతరాష్ట్రపుత్రులు (దుర్యోధనాదులు) ఇతర రాజ సమూహాలతో సహా; ఇంకా భీష్ముడు, ద్రోణుడు, సూతపుత్రుడైన కర్ణుడు; మావాళ్ళలో కూడా ముఖ్యమైన యోధులు అంతా కోరలచేత భయంకరంగా ఉన్న నీ

నోళ్ళలోకి త్వరపడుతూ ప్రవేశిస్తున్నారు. కొందరు నీ పళ్ళ సందులలో చిక్కుకున్న వారై పచ్చడి ఐపోయిన తలలతో కనిపిస్తున్నారు. (26- 27)

శ్లో||యథా నదీనాం బహవోఽ౦బు వేగాః సముద్ర మేవాభిముఖాద్రవంతి|
తథా తవామి నరలోక వీరాః విశంతి వక్త్రాణ్యభి విజ్వలంతి|| 28

శ్లో|| యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతంగాః విశంతి నాశాయ సమృద్ధ వేగాః|
తథైవ నాశాయ విశంతి లోకాః తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధ వేగాః|| 29

తా|| ఏ ప్రకారంగా అనేక నదులు వేగంగా ప్రవహిస్తూ సముద్రానికి అభిముఖంగా పరుగెడుతున్నాయో అలాగే ఈ నరలోక వీరులంతా ప్రజ్వలిస్తున్న నీ నోళ్ళలోకి ప్రవేశిస్తున్నారు(28).

తా|| ఏ విధంగా ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిలోకి మిడుతలు నశించటం కోసమే అతివేగంగా ప్రవేశిస్తాయో అలాగే ఈ ప్రాణులన్నీ అతివేగంగా నశించటం కోసమే నీ నోళ్ళలోకి ప్రవేశిస్తున్నాయి (29).

శ్లో|| లేలిహ్యసే గ్రసమానస్సమం తాత్ లోకాన్ సమగ్రాన్ వదనైర్జ్వలద్భిః|
తేజోభిరా పూర్య జగత్సమగ్రం భాసస్త వోగ్రాః ప్రతపంతి విష్ణోః|| 30

శ్లో|| ఆఖ్యాహిమేకో భవానుగ్ర రూపః నమోస్తుతే దేవవర! ప్రసీద|
విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతు మాద్యం నహిప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిం|| 31

తా|| జ్వలిస్తున్న నీ నోళ్ళతో అన్ని ప్రాణులను అన్ని వైపుల నుండి మ్రింగుతూ చప్పరిస్తున్నావు. ఓ విష్ణో! నీ మహోగ్రోమైన కిరణాలు జగత్తునంతటిని తేజస్సుతో నింపి తపింపజేస్తున్నాయి (30).

తా|| ఉగ్రరూపంతో ఉన్న నీవెవరో నాకు చెప్పు. దేవదేవా! నీకు నా నమస్కారములు. ప్రసన్నుడవుకా! ఆది పురుషుడైన నీవెవరో తెలుసుకోగోరుతున్నాను. నీ ప్రవృత్తి ఏమిటో కూడా తెలుసుకోలేక పోతున్నాను (**31**).

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| కాలోఽస్మి లోక క్షయకృత్ ప్రవృద్ధః
లోకాన్ సమాహర్తు మిహప్రవృత్తః|
ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యంతి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్య నీకేషు యోధాః|| **32**

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: లోకాలన్నీ నాశనం చెయ్యటానికి విజ్రుంభించిన కాలపురుషుణ్ణి నేను. ఇక్కడ ఇప్పుడు లోకాలన్నింటిని సంహరించటానికి పూనుకున్నాను. నీవు లేకపోయినా ఈ శత్రు సైన్యాలలోని యోధులు ఎవరైతే ఉన్నారో వారందరు భవిష్యత్తులో ఉండరు.

శ్లో|| తస్మాత్త్వ ముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ జిత్వా
శత్రూన్ భుంక్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధం|
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్త మాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ || **33**

శ్లో|| ద్రోణంచ భీష్మంచ జయద్రథంచ
కర్ణం తథాఽన్యానపి యోధవీరాన్|

మయాహతం స్త్వం జహిమావ్యథిష్టాః

యుద్ధ్యస్వ జేతాఽసి రణే సపత్నాన్|| 34

తా|| అందుచేత నీవులే. లేచినిలబడు. కీర్తిని సంపాదించుకో! శతృవుల్ని జయించి పరిపూర్ణమైన రాజ్యాన్ని అనుభవించు. వీళ్ళందరూ నా చేత పూర్వమే చంపబడ్డారు. సవ్యసాచీ! నీవు నిమిత్త మాత్రుడవుకా!

తా|| నా చేత చంపబడిన ద్రోణుని, భీష్ముని, సైంధవుని, కర్ణుడు మొ||న ఇతర వీరయోధులను నీవు చంపు. విచారించవద్దు. యుద్ధం చెయ్యి. శతృవులను యుద్ధంలో జయిస్తావు.

సంజయ ఉవాచ:

శ్లో|| ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య

కృతాంజలి ర్వేపమానః కిరీటి|

నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ

కృష్ణం సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య|| 35

తా|| సంజయుడంటున్నాడు: శ్రీకృష్ణుని యొక్క ఈ పలుకులు విని వణుకుతూ ఉన్న అర్జునుడు చేతులు జోడించి నమస్కరించి భయపడుతూ గద్గద స్వరంతో కృష్ణునితో వినమ్రుడై తిరిగి ఇలా అంటున్నాడు.

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| స్థానే హృషీకేశ! తవప్రకీర్త్యా

జగత్ ప్రహృష్య త్యనురజ్యతేచ|

రక్షాంసి భీతాని దిశోద్రవంతి

సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధ సంఘాః|| 36

శ్లో|| కస్మాచ్చతేన నమేరన్ మహాత్మన్ గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాది కర్త్రే|

అనంత దేవేశ జగన్నివాస! త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్|| 37

తా|| అర్జునుడు అంటున్నాడు: హృషీకేశా! నీ మాహాత్మ్యాన్ని కీర్తించటం చేత జగత్తంతా సంతోషిస్తున్నది. రాక్షసులు భీతి చెంది నలుదిక్కులకు పరుగులు తీస్తున్నారు. సమస్త సిద్ధసంఘాలు నీకు నమస్కరిస్తున్నాయి. ఇవి అన్నియు నీకు తగియే ఉన్నవి (36).

తా|| మహాత్మా! సృష్టికర్తయైన చతుర్ముఖ బ్రహ్మకు కూడా ఆది కారణమైన గొప్పవాడవు నీవు. అట్టి నీకు సిద్ధసంఘాలు ఎందుకు నమస్కరించవు? అనంతా! దేవదేవా! జగత్తుకు నివాసమైన వాడా! సత్ పదార్థానికి, అసత్ పదార్థానికి - రెండింటికి అతీతమైన అక్షర పరబ్రహ్మవు నీవు.

శ్లో|| త్వమాది దేవః పురుషః పురాణః

త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానం|

వేత్తాఽసి వేద్యంచ పరం చ ధామ

త్వయా తతం విశ్వ మనంత రూప!|| 38

శ్లో|| వాయుర్య మోఽగ్ని ర్వరుణ శ్శశాంకః

ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ|

నమో నమస్తేఽస్తు సహస్ర కృత్వః

పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే|| 39

శ్లో|| నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే

నమోఽస్తుతే సర్వత ఏవ సర్వ।
అనంత వీర్యా మిత విక్రమస్త్వం సర్వం
సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః॥ 40

తా॥ నీవు ఆదిదేవుడవు. పురాణ పురుషుడవు. నీవు ఈ విశ్వానికంతటికి పరమనిధివి. తెలియబడవలసిన వాడవు. తెలుసుకొనే వాడివి కూడా - శ్రేష్ఠమైన, సర్వోత్కృష్టమైన స్థానం నీవు. అనంత రూపుడవైన నీ చేత ఈ విశ్వమంతా వ్యాపించబడి యున్నది (38).

తా॥ వాయువు, అగ్ని, వరుణుడు, యముడు, చంద్రుడు, ప్రజాపతి - అన్నీ నీవే. సృష్టికర్త బ్రహ్మకు తండ్రివి నీవే. నీకు నమస్కారం. నీకు వేయి నమస్కారములు. నీకు మళ్ళీ మళ్ళీ నమస్కారములు (39).

తా॥ నీకు ముందు నుంచి నమస్కారం. వెనుక నుంచి నమస్కారం. అన్ని వైపుల నుండి అన్నీ అయిన నీకు నమస్కారం. అనంత వీర్యా! అమిత విక్రమా! అంతటా నిండి ఉన్న నీవే సర్వమూ కూడా (40).

శ్లో॥ సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తం
హే కృష్ణ! హే యాదవ! హే సఖేతి।
అజానతా మహిమానం తవేదం
మయాప్రమాదాత్ ప్రణయేన వాపి॥ 41

శ్లో॥ యచ్ఛాప హాసార్థ మ సత్కృతోఽసి
విహార శయ్యాసన భోజనేషు।
ఏకోఽథవా ప్యచ్యుత! తత్ సమక్షం

తత్ క్షామయే త్వామహ మప్రమేయం|| 42

శ్లో|| పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య

త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరీయాన్|

నత్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యః

లోకత్రయేఽప్య ప్రతిమప్రభావ|| 43

శ్లో|| తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం

ప్రసాదయే త్వామహమీశ మీడ్యం|

పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః ప్రియః

ప్రియాయార్హ్వసి దేవ సోఢుం|| 44

తా|| నీ ఈ మహిమను తెలియని అజ్ఞానంలో స్నేహము చేత నీవు నా చెలికాడవని తలంచి, ఓ కృష్ణా! ఓ యాదవా! ఓ మిత్రమా! అని ప్రేమతోను, నిర్లక్ష్యంగాను పిలిచాను (41).

తా|| అచ్యుతా! విహారం చేసేటప్పుడు, భోజనం చేసేటప్పుడు, పడుకొనేటప్పుడు, కూర్చున్నప్పుడు నలుగురిలో ఉన్నా, ఒక్కడివే ఉన్నా పరిహాసానికి అనంతుడవైన నీపట్ల అపచారం చేశాను. నన్ను క్షమించు (42).

తా|| సాటిలేని ప్రభావం కలవాడా! స్థావరజంగమాలతో కూడిన ఈ ప్రపంచానికి నీవు తండ్రివి, పూజ్యుడవు, శ్రేష్ఠుడైన గురువువు. ఈ ముల్లోకాలలోను నీకు సమానమైన వాడే లేడు. ఇక నిన్ను మించిన వాడెక్కడుంటాడు? (43).

తా|| అందుచేత శరీరాన్ని వంచి నీకు నమస్కరిస్తున్నాను. ప్రభువువు, ఆరాధనీయుడవు అయిన నీ అనుగ్రహాన్ని కోరుతున్నాను. పుత్రుని తండ్రి, మిత్రుని మిత్రుడు, ప్రియురాలిని ప్రియుడు క్షమించినట్లు నీవు నన్ను క్షమించుటకు తగినవాడవు (44).

శ్లో|| అదృష్ట పూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా
భయేనచ ప్రవ్యధితం మనో మే|
తదేవ మే దర్శయ దేవ! రూపం
ప్రసీద దేవేశ! జగన్నివాస!|| 45

శ్లో|| కిరీటినం గదినం చక్రహస్తం
ఇచ్ఛామిత్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ|
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో! భవ విశ్వమూర్తే!|| 46

తా|| ఇంతకుముందు ఎన్నడూ చూడని ఈ విశ్వరూపాన్ని చూచి ఆనందిస్తున్నాను. భయంతో నా మనస్సు వ్యధచెందుతున్నది. దేవా! దేవదేవా! జగన్నివాసా! నన్ను అనుగ్రహించి నాకు ఆ వెనుకటిరూపాన్ని చూపు (45).

తా|| ఓ సహస్రబాహూ! విశ్వరూపా! కిరీటం, గద, చక్రంతో కూడిన నిన్ను అలాగే చూడగోరుతున్నాను. మునుపటి రూపంతోను చతుర్భుజాలతోను నాకు కనిపించు (46).

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో|| మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం రూపం

పరం దర్శిత మాత్మ యోగాత్|

తేజోమయం విశ్వమనంత మాద్యం

యన్మే త్వదన్యేన న దృష్ట పూర్వం|| **47**

శ్లో|| న వేద యజ్ఞా ధ్యయ నైర్న దానైః

నచ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః|

ఏవం రూపశ్శక్య అహం నృలోకే

ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర!|| **48**

శ్లో|| మాతే వ్యథా మాచ విమూఢ భావః

దృష్ట్వారూపం ఘోరమీదృఙ్మ మేదం|

వ్యపేత భీః ప్రీతమనాః పునస్త్వం

తదేవ మే రూప మిదం ప్రపశ్య|| **49**

తా|| భగవానుడన్నాడు: నా అనుగ్రహం వల్ల, నా యోగశక్తి చేత ఈ శ్రేష్ఠరూపం నీవు చూడగలిగావు. తేజోమయం, అనంతం అయిన నా ఈ విశ్వరూపాన్ని నీవు తప్ప మరెవరూ ఇంతవరకు చూడలేదు (47).

తా|| ఓ కురుశ్రేష్టా! వేద, యజ్ఞ, అధ్యయన, దాన, తపస్సు, కర్మలు దేనివల్ల కూడా మానవలోకంలో నా ఈ రూపాన్ని నీకు తప్ప ఇతరులెవ్వరికీ చూడటం సాధ్యం కాదు (48).

తా|| భయంకరమైన నా ఈ రూపాన్ని చూచి భయపడవద్దు. మనోవైకల్యం చెందకు. భయం వీడి, సంతోషంతో కూడిన మనస్సుతో నా మునుపటి రూపం ఇదిగో చూడు (49).

సంజయ ఉవాచ:-

శ్లో|| ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్త థోక్త్వా స్వకం
రూపం దర్శయామాస భూయః|
ఆశ్వాస యామాస చ భీతమేనం
భూత్వా పునస్సౌమ్య వపుర్మహాత్మా|| 50

తా|| సంజయుడన్నాడు: ఇలా అర్జునునితో వాసుదేవుడు పలికి భగవానుడు తన పూర్వపు రూపాన్ని - అందమైన రూపాన్ని తిరిగి చూపించాడు. భయపడిన అర్జునునికి తన సౌమ్యరూపాన్ని చూపి ఓదార్చాడు.

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన!|
ఇదానీ మస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః|| 51

తా|| అర్జునుడన్నాడు:- జనార్దనా! నీ ఈ సౌమ్యమైన మానుషరూపాన్ని చూచి నేను శాంతచిత్తుడనయ్యాను. ఇప్పుడు స్వస్థతను పొందాను.

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| సుదుర్దర్శ మిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ!|

దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శన కాంక్షిణః|| 52

శ్లో|| నాహం వేదైర్న తపసా నదానేన నచేజ్యయా|

శక్య ఏవం విదోద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యధా|| 53

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: నాయొక్క ఏరూపాన్ని నీవు చూచావో ఈ విశ్వరూపం అత్యంత దుర్లభమైనది. దేవతలు కూడా ఈ విశ్వరూపాన్ని దర్శించాలని నిత్యము కోరుకుంటూ ఉంటారు (52).

తా|| ఏ రూపంతో ఉన్న నన్ను చూచావో ఇట్టి స్వరూపం గల నన్ను వేదాలను అధ్యయనం చేయటంవల్ల గాని, తపస్సు చేతగాని, దానం చేతగాని, యజ్ఞయాగాది క్రతువులు నిర్వహించటం వల్లగాని చూడటం సాధ్యం కాదు (53)

శ్లో|| భక్త్యాత్వ నన్యయా శక్యః అహమే వం విదోఽర్జున!|

జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప!|| 54

తా|| పరంతప! అర్జున ! అనన్యమైన భక్తితో మాత్రమే నన్ను ఈ విధంగా యదార్ధంగా తెలుసుకోవటానికి, చూడటానికి, ప్రవేశించటానికి సాధ్యమౌతుంది.

శ్లో|| మత్కర్మ కృన్మత్పరమః మద్భక్త స్సంగ వర్జితః|

నిర్వైర స్సర్వభూతేషు యస్స మామేతి పాండవ!|| 55

తా|| నాకొరకు కర్మచెయ్. నన్నే లక్ష్యంగా పెట్టుకో. నాకు భక్తుడవుకా! ప్రాపంచిక విషయాలతో సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టు. అర్జునా! సర్వప్రాణుల పట్ల విరోధం లేనివాడవుకా! అట్టివాడే నన్ను పొందుతాడు.

గద్యం:-

ఓం తత్సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

విశ్వరూపసందర్శనయోగోనామ ఏకాదశోధ్యాయః ||

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ ద్వాదశోధ్యాయః

భక్తి యోగః

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో|| ఏవం సతత యుక్తాయే భక్తాస్త్వాం పర్యుపాసతే|
యేచాప్యక్షర మవ్యక్తం తేషాంకేయోగ విత్తమాః || (1)

తా|| అర్జుడన్నాడు : ఈ ప్రకారంగా నిరంతరము నీ యందే మనస్సు నిలిపి ఏ భక్తులు నిన్ను ఉపాసన చేస్తూ ఉన్నారో వారు; ఎవరైతే అవ్యక్తము, నాశరహితము ఐన పరబ్రహ్మమును ఉపాసన చేస్తున్నారో వారు; ఈ ఇరువురిలోను ఎవరు యోగాన్ని తెలిసిన శ్రేష్ఠులు?

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| మయ్యా వేశ్య మనో యేమాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే|
శ్రద్ధయా పరయోపేతాః తేమేయుక్తతమో మతః|| (2)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: నాలో మనస్సు నిలిపి, నిరంతర దైవచింతనా పరులై, మిక్కిలి శ్రద్ధతో కూడిన వారై ఎవరు నన్ను ఉపాసిస్తారో వారే శ్రేష్ఠులని నా అభిప్రాయం.

శ్లో|| యేత్వక్షర మనిర్దేశ్యం అవ్యక్తం పర్యుపాసతే|
సర్వత్ర గమచింత్యంచ కూటస్థమ చలం ధ్రువం || (3)

తా|| ఎవరైతే అక్షరుడు, అనిర్దేశ్యుడు, ఇంద్రియ అగోచరుడు, సర్వవ్యాపి, చింతించనలవి గానివాడు, కూటస్థుడు, కదలిక లేనివాడు, స్థిరంగా ఉండేవాడు అయిన పరమాత్మను ఉపాసిస్తారో - - -

శ్లో|| సంనియమ్యేంద్రియ గ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః|
తే ప్రాప్నువంతి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః|| (4)

తా|| అన్ని ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, అంతటా సమబుద్ధితో వ్యవహరిస్తూ, సమస్త ప్రాణుల యొక్క శ్రేయస్సునందు ఆసక్తి గలవారై ఎవరు నన్ను ఉపాసిస్తారో వారు నన్నే పొందుతారు.

శ్లో|| క్లేశోஉధిక తరస్తేషాం అవ్యక్తా సక్త చేతసాం|
అవ్యక్తాహి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే|| (5)

తా|| నిర్గుణోపాసన యందు ఆసక్తి గలవారికి ప్రయాస చాలా ఎక్కువ. ఎందుకంటే దేహధారులైన వారు నిర్గుణోపాసన ద్వారా అవ్యక్త పరమాత్మను అందుకోవటం కష్టం.

శ్లో|| యేతు సర్వాణి కర్మాణి మయిసన్న్యస్య మత్పరాః|
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే|| (6)

తా|| సర్వకర్మలను నాయందే సన్యసించి, నన్నే పరమలక్ష్యంగా పెట్టుకొని, అనన్యమైన యోగంతో ఎవరైతే నన్ను ధ్యానిస్తూ ఉపాసిస్తారో - - -

శ్లో|| తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యు సంసార సాగరాత్|
భవామి నచిరాత్ పార్థ! మయ్యావేశిత చేతసాం|| (7)

తా|| పార్థా! నా యందే మనస్సు నిలిపిన అట్టివారిని నేనే ఈ మృత్యురూప సంసార సాగరం నుండి అచిరకాలంలోనే ఉద్ధరిస్తాను.

శ్లో|| మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ|
నివశిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః|| (8)

తా|| నా యందే మనస్సును నిలుపు. నాలోనే బుద్ధిని చొప్పించు. ఆపైన నాలోనే నివసిస్తావు. సందేహం లేదు.

శ్లో|| అథ చిత్తం సమాధాతుం నశక్నోషి మయిస్థిరం|
అభ్యాసయోగేన తతః మామిచ్ఛాప్తుం ధనంజయ!|| (9)

తా|| ధనంజయా! ఒకవేళ చిత్తాన్ని నాయందు స్థిరంగా నిలుపుటకు శక్తిలేకపోతే అప్పుడు అభ్యాసయోగంతో నన్ను పొందటానికి ప్రయత్నించు.

శ్లో|| అభ్యాసేఽప్య సమర్థోఽసి మత్కర్మ పరమోభవ|
మదర్థ మపి కర్మాణి కుర్వన్ సిద్ధి మవాప్స్యసి|| (10)

తా|| అభ్యాసం చెయ్యటానికి కూడా నీవు అసమర్థుడివైతే నాకు సంబంధించిన కర్మలలో నిమగ్నం కా! నా కొరకు కర్మలు చేస్తున్నప్పటికీ సిద్ధిని పొందుతావు.

శ్లో|| అథైతదప్య శక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగ మాశ్రితః|
సర్వకర్మ ఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్|| (11)

తా|| ఇక నాకొరకే కర్మలు చేయటానికి కూడా శక్తి లేనివాడవైతే ఇక అప్పుడు ప్రయత్నంతో సమస్త కర్మల యొక్క ఫలాన్ని విడిచిపెట్టు.

శ్లో|| శ్రేయోహి జ్ఞానమభ్యాసాత్ జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే|
ధ్యానాత్ కర్మఫలత్యాగః త్యాగాచ్ఛాంతిరనంతరం|| (12)

తా|| అభ్యాసం కన్న జ్ఞానం శ్రేష్ఠం. జ్ఞానం కన్న ధ్యానం మేలైనది. ధ్యానం కన్న కర్మఫలత్యాగం ఎక్కువైనది. త్యాగం తరువాత శాంతి లభిస్తుంది.

శ్లో|| అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవచ|
నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖ సుఖ క్షమీ|| (13)

తా|| సమస్త ప్రాణులనూ ద్వేషించనవాడు; అందరిపట్ల స్నేహభావం గలవాడు; దీనులపట్ల దయగలవాడు; మమకారము, అహంకారము లేనివాడు, సుఖదుఃఖము లందు సమభావం గలవాడు, క్షమాగుణం గలవాడు –

శ్లో|| సంతుష్ట స్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢ నిశ్చయః|
మయ్యర్పిత మనోబుద్ధిః యోమద్భక్తస్సమేప్రియః|| (14)

తా|| ఎల్లప్పుడూ సంతుష్టి గలవాడు, యోగయుక్తుడు, మనస్సు స్వాధీనంలో ఉన్నవాడు, దృఢ నిశ్చయం గలవాడు, మనోబుద్ధులను నాకు అర్పించినవాడు అయిన ఏ భక్తుడు కలడో అతడు నాకు ప్రియుడు.

శ్లో|| యస్మాన్నో ద్విజతే లోకః లోకాన్నో ద్విజతే చయః|
హర్షా మర్ష భయోద్వేగైః ముక్తో యస్సచ మేప్రియః|| (15)

తా|| ఎవరివల్ల లోకానికి భయంకలగదో; లోకం వల్ల ఎవరికి భయం కలగదో; సంతోషం, అసూయ, భయం, ఉద్వేగాల నుండి ఎవడు ముక్తుడో అతడే నాకు ప్రియుడు.

శ్లో|| అనపేక్షః శుచిర్దక్షః ఉదాసీనో గతవ్యధః|
సర్వారంభ పరిత్యాగీ యోమద్భక్తస్సమే ప్రియః|| (16)

తా|| అపేక్షలేనివాడు, శుచిగా ఉండేవాడు, దక్షత గలవాడు, ఉదాసీనుడు, వ్యధలు నశించినవాడు, కార్యారంభంలో కర్తృత్వం లేనివాడు అయిన నా భక్తుడు నాకెంతో ఇష్టుడు.

శ్లో|| యోన హృష్యతి నద్వేష్టి నశోచతి న కాంక్షతి|
శుభా శుభ పరిత్యాగీ భక్తి మాన్యస్సమేప్రియః|| (17)

తా|| ఎవడు సంతోషించడో, ద్వేషించడో, శోకించడో, కాంక్షించడో, శుభాశుభాలను వదిలివేస్తాడో అట్టి భక్తుడే నాకు ప్రియుడు.

శ్లో|| సమశ్శత్రౌచ మిత్రేచ తథా మానావ మానయోః|
శీతోష్ణ సుఖదుఃఖేషు సమస్సంగ వివర్జితః|| (18)

తా|| శత్రువుల యందు, మిత్రులయందు సమంగా ప్రవర్తించేవాడు, అలాగే మానావమానములయందు, శీతోష్ణములయందు, సుఖదుఃఖముల యందు సమంగా ఉండేవాడు, సంగభావాన్ని విడిచిన వాడు(నా ప్రియభక్తుడు).

శ్లో|| తుల్యనిందాస్తుతిర్మౌనీ సంతుష్టో యేనకేనచిత్|

అనికేతః స్థిరమతిః భక్తిమాన్ మే ప్రియోనరః|| (19)

తా|| నిందాస్తుతులను సమంగా భావించేవాడు, మౌనంగా ఉండేవాడు, ఉన్న దానితో సంతృప్తి చెందేవాడు, నియమిత స్థానం లేనివాడు, స్థిరబుద్ధి గలవాడు అయిన భక్తుడు నాకు ప్రియుడు.

శ్లో|| యేతు ధర్మ్యామృత మిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే|

శ్రద్ధధానా మత్పరమాః భక్తాస్తే2తీవమే ప్రియాః|| (20)

తా|| ఎవరైతే శ్రద్ధావంతులై, నన్నే పరమగతిగా నమ్మి, ఈ అమృతరూప ధర్మమును పైన చెప్పిన విధంగా ఉపాసిస్తారో అట్టి భక్తులు నాకు పరమప్రియులు.

గద్యం:-

ఓం తత్సత్ ఇతి శ్రీమత్ భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

భక్తియోగోనామ ద్వాదశోధ్యాయః||

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ త్రయోదశోధ్యాయః

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగః

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో|| ప్రకృతిం పురుషం చైవ
క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞ మేవచ |
ఏతద్వేదితు మిచ్ఛామి
జ్ఞానం జ్ఞేయంచ కేశవ ! || (1)

తా|| కేశవా! ప్రకృతి - పురుషుడు; క్షేత్రము - క్షేత్రజ్ఞుడు; మరియు జ్ఞానము - జ్ఞేయము - వీటిని గురించి తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నాను - అంటున్నాడు అర్జునుడు.

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో|| ఇదం శరీరం కౌంతేయ!
క్షేత్ర మిత్యభి ధీయతే|
ఏతద్యో వేత్తితం ప్రాహుః
క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః || (2)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు: కౌంతేయా! ఈ శరీరమే క్షేత్రము అని చెప్పబడుతున్నది. దీనిని ఎవరు తెలుసుకుంటారో వానిని క్షేత్రజ్ఞుడు అని తెలిసినవారు చెబుతున్నారు.

శ్లో|| క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి
సర్వ క్షేత్రేషు భారత ||
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ యోర్ జ్ఞానం
యత్తత్ జ్ఞానం మతం మమ|| (3)

తా|| భారతా! అన్నిక్షేత్రాలలోని క్షేత్రజ్ఞుణ్ణి నేనే అని తెలుసుకో. క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞులను తెలుసుకొనే జ్ఞానమే నిజమైన జ్ఞానమని నా అభిప్రాయం.

శ్లో|| తత్ క్షేత్రం యచ్చ యా దృక్ష
యద్వి కారి యతశ్చ యత్|
సచయో యత్ ప్రభావశ్చ
తత్ సమాసేన మే శృణు || (4)

తా|| క్షేత్రమంటే ఏమిటో, ఎలాంటిదో, ఎలాంటి వికారాలు (మార్పులు) చెందుతుందో, ఎక్కడినుండి వచ్చిందో, ఆ క్షేత్రజ్ఞుడు ఎవరో, ఎటువంటి ప్రభావం కలవాడో, దానిని సంక్షిప్తంగా చెబుతాను, విను.

శ్లో|| ఋషి భిర్ బహుధా గీతం
ఛందో భిర్వి విధైః పృథక్ |
బ్రహ్మ సూత్ర పదైశ్చైవ
హేతు మద్భిర్ వినిశ్చితైః || (5)

తా|| ఈ విషయాలన్నీ ఋషుల చేత అనేక ప్రకారాలుగా చెప్పబడింది. వేదాల ద్వారా గానం చేయబడింది. బ్రహ్మసూత్ర పదాల ద్వారా హేతుబద్ధంగా నిశ్చయించబడింది.

శ్లో|| మహా భుతాన్యహంకారః
బుద్ధి రవ్యక్త మేవచ |
ఇంద్రియాణి దశై కంచ
పంచచేంద్రియ గోచరాః || (6)

తా|| మహాభూతాలు, అహంకారం, బుద్ధి, అవ్యక్తం, పదిఇంద్రియాలు, మనస్సు, ఇంద్రియగోచర విషయాలు ఐదు.

శ్లో|| ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం
సంఘాతః చేతనా ధృతిః |
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన
సవికార ముదాహృతం || (7)

తా|| ఇచ్ఛ, ద్వేషం, సుఖం, దుఃఖం, శరీరం, చేతనత్వం, పట్టుదల ఇలా వికారాలతో కూడినది ఈ క్షేత్రం అని ముక్తసరిగా చెప్పటమైనది.

శ్లో|| అమానిత్వ మదం భిత్వం
అహింసాక్షాంతి రార్జవం |
ఆచార్యో పాసనం శౌచం
స్థైర్య మాత్మ వినిగ్రహః || ` (8)

తా|| అభిమాన రాహిత్యం, దంభరాహిత్యం, అహింస, ఓర్పు, నిజాయితీ, గురు ఉపాసన, శుచిత్వం, ఆత్మనిగ్రహం. (జ్ఞాని లక్షణాలు)

శ్లో|| ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్యం

అనహంకార ఏవ చ |

జన్మ మృత్యు జరా వ్యాధి

దుఃఖ దోషాను దర్శనం || (9)

తా|| ఇంద్రియవిషయాలైన శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధాల పట్ల వైరాగ్యం, అహంకారం లేకపోవటం, జన్మ, మృత్యు, జరా, వ్యాధి దుఃఖాలనే దోషాలను నిత్యము దర్శించటం.

శ్లో|| అసక్తి రస భిష్వంగః

పుత్ర దార గృహాదిషు |

నిత్యంచ సమ చిత్తత్వం

ఇష్టా నిష్టో ప పత్తిషు || (10)

తా|| విషయాల పట్ల ఆసక్తి లేకుండుట, పుత్రులు, భార్య గృహము మొ||న వాటితో తాదాత్మ్యం చెందకుండుట, ఇష్ట - అయిష్టాలు సంభవించినప్పుడు మనస్సును సమత్వంలో ఉంచుకొనుట.

శ్లో|| మయి చానన్య యోగేన

భక్తి రవ్యభి చారిణీ |

వివిక్త దేశ సేవిత్వం

అరతిర్జన సంసది || (11)

తా|| ఇంకా నాకన్నా ఇతరమైన దేనియందు మనస్సు లేనివాడై వ్యభిచరించని భక్తి కలిగియుండుట; ఏకాంతప్రదేశంలో గడపటం; జన సముదాయములందు అభిరుచి లేకుండుట.

శ్లో|| ఆధ్యాత్మ జ్ఞాన నిత్యత్వం
తత్త్వ జ్ఞానార్థ దర్శనం |
ఏతత్ జ్ఞాన మితి ప్రోక్తం
అజ్ఞానం యదతో2న్యథా || (12)

తా|| నిత్యము ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండటము, తత్త్వజ్ఞానం యొక్క అర్థాన్ని నిరంతరము గుర్తుంచుకోవటము - ఇది జ్ఞానము అని చెప్పబడింది. దీనికన్న వేరుగా ఉన్నది ఏదైతే ఉన్నదో అది అజ్ఞానం.

శ్లో|| జ్ఞేయం యత్ తత్ ప్రవక్ష్యామి
యత్ జ్ఞాత్వా2మృత మశ్నుతే|
అనాది మత్ పరంబ్రహ్మ
నసత్ తన్నాస దుచ్యతే|| (13)

తా|| దేనిని తెలుసుకొంటే జీవుడు అమృతత్వాన్ని పొందగలుగుతాడో అట్టి జ్ఞేయ వస్తువును (పరమాత్మను) గురించి చెప్పబోతున్నాను. అది అనాది, పరంబ్రహ్మ, సత్తు కాదు అసత్తూ కాదు అని చెప్పబడుతున్నది.

శ్లో|| సర్వతః పాణి పాదం తత్
సర్వతో2క్షి శిరో ముఖం|
సర్వత్ర శ్రుతి మల్లోకే
సర్వ మావృత్య తిష్ఠతి || (14)

తా|| దానికి అంతటా కాళ్ళు చేతులు; అంతటా కళ్ళు, తలలు, ముఖాలు, అంతటా చెవులు ఉండి లోకంలో అంతటినీ ఆవరించియుంటుంది.

శ్లో|| సర్వేంద్రియ గుణాభాసం
సర్వేంద్రియ వివర్జితం|
అసక్తం సర్వ భృచ్చైవ
నిర్గుణం గుణ భోక్తృచ || (15)

తా|| సర్వ ఇంద్రియ గుణాలను ప్రకాశింపజేసేది; ఇంద్రియాలు తనలో లేనిది; సమస్త జగత్తును భరించేది, ధరించేది; అయితే దేనికీ అంటకుండా ఉన్నది; అన్ని గుణాలను భోగించేది; అయితే అది మాత్రం ఏ గుణాలు లేనిది.

శ్లో|| బహిరం తశ్చ భూతానాం
అచరం చరమే వచ|
సూక్ష్మత్వాత్ తద విజ్ఞేయం
దూరస్థం చాంతి కేచ తత్|| (16)

తా|| జీవుళ్ళకు బయటా లోపలా ఉంటూ, కదిలేది కదలనిదీ తానే అయి, సూక్ష్మత్వం కారణంగా తెలియబడదు. అది దూరంగా ఉండేది, దగ్గరగాను ఉండేది.

శ్లో|| అవి భక్తంచ భూతేషు
విభక్త మివచ స్థితం|
భూత భర్తృచ తజ్జ్ఞేయం

గ్రసిష్ణు ప్రభ విష్ణు చ|| (17)

తా|| ఒక్కటిగా ఉన్న జ్ఞేయవస్తువు జీవుళ్ళలో విభజించబడిన దానివలె ఉంటుంది. జీవుళ్ళను పోషించేది, అలాగే జీవుళ్ళను పుట్టించేది, లయం చేసేది ఆ జ్ఞేయవస్తువు.

శ్లో|| జ్యోతిషా మపి త జ్జ్యోతిః
తమసః పర ముచ్యతే|
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞాన గమ్యం
హృది సర్వస్య విష్టితం || (18)

తా|| అది (జ్ఞేయవస్తువు) వెలుగుకు వెలుగు. తమస్సు కన్న వేరైనదని చెప్పబడింది. అదే జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞానగమ్యము అనే త్రిపుటి. అందరి హృదయాలలోనూ నిలిచిఉన్నది.

శ్లో|| ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం
జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః |
మద్భక్త ఏతద్వి జ్ఞాయ
మద్భావా యోప పద్యతే || (19)

తా|| ఈ ప్రకారంగా క్షేత్రం అలాగే జ్ఞానం, జ్ఞేయం క్లుప్తంగా చెప్పబడినవి. నా భక్తుడు దీనిని తెలుసుకొని నా భావాన్ని పొందుతాడు.

శ్లో|| ప్రకృతిం పురుషం చైవ
విద్ధ్య నాదీ ఉభావపి|
వికారాంశ్చ గుణాం శ్చైవ

విద్ధి ప్రకృతి సంభవాన్ || (20)

తా|| ప్రకృతి - పురుషులు ఇద్దరు కూడా అనాది అని తెలుసుకో. వికారాలూ, గుణాలు అన్నీ కూడా ప్రకృతి వల్ల పుట్టినవి అని తెలుసుకో.

శ్లో|| కార్య కారణ కర్తృత్వే
హేతుః ప్రకృతి రుచ్యతే |
పురుషః సుఖదుఃఖానాం
భోక్తృత్వే హేతు రుచ్యతే || (21)

తా|| కార్యకారణాలకు కర్త ప్రకృతి అని చెప్పబడుతున్నది. సుఖ దుఃఖాలను అనుభవించే భోక్త పురుషుడని చెప్పబడుతున్నది.

శ్లో|| పురుష ప్రకృతిస్థో హి
భుంక్తే ప్రకృతి జాన్ గుణాన్|
కారణం గుణ సంగోస్య
సదసద్యోని జన్మసు|| (22)

తా|| పురుషుడు ప్రకృతి యందు నిలిచినవాడై ప్రకృతి వల్ల పుట్టిన గుణాలను భోగిస్తున్నాడు. గుణాలతో కూడటం వల్లనే జీవుడు మంచి - చెడు జన్మలను ఎత్తుతున్నాడు.

శ్లో|| ఉపద్రష్టాను మంతా చ
భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః|
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తః
దేహే2స్మిన్ పురుషః పరః || (23)

తా|| ఈ దేహంలోని పరమపురుషుడు సాక్షి అని, అనుమతించే వాడని, భరించేవాడని, భోగించేవాడని, మహేశ్వరుడని, పరమాత్మ అని చెప్పబడుతున్నాడు.

శ్లో|| య ఏవం వేత్తి పురుషం
ప్రకృతిం చ గుణై స్సహ ।
సర్వథా వర్త మానోఽపి
న సభూయోఽభి జాయతే ॥ (24)

తా|| ఎవరైతే ఈ ప్రకారంగా పురుషుని, గుణాలతో కూడిన ప్రకృతిని తెలుసుకుంటారో అతడు ఎలా ప్రవర్తించినప్పటికీ తిరిగి జన్మించడు.

శ్లో|| ధ్యానే నాత్మని పశ్యంతి
కేచి దాత్మన మాత్మనా ।
అన్యే సాంఖ్యేన యోగేన
కర్మ యోగేన చాపరే ॥ (25)

తా|| కొందరు ఆత్మను శుద్ధమైన మనస్సుతో ధ్యానం ద్వారా తమలోనే దర్శిస్తారు. కొందరు జ్ఞానయోగం ద్వారాను, మరికొందరు కర్మయోగం ద్వారాను తెలుసుకొంటారు.

శ్లో|| అన్యేత్వేవ మజానంతః
శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే ।
తేఽపి చాతి తరం త్యేవ
మృత్యుం శ్రుతి పరాయణాః ॥ (26)

తా|| ఈ ప్రకారంగా తెలుసుకోలేని ఇతరులు కూడా అన్యుల ద్వారా విని, అనుష్టిస్తారు. విన్నదానిపై ఆసక్తి కలిగిన అట్టివారు కూడా మృత్యువు నుండి తరిస్తారు.

శ్లో|| యావత్ సంజాయతే కించిత్
సత్త్వం స్థావర జంగమం |
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ సంయోగాత్
తద్విద్ధి భరతర్షభ! || (27)

తా|| భరతసత్తమా! స్థావరం గాని, జంగమం గాని ఏ కొంచమైనా పుడుతున్నదో - ఉంటున్నదో అది క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల సంయోగం వల్లనే అని తెలుసుకో.

శ్లో|| సమం సర్వేషు భూతేషు
తిష్ఠంతం పరమేశ్వరం |
వినశ్యత్స్వ వినశ్యంతం
యః పశ్యతి సపశ్యతి || (28)

తా|| నశించిపోయే వాటిలో నశించని వానిగా సమస్త భూతాలలోను సమంగా ఉన్న పరమేశ్వరుణ్ణి ఎవరు చూడగలరో వారే నిజమైన చూపు గలవారు.

శ్లో|| సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర
సమ వస్థిత మీశ్వరం |

నహిన స్త్యాత్మ నా22త్మానం

తతో యాతి పరాం గతిం ॥ (29)

తా॥ సర్వత్ర సమంగా ఉన్న పరమాత్మను సమంగా చూస్తున్నవాడే తనను తాను ఆత్మహత్య చేసుకోనివాడు. దానివల్లనే అతడు పరమగతిని చేరుకుంటాడు.

శ్లో॥ ప్రకృత్యైవచ కర్మాణి

క్రియామాణాని సర్వశః ।

యః పశ్యతి తదా22త్మానం

అకర్తారం స పశ్యతి ॥ (30)

తా॥ అన్ని సందర్భాలలోను కర్మలు ప్రకృతి వల్లనే జరుగుతున్నాయని, ఆత్మ ఏమీ చేసేది కాదు- అకర్తయని ఎవరు చూస్తారో అతడే నిజమైన చూపుగలవాడు.

శ్లో॥ యదాభూత పృథగ్ భావం

ఏకస్థ మనుపశ్యతి ।

తతఏవచ విస్తారం

బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా॥ (31)

తా॥ నానా విధాలుగా- అనేక నామరూపాలతో కనిపించే ఈ జగత్తు, జీవుళ్ళు అంతా ఒక్కచోటనే ఉనికి కలిగిఉన్నట్లు, దానినుండే విస్తరించు కొంటున్నట్లు ఎప్పుడు చూడగలరో అప్పుడే బ్రహ్మమును పొందుతారు.

శ్లో|| అనాదిత్వా న్నిర్గుణ త్వాత్

పరమాత్మా2యు మవ్యయః |

శరీరస్థో2పి కౌంతేయ!

న కరోతి న లిప్యతే || (32)

తా|| అనాది ఐనందువల్ల, గుణాలు లేనందువల్ల ఈ పరమాత్మ నశింపు లేనివాడు. కౌంతేయా! అతడు శరీరంలో ఉన్నా కర్మ చెయ్యడు, మలినపడడు.

శ్లో|| యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యాత్

ఆకాశం నోపలిప్యతే |

సర్వత్రా వ స్థితో దేహే

తథా22త్మా నోపలిప్యతే || (33)

తా|| ఏ ప్రకారంగా అంతటా వ్యాపించియున్న ఆకాశం సూక్ష్మత్వం కారణంగా దేనిచేతా అంటబడకుండా ఉంటున్నదో అలాగే దేహమునందు అంతటా వ్యాపించియున్న ఆత్మ దేనిచేత మలినపడదు, అంటబడదు.

శ్లో|| యథాప్రకాశ యత్యేకః

కృత్స్నం లోక మిమం రవిః |

క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం

ప్రకాశయతి భారత! || (34)

తా|| ఏ ప్రకారంగా ఒక్కడే అయిన సూర్యుడు ఈ యావత్తులోకాన్ని ప్రకాశింపజేస్తున్నాడో అలాగే అర్జునా! ఈ యావత్తు క్షేత్రాన్ని ఒక్కడే క్షేత్రధారి ప్రకాశింపజేస్తున్నాడు.

శ్లో|| క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయో రేవం
అంతరం జ్ఞాన చక్షుషా ।
భూత ప్రకృతి మోక్షంచ
యే విదుర్యాంతి తేపరం|| (35)

తా|| ఈ ప్రకారంగా క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల మధ్యగల భేదాన్ని, ఈ భూత ప్రకృతి నుండి విముక్తి చెందే ఉపాయాన్ని, జ్ఞానదృష్టితో ఎవరు తెలుసుకుంటారో వారు పరమాత్మను - మోక్షాన్ని పొందుతారు.

గద్యం :-

ఓం తత్ సత్. ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మావిద్యాయాం,
యోగశాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే,
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగోనామ త్రయోదశోధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అధ చతుర్ధశోధ్యాయః

గుణత్రయ విభాగయోగః

శ్రీ భగవానువాచ :

శ్లో: పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి
జ్ఞానానాం జ్ఞాన ముత్తమం |
యజ్ఞాత్వా మునయ స్సర్వే
పరాం సిద్ధి మితో గతాః ‖ (1)

తా : భగవానుడంటున్నాడు. మునులందరు దేనిని తెలుసుకొని ఈ సంసారబంధం నుండి విడివడి శ్రేష్ఠమైన మోక్షసిద్ధిని పొందుతారో అట్టి శ్రేష్ఠమైన జ్ఞానాన్ని తిరిగి (మరల) చెబుతున్నాను.

శ్లో : ఇదం జ్ఞాన ముపాశ్రిత్య
మమసాధర్మ్య మాగతాః |
సర్గేపి నో పజాయంతే
ప్రళయే న వ్యధంతిచ ‖ (2)

తా : ఈ జ్ఞానాన్ని ఆశ్రయించి నా స్వభావాన్ని పొందినవారు సృష్టి జరిగినప్పుడు పుట్టరు. ప్రళయం సంభవించినప్పుడు వ్యధ చెందరు.

శ్లో|| మమయోని ర్మహద్బ్రహ్మ

తస్మిన్ గర్భం దధా మ్యహం|

సంభవ స్సర్వ భూతానాం

తతో భవతి భారత ! || (3)

తా|| అర్జునా! మూలప్రకృతి లేదా సమిష్టివాసనలే నా యోని. అందులో నేను బీజాన్ని ఉంచుతాను. అన్ని ప్రాణుల పుట్టుక దాని నుండే సంభవిస్తుంది.

శ్లో|| సర్వ యోనిషు కౌంతేయ!

మూర్తయః సంభవంతి యాః |

తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోనిః

అహం బీజప్రదః పితా || (4)

తా|| కౌంతేయా! సకల యోనుల నుండి ఏయే మూర్తులు జన్మిస్తున్నాయో వాటి అన్నింటికి యోని మహద్ బ్రహ్మ (సమిష్టి వాసనలు) తండ్రిని బీజాన్ని ఇచ్చే నేనే.

శ్లో|| సత్త్వం రజస్తమ ఇతి

గుణాః ప్రకృతి సంభవాః |

నిబధ్నంతి మహాబాహో!

దేహే దేహిన మవ్యయం|| (5)

తా|| ఓ మహాబాహుడా! సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే గుణాలు ప్రకృతి నుండి పుట్టినవి. అవి అవ్యయమైన దేహిని (జీవుణ్ణి) దేహంలో బంధిస్తున్నాయి.

శ్లో|| తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్
ప్రకాశక మనామయం |
సుఖ సంగేన బధ్నాతి
జ్ఞాన సంగేన చానఘ ! || (6)

తా|| అనఘా! ఆ మూడు గుణాలలోను సత్త్వగుణం నిర్మలమైనది గనుక ప్రకాశవంతంగా, స్వచ్ఛంగా ఉంటుంది. ఇంద్రియ సుఖాలతోను, జ్ఞానంతోను ముడిపెట్టి జీవుణ్ణి బంధిస్తుంది.

శ్లో|| రజో రాగాత్మకం విద్ధి
తృష్ణా సంగ సముద్భవం |
తన్ని బధ్నాతి కౌంతేయ !
కర్మ సంగేన దేహినం || (7)

తా|| కౌంతేయా! రజోగుణం దృశ్యవిషయాలపై ఆసక్తిని కలిగించి; కోరికను, సంగభావాన్ని కలిగిస్తుందని తెలుసుకో. అది కర్మలయందు ఆసక్తి కలిగించి ఆత్మను దేహంలో బంధిస్తుంది.

శ్లో|| తమస్త్వ జ్ఞానజం విద్ధి
మోహనం సర్వ దేహినాం |

ప్రమాదాలస్య నిద్రాభిః

తన్ని బధ్నాతి భారత! || (8)

తా|| భారతా ! తమస్సు అనేది అజ్ఞానం నుండి పుట్టి అన్ని ప్రాణులను మోహంలో పడవేస్తుందని తెలుసుకో. ఏమరపాటు, బద్ధకం (సోమరితనం), నిద్రలతో జీవుణ్ణి ఈ తమోగుణం గట్టిగా బంధిస్తుంది.

శ్లో|| సత్త్వం సుఖే సంజయతి

రజః కర్మణి భారత ! |

జ్ఞానమావృత్యతు తమః

ప్రమాదే సంజయత్యు త || (9)

తా|| భారత! సత్త్వగుణం ఇంద్రియ సుఖాలను కలుగజేసి, రజోగుణం కర్మల యందు ఆసక్తి కలిగించి, తమోగుణమేమో జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి ఏమరుపాటు కలిగించి వృద్ధి చెందుతాయి. ఎంత ఆశ్చర్యం!

శ్లో|| రజస్తమ శ్చాభి భూయ

సత్త్వం భవతి భారత! |

రజస్సత్త్వం తమశ్చైవ

తమస్సత్త్వం రాజస్తథా || (10)

తా|| భారత ! సత్త్వగుణం రజస్తమోగుణాలను అణచివేసి పైకివస్తుంది. రజోగుణం సత్త్వతమోగుణాలను, అలాగే తమోగుణం సత్త్వరజోగుణాలను అణచి అభివృద్ధి చెందుతాయి.

శ్లో|| సర్వ ద్వారేషు దేహేఽస్మిన్

ప్రకాశ ఉప జాయతే ।

జ్ఞానం యదా తదా విద్యాత్

వివృద్ధం సత్త్వ మిత్యుత ॥ (11)

తా|| ఈ దేహంలోని అన్ని ద్వారాల నుండి ప్రకాశరూపమైన జ్ఞానం ఎప్పుడు వ్యక్తమవుతుందో అప్పుడు సత్త్వగుణం వృద్ధి అవుతున్నట్లు తెలుసుకో.

శ్లో|| లోభ ప్రవృత్తి రా రంభః

కర్మణా మశమః స్పృహా ।

రజస్యేతాని జాయంతే

వివృద్ధే భరతర్షభ ! ॥ (12)

తా: ఓ భరత శ్రేష్టుడా! రజస్సు పెరుగుతూ ఉన్నప్పుడు లోభము, కర్మల యందు ప్రవృత్తి, కర్మలనారంభించుట, అశాంతి, ఆశ - ఇవి కలుగుతుంటాయి.

శ్లో|| అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ

ప్రమాదో మోహ ఏవచ ।

తమస్యే తాని జాయంతే

వివృద్ధే కురు నందన ! ॥ (13)

తా|| కురునందనా! అర్జునా! తమోగుణం పెరుగుతున్నప్పుడు బుద్ధి మందగించటం (అయోమయ స్థితి), ఏమరుపాటు, బద్ధకం (సోమరితనం), భ్రాంతి జనిస్తాయి.

శ్లో|| యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధేతు
ప్రళయం యాతి దేహభృత్ ।
తదోత్తమ విదాన్ లోకాన్
అమలాన్ ప్రతి పద్యతే ॥ (14)

తా|| ఎప్పుడు సత్త్వగుణం వృద్ధి చెందుతుండగా దేహధారి మరణిస్తాడో అప్పుడు ఉత్తమజ్ఞానంగల నిర్మలమైన లోకాలను పొందుతాడు.

శ్లో|| రజసి ప్రళయం గత్వా
కర్మ సంగిషు జాయతే ।
తదా ప్రలీన స్తమ సి
మూఢ యోని షు జాయతే ॥ (15)

తా|| రజోగుణంలో ఉన్నప్పుడు మరణించినవాడు కర్మాసక్తులగు వారియందు జన్మిస్తాడు. అలాగే తమస్సులో మరణిస్తే మూఢ యోనులలో జన్మిస్తాడు.

శ్లో|| కర్మణ స్సుకృత స్యాహుః
సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలం ।
రజసస్తు ఫలం దుఃఖం

అజ్ఞానం తమసః ఫలం ॥ (16)

తా॥ పుణ్యకర్మలకు, మంచిపనులకు సాత్త్వికమైన, నిర్మలమైన ఫలం లభిస్తుందని అంటారు. రజోగుణ కర్మలకు దుఃఖమే ఫలమని, తమోగుణ కర్మలకు అజ్ఞానం ఫలమనీ చెబుతారు .

శ్లో॥ సత్త్వాత్ సంజాయతే జ్ఞానం
రజసో లోభ ఏవచ ।
ప్రమాద మోహౌ తమసః
భవతోఽజ్ఞాన మేవచ ॥ (17)

తా॥ సత్త్వగుణం వల్ల జ్ఞానం వస్తుంది. రజోగుణం వల్ల లోభం కలుగుతుంది. తమస్సు వల్ల ఏమరుపాటు, భ్రాంతి, అజ్ఞానము కలుగుతాయి.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వస్థాః
మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః ।
జఘన్య గుణ వృత్తిస్థాః
అధో గచ్ఛంతి తామసాః ॥ (18)

తా॥ సత్త్వంలో నిలిచినవారు ఊర్ధ్వలోకాలకు వెళతారు. రాజసులు మధ్యలోనే ఉండిపోతారు. అధమగుణమైన తమస్సులో నిలిచినవారు అధోలోకాలకు వెళ్ళిపోతారు.

శ్లో॥ నాన్యం గుణేభ్య కర్తారం
యదా ద్రష్టాఽను పశ్యతి ।

గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి

మద్భావం సోஉధి గచ్ఛతి ॥ (19)

తా॥ ఎప్పుడు గుణాల కన్న వేరైన కర్త లేడని వివేకంతో తెలుసుకుంటాడో, త్రిగుణాలకన్న వేరైనవానిగా తనను తెలుసుకుంటాడో అతడు నా భావాన్నే పొందుతాడు. (కర్త గుణాలు. తాను గుణాల కన్న వేరు)

శ్లో॥ గుణా నేతా నతీత్య త్రీన్

దేహీ దేహ సముద్భవాన్ ।

జన్మ మృత్యు జరా దుఃఖైః

విముక్తోஉమృత మశ్నుతే ॥ (20)

తా॥ దేహాలను పుట్టించే ఈ మూడు గుణాలను అధిగమించిన దేహధారి జన్మమృత్యుజరా దుఃఖాల నుండి విముక్తుడై అమృతత్వాన్ని పొందుతాడు.

అర్జున ఉవాచ :-

శ్లో॥ కైర్లింగై స్త్రీన్ గుణా నేతాన్

అతీతో భవతి ప్రభో! ।

కిమాచారః కథం చైతాన్

త్రీన్ గుణా నతి వర్తతే ॥ (21)

తా॥ అర్జునుడంటున్నాడు ప్రభూ! ఈ మూడు గుణాలను దాటిన వాడు ఏ లక్షణాలతో కూడిన వాడవుతున్నాడు? అతడి ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుంది? ఈ మూడు గుణాలను ఎలా దాటగలడు?

శ్రీ భగవానువాచ :-

శ్లో|| ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ
మోహమేవ చ పాండవ ! |
నద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని
న నివృత్తాని కాంక్షతి || (22)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు, పాండుపుత్రా! అర్జునా! ప్రకాశం, ప్రవృత్తి, మోహము తటస్థించినప్పుడు ద్వేషించడు; పోయినప్పుడు కోరడు.

శ్లో|| ఉదాసీన వదాసీనః
గుణై ర్యో న విచాల్యతే |
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ
యోஉవ తిష్ఠతి నేంగతే || (23)

తా|| తటస్థుని వలె నిర్లిప్తంగా ఉన్నవాడై, గుణాల చేత చలించకుండా ఉంటాడు. గుణాలు ప్రవర్తిస్తున్నాయి అనుకుంటూ ఎవడు చలించకుండా ధృఢంగా ఉంటాడో అతడే గుణాతీతుడు.

శ్లో|| సమ దుఃఖ సుఖః స్వస్థః
సమలోష్టాశ్మ కాంచనః |
తుల్య ప్రియా ప్రియో ధీరః
తుల్య నిందాత్మ సంస్తుతిః || (24)

తా|| సుఖదుఃఖాలలో సమంగా ఉంటూ, ఆత్మలో నిలిచి, మట్టి రాయి బంగారాలను ఒక్కటిగా చూస్తూ, ప్రియ, అప్రియములందు, దూషణ భూషణలందు సమంగా ప్రవర్తిస్తాడు.

శ్లో|| మానావ మాన యో స్తుల్యః
తుల్యో మిత్రారి పక్ష యోః ।
సర్వారంభ పరి త్యాగీ
గుణాతీత స్స ఉచ్యతే ॥ (25)

తా|| మానావమానముల పట్ల సమభావంతో ఉంటూ, మిత్రపక్షాలను శత్రు పక్షాలను ఒక్కటిగా చూస్తూ, సమస్త కర్మలను త్యజించి బ్రహ్మనిష్టలో ఉండేవాడు గుణాతీతుడు అని చెప్పబడతాడు.

శ్లో|| మాంచయోఽవ్యభిచారేణ
భక్తి యోగేన సేవతే ।
స గుణాన్ సమతీత్యైతాన్
బ్రహ్మ భూయాయ కల్పతే ॥ (26)

తా|| ఎవరైతే వ్యభిచరించని (అనన్యమైన) భక్తితో నన్ను సేవిస్తారో అతడు ఈ గుణాలన్నింటిని చక్కగా అధిగమించి బ్రహ్మముగా అగుటకు (జీవన్ముక్తుడ గుటకు) సమర్థుడౌతాడు.

శ్లో|| బ్రాహ్మణో హి ప్రతిష్టాఽహం
అమృత స్యా వ్యయ స్య చ ।
శాశ్వతస్య చ ధర్మ స్య

సుఖస్యై కాంతి కస్య చ || (27)

తా|| అమృతము, అవ్యయము, శాశ్వత ధర్మము, ఏకాంత సుఖము అయిన బ్రహ్మమునకు నేను ఆధారాన్ని.

గద్యం :

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మ విద్యాయాం యోగ శాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే
గుణ త్రయ విభాగ యోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ పంచదశోధ్యాయః

పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగః

శ్రీ భగవానువాచ :

శ్లో|| ఊర్ధ్వ మూల మధశ్శాఖం
అశ్వత్థం ప్రాహు రవ్యయం |
ఛందాంసి యస్యపర్ణాని
యస్తం వేదస వేదవిత్ || (1)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు : మొదలు పైకీ శాఖలు (కొమ్మలు) క్రిందికీ ఉన్న అశ్వత్థవృక్షాన్ని నాశనం లేనిదంటారు ప్రాజ్ఞులు. దేని ఆకులు వేదాలో అట్టి అశ్వత్థ వృక్షాన్ని ఎవడు తెలుసుకుంటాడో అతడే వేదముల సారం తెలిసినవాడు.

శ్లో|| అధశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాః
గుణ ప్రవృద్ధా విషయ ప్రవాలాః |
అధశ్చ మూలాన్యను సంతతాని
కర్మాను బంధీని మనుష్య లోకే|| (2)

తా|| దాని (ఆ అశ్వత్థ వృక్షం యొక్క) కొమ్మలు క్రిందికీ పైకీ విస్తరించుకొని ఉన్నాయి. గుణాలచేత వృద్ధి చెందుతాయి. విషయవస్తువులే చిగుళ్ళుగా

గలవి. దాని వ్రేళ్ళు బాగా క్రిందకు పాతుకొని ఉండి మనుష్యలోకంలో కర్మలలో బంధిస్తాయి.

శ్లో|| నరూప మస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో నచాది ర్నచ సంప్రతిష్ఠా|
అశ్వత్థ మేనం సువిరూఢ మూలం
అసంగ శస్త్రేణ దృఢేన ఛిత్వా || (3)

తా|| దానియొక్క (సంసారవృక్షం యొక్క) రూపం ఇక్కడ అలా కనిపించదు. దానియొక్క అంతంగాని, మొదలుగాని, స్థితిగాని ఏవీ కనిపించటం లేదు. గట్టిగా పాతుకపోయిన ఈ అశ్వత్థ వృక్షాన్ని దృఢమైన అసంగశస్త్రంతో ఛేదించాలి.

శ్లో|| తతః పదం తత్పరి మార్గి తవ్యం
యస్మిన్ గతాన నివర్తంతి భూయః|
తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ|| (4)

తా|| ఆ తరువాత ఎక్కడికి చేరి మళ్ళీ తిరిగిరారో ఆ పదాన్ని వెతకాలి. ఎవరి నుండి పురాతనమైన సంసార ప్రవృత్తి వ్యాపిస్తున్నదో ఆ ఆది పురుషుణ్ణే నేను శరణు వేడుతున్నాను.

శ్లో|| నిర్మాన మోహా జిత సంగదోషాః
ఆధ్యాత్మ నిత్యా వినివృత్త కామాః |

ద్వంద్వైర్విముక్తా స్సుఖదుఃఖ సంజ్ఞైః

గచ్ఛంత్య మూఢాః పదమవ్యయం తత్ || (5)

తా|| అభిమానం, అవివేకం లేనివారు; ఆసక్తిని వదిలినవారు; నిత్యము ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానంలో ఉన్నవారు; కోరికలను పూర్తిగ వదిలినవారు; సుఖదుఃఖాలనే ద్వంద్వాల నుండి విడుదల పొందినవారు, మూఢత్వంతొలగి ఆ అవ్యయమైన బ్రహ్మపదాన్ని చేరుకుంటారు.

శ్లో|| నత ద్భాస యతే సూర్యః

న శశాంకో న పావకః |

యద్గత్వా న నివర్తంతే

తద్ధామ పరమం మమ || (6)

తా|| దానిని సూర్యుడు వెలిగించలేడు. చంద్రుడు వెలిగించలేడు. అగ్ని కూడా వెలిగించలేదు. ఎక్కడికి వెళితే తిరిగి వచ్చే పనిలేదో అదియే నా పరంధామం - పరమపదం.

శ్లో|| మమై వాంశో జీవలోకే

జీవ భూతః సనాతనః |

మనః షష్ఠానీంద్రియాణి

ప్రకృతిస్థాని కర్షతి || (7)

తా|| సనాతనమైన నా అంశయే జీవలోకంలో జీవుడిగా మారి ప్రకృతి యందున్న మనస్సుతో కూడిన ఆరు ఇంద్రియాలను ఆకర్షిస్తున్నది.

శ్లో|| శరీరం యద వాప్నోతి
యచ్చా ప్యుత్క్రా మతీశ్వరః |
గృహీత్వైతాని సంయాతి
వాయుర్గంధా నివాశయాత్ || (8)

తా|| దేహేంద్రియాలకు ప్రభువైన ఈశ్వరుడు ఎప్పుడు శరీరాన్ని పొందుతున్నాడో, ఎప్పుడు విడిచిపెడుతున్నాడో అప్పుడు వాయువు పూలలోని వాసనలను తీసుకొని పోయినట్లు ఈ ఆరు ఇంద్రియాలను గ్రహించి ప్రయాణిస్తున్నాడు.

శ్లో|| శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ
రసనం ఘ్రాణ మేవచ |
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం
విషయా నుపసేవతే || (9)

తా|| చెవి, కన్ను, చర్మం, నాలుక, ముక్కు, మరియు మనస్సు - వీటిని అధిష్టించి ఈ జీవుడు శబ్దాది విషయాలను భోగిస్తూ ఉంటాడు.

శ్లో|| ఉత్క్రామంతం స్థితం వాపి
భుంజానం వా గుణాన్వితం |
విమూఢా నాను పశ్యంతి
పశ్యంతి జ్ఞాన చక్షుషః || (10)

తా|| దేహం నుంచి వెళ్ళేటప్పుడు గాని, దేహంలో ఉన్నప్పుడు గాని, భోగాలనుభవించేటప్పుడు గాని, గుణాలతో కూడి ఉన్నప్పుడు గాని

విమూఢులైనవారు పరమాత్మను తెలుసుకోలేరు. జ్ఞాననేత్రం గలవారు చూడగలరు.

శ్లో|| యతంతో యోగిన శ్చైనం
పశ్యంత్యా త్మన్యవస్థితం |
యతంతోఽప్య కృతాత్మానః
నైనం పశ్యంత్య చేతసః || (11)

తా|| సాధన చేసే యోగులు తమలో ఉన్న భగవంతుని చూడగలరు. చిత్తశుద్ధి లేని అవివేకులు సాధన చేసినప్పటికీ భగవంతుని చూడలేరు.

శ్లో|| యదాదిత్య గతం తేజః
జగద్భాసయతేఽఖిలం |
యచ్చంద్ర మసి యచ్చాగ్నౌ
తత్తేజో విద్ధి మామకం|| (12)

తా|| ఈ జగత్తునంతటినీ వెలిగించే సూర్యుని తేజస్సు ఏదిగలదో, చంద్రునిలోను, అగ్నిలోను ఏ తేజస్సు గలదో ఆ తేజస్సు నాది అని తెలుసుకో.

శ్లో|| గామా విశ్య చ భూతాని
ధారయామ్యహ మోజసా |
పుష్ణామి చౌషధీ స్సర్వాః
సోమో భూత్వా రసాత్మకః || (13)

తా|| భూమిలోకి ప్రవేశించి ప్రాణులందరినీ నేను నా శక్తితో భరిస్తాను. ఇంకా రసాత్మకుడైన చంద్రుణ్ణి అయి సస్యాలన్నింటిని వృద్ధి పొందిస్తుంటాను.

శ్లో|| అహం వైశ్వానరో భూత్వా
ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపాన సమాయుక్తః
పచామ్యన్నం చతుర్విధం || (14)

తా|| నేను వైశ్వానరుణ్ణి (జఠరాగ్ని) అయి ప్రాణుల శరీరాలను ఆశ్రయించి ఉంటాను. ప్రాణ అపానాలతో కూడి నాలుగు రకాల అన్నాన్ని ఆరగిస్తాను.

శ్లో|| సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టః
మత్తః స్మృతిర్ జ్ఞాన మపోహనంచ ।
వేదైశ్చ సర్వై రహమేవ వేద్యః
వేదాంత కృద్వేద విదేవ చాహం|| (15)

తా|| నేను అందరి హృదయాలలో ఉన్నాను. నా నుండే జ్ఞాపకం, జ్ఞానం, మరపు కలుగుతున్నాయి. అన్ని వేదాల ద్వారా తెలియబడేది నేనే. వేదాంతాన్ని చేసింది నేనే. వేదాలను తెలిసినవాణ్ణి కూడా నేనే.

శ్లో|| ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే
క్షర శ్చాక్షర ఏవచ ।
క్షర స్సర్వాణి భూతాని

కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే ॥ (16)

తా॥ లోకంలో క్షర, అక్షర అని ఈ ఇద్దరు పురుషులున్నారు. అన్ని ప్రాణులు, ఉపాధులు క్షరమైనవి. కూటస్థుణ్ణి అక్షర పురుషుడు అంటారు.

శ్లో॥ ఉత్తమః పురుష స్త్వన్యః
పరమాత్మే త్యుదా హృతః ।
యో లోకత్రయ మావిశ్య
బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః ॥ (17)

తా॥ ఇక ఉత్తమ పురుషుడో - వేరే ఉన్నాడు. అతణ్ణి పరమాత్మ అని పిలుస్తారు. ఎవరు ముల్లోకాల్లోను ప్రవేశించి భరిస్తున్నాడో అతడు నాశనం లేనివాడు, సర్వానికి ప్రభువు.

శ్లో॥ యస్మాత్ క్షర మతీ తోఽహం
అక్షరాదపి చోత్తమః ।
అతోఽస్మి లోకే వేదేచ
ప్రథితః పురుషోత్తమః ॥ (18)

తా॥ నేను క్షరానికి అతీతుణ్ణి గనుకను, అక్షరుని కన్నా కూడా ఉత్తముడను గనుకను లోకంలోను, వేదంలోను పురుషోత్తముడనని కీర్తిని పొందాను.

శ్లో॥ యో మామేవ మసం మూఢః
జానాతి పురుషోత్తమం ।
స సర్వ విద్భజతి మాం

సర్వ భావేన భారత! || (19)

తా|| భారతా! ఎవరైతే నన్నే ఈ ప్రకారంగా అసం మూఢుడై పురుషోత్తముడనని తెలుసుకుంటాడో అతడు సర్వము తెలిసినవాడై అన్ని విధాలుగా నన్ను భజిస్తాడు.

శ్లో|| ఇతి గుహ్య తమం శాస్త్రం

ఇద ముక్తం మయానఘ! |

ఏతత్ బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్

కృత కృత్యశ్చ భారత! || (20)

తా|| భారతా! అనఘా! ఈ ప్రకారంగా అత్యంత రహస్యమైన ఈ శాస్త్రం నా చేత చెప్పబడింది. దీనిని అర్థం చేసుకుంటే బుద్ధిమంతుడవుతాడు, కృతకృత్యుడవుతాడు.

గద్యం:-

ఓం తత్ సత్. ఇతి శ్రీ మద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,

బ్రహ్మ విద్యాయాం, యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే

పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ షోడశోధ్యాయః

దైవాసురసంపద్విభాగ యోగః

శ్రీ భగవానువాచ :

శ్లో|| అభయం సత్త్వ సంశుద్ధిః
జ్ఞాన యోగ వ్యవస్థితిః |
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ
స్వాధ్యాయస్త ప ఆర్జవం || (1)

తా || భగవానుడంటున్నాడు. అభయం, అంతఃకరణ శుద్ధి, జ్ఞాన యోగంలో నిలవటం, దానం, ఇంద్రియనిగ్రహం, యజ్ఞం, స్వాధ్యాయం, తపస్సు, నిజాయితీ - (దైవీ సంపద)

శ్లో|| అహింసా సత్య మక్రోధః
త్యాగః శాంతి రపై శునం|
దయా భూతేష్వ లోలుప్త్వం
మార్దవం హ్రీర చాపలం|| (2)

తా|| అహింస, సత్యం, కోపం లేకుండుట, త్యాగం, శాంతి, చాడీలు చెప్పకుండుట, భూతదయ, విషయలోలత్వం లేకుండుట, మృదుస్వభావం, సిగ్గు, చపలత్వం లేకుండుట - (దైవీసంపద)

శ్లో|| తేజః క్షమా ధృతిః శౌచం
అద్రోహో నాతి మానితా|
భవంతి సంపదం దైవీం
అభిజాతస్య భారత!|| (3)

తా|| తేజస్సు, ఓర్పు, పట్టుదల,శుచిత్వం, ద్రోహచింతన లేకపోవటం, అభిమాన రాహిత్యం. అర్జునా! దైవీసంపదలో పుట్టినవారి లక్షణాలు ఇవి. లేదా - పుట్టిన ప్రతివానికి ఇవే దైవీసంపద అవుతున్నాయి.

శ్లో|| దంభో దర్పోஉభిమానశ్చ
క్రోధః పారుష్య మేవచ|
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య
పార్థ! సంపద మాసురీం|| (4)

తా|| అర్జునా! దంభం, దర్పం, అభిమానం, క్రోధం, పారుష్యం, అజ్ఞానం - ఇవి అసురసంపదలో జన్మించిన ప్రతివానిలోను ఉండే లక్షణాలు ఇవి.

శ్లో|| దైవీ సంపద్వి మోక్షాయ
నిబంధా యా సురీమతా |
మాశుచ స్సంపదం దైవీం
అభిజాతో2సి పాండవ! || (5)

తా|| దైవీ సంపద మోక్షానికి, ఆసురీ సంపద బంధానికి కారణమవుతుందని నిశ్చయం. అర్జునా! దిగులు చెందకు. నీవు దైవీసంపదలోనే జన్మించావు.

శ్లో|| ద్వౌ భూత సర్గౌ లోకే2స్మిన్

దైవ ఆసుర ఏవచ |

దైవో విస్తరశః ప్రోక్తః

ఆసురం పార్థ! మేశ్రుణు || (6)

తా|| ఈ లోకంలో దైవాసురులనే రెండు రకాల ప్రాణులున్నారు. పార్థా! దైవజాతిని గూర్చి విస్తారంగా చెప్పాను. అసుర జాతిని గురించి ఇక నా నుండి విను.

శ్లో|| ప్రవృత్తించ నివృత్తించ

జనాన విదురా సురాః|

నశౌచం నాపి చాచారః

న సత్యం తేషు విద్యతే|| (7)

తా|| అసుర స్వభావం గల మానవులు ధర్మప్రవృత్తిని గాని, అధర్మ నివృత్తిని గాని తెలుసుకోలేరు. వారికి శుచిత్వం ఉండదు. ఆచారం కూడా సరిగా ఉండదు. వారిలో సత్యం కూడా కానరాదు.

శ్లో|| అసత్య మప్రతిష్ఠంతే

జగదాహు రనీశ్వరం |

అపరస్పర సంభూతం

కిమన్య త్కామ హైతుకం || (8)

తా|| అసురగుణ సంపన్నులు ఈ జగత్తు అసత్యమని, ధర్మాధర్మ వ్యవస్థ లేనిదని, అసలు పరమేశ్వరుడు లేడని అంటారు. ఈ జగత్తు

ఎవరివల్లనో పుట్టింది కాదని, కామమే కారణంగా గలిగినదని అంటారు. స్త్రీపురుష సంయోగం వల్ల తప్ప ఇతరకారణం ఏదీ లేనిదని వారి భావం.

శ్లో|| ఏతాం దృష్టి మవష్టభ్య
నష్టాత్మా నోఽల్ప బుద్ధయః|
ప్రభవం త్యుగ్ర కర్మాణః
క్షయాయ జగతోఽహితాః|| (9)

తా|| ఈ రకమైన దృష్టిని అవలంబించి, సంకుచిత బుద్ధి గలవారై, భ్రష్టులైన వీరు లోకకంటకులై, దాని నాశనాన్ని కోరుతూ క్రూరకర్మలు చేసేవారై పుడతారు.

శ్లో|| కామ మాశ్రిత్య దుష్పూరం
దంభ మాన మదాన్వితాః |
మోహాద్గృహీత్వాఽసద్గ్రాహాన్
ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః || (10)

తా|| తనివి తీరని కోరికలతో, దంభమాన మదాలతో, అవివేకంతో, మొండి పట్టుదలలు గలవారై నీచప్రవృత్తులు గలవారై ప్రవర్తిస్తుంటారు.

శ్లో|| చింతా మపరి మేయాంచ
ప్రళయాంతా ముపాశ్రితాః |
కామోప భోగ పరమాః
ఏతావదితి నిశ్చితాః || (11)

తా|| చనిపోయేంతవరకు అంతులేని కోరికలలో మునిగితేలుతూ, కామభోగాలు తప్ప జీవితానికి వేరే లక్ష్యం ఏదీలేదని నిశ్చయించుకుంటారు.

శ్లో|| ఆశాపాశ శతైర్బద్ధాః
కామక్రోధ పరాయణాః|
ఈహంతే కామభోగార్థం
అన్యాయే నార్థ సంచయాన్|| (12)

తా|| వందలాది ఆశాపాశాల చేత కట్టబడిన వార్తై, కామక్రోధాలకు వశులై, వారి కోరికలు తీర్చుకొనుటకు అన్యాయంగానైనా సరే సంపాదించుకోవాలను కుంటారు.

శ్లో|| ఇద మద్య మయా లబ్ధం
ఇమం ప్రాప్స్యే మనోరథం |
ఇద మస్తీద మపిమే
భవిష్యతి పునర్ధనం|| (13)

శ్లో|| అసౌమయా హతః శత్రుః
హనిష్యే చాపరా నపి|
ఈశ్వరోఽహ మహం భోగీ
సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ|| (14)

శ్లో|| ఆఢ్యోఽభి జనవానస్మి

కోఽన్యోఽస్తి సదృశోమయా|

యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య

ఇత్య జ్ఞాన విమోహితాః|| (15)

తా|| ఇది ఇప్పుడు నాకు లభించింది. ఈ కోరికను తీర్చుకుంటాను. ఇది ఉన్నది. ఈ ధనం కూడా ఇక ముందు నాకు లభిస్తుంది.

తా|| ఈ శత్రువు నా చేతులో హతమయ్యాడు. మిగిలిన వాళ్ళను కూడా చంపేస్తాను. నేను ఈశ్వరుణ్ణి. నేను భోగిని. నేను సిద్ధుణ్ణి. బలవంతుణ్ణి. సుఖిని.

తా|| నేను ధనవంతుణ్ణి. గొప్పకులంలో పుట్టాను. నాతో సమానమైనవాడు ఎక్కడున్నాడు? యాగాలుచేస్తాను, దానాలిస్తాను. సంతోషాన్ని పొందుతాను. ఈ విధంగా అజ్ఞానంలో మోహం చెందుతుంటారు ఆసురీ సంపన్నులు.

శ్లో|| అనేక చిత్త విభ్రాం తాః

మోహజాల సమావృతాః |

ప్రసక్తాః కామ భోగేషు

పతంతి నరకేఽశుచౌ|| (16)

తా|| అనేక రకాల చిత్త భ్రాంతులలో మునిగిపోయి, మోహంలో చిక్కుకొని, కామభోగాలలో ఆసక్తి గలవారై వీరు అపవిత్రమైన నరకంలో పడిపోతారు.

శ్లో|| ఆత్మ సంభావితాః స్తబ్ధాః

ధన మాన మదాన్వితాః |

యజంతే నామ యజ్ఞై స్తే

దంభేనాఽవిధి పూర్వకం || (17)

తా|| తమని తాము గొప్పగా భావించుకొనేవారు; వినయము, గౌరవము లేనివారు, ధనమున్నదనే దురాభిమానంతో మదోన్మత్తులైనవారు, దంభంతో, శాస్త్ర విధిని పాటించకుండా నామమాత్రపు యజ్ఞాలు చేస్తారు.

శ్లో|| అహంకారం బలం దర్పం

కామం క్రోధంచ సంశ్రితాః|

మామాత్మ పరదేహేషు

ప్రద్విషంతోఽభ్య సూయకాః|| (18)

తా|| అహంకారం, పశుబలం, దర్పం, కామం, క్రోధం - వీటిని ఆశ్రయించుకున్నవారు తమలోను, ఇతరులలోను ఉన్న నన్ను అసూయాపరులై ద్వేషిస్తారు.

శ్లో|| తానహం ద్విషతః క్రూరాన్

సంసారేషు నరాధమాన్|

క్షిపామ్య జస్ర మశుభాన్

ఆసురీ ష్వేవ యోనిషు|| (19)

తా|| ఇలా నన్ను ద్వేషించే ఈ క్రూరులైన నరాధములను నేను ఎల్లప్పుడు జననమరణ సంసార మార్గంలో నీచయోనుల్లో విసిరేస్తాను.

శ్లో|| ఆసురీం యోని మాపన్నాః

మూఢా జన్మని జన్మని ।

మామప్రాప్త్యైవ కౌంతేయ!

తతోయాం త్యధమాం గతిం|| (20)

తా|| అర్జునా! అసురికమైన నీచ యోనులందు జన్మించిన మూఢులు జన్మలకు జన్మలు నన్ను చేరుకోలేక ఇంకా ఇంకా అధోగతికి పోతుంటారు.

శ్లో|| త్రివిధం నరక స్యేదం

ద్వారం నాశన మాత్మనః|

కామః క్రోధః స్తథా లోభః

తస్మాదే తత్త్రయం త్యజేత్|| (21)

తా|| కామం, క్రోధం అలాగే లోభం - ఈ మూడూ ఆత్మనాశనానికి దారితీసే నరకద్వారాలు. అందువల్ల ఈ మూడింటిని విడిచిపెట్టాలి.

శ్లో|| ఏతైర్వి ముక్తః కౌంతేయ!

తమోద్వారై స్త్రి భిర్నరః ।

ఆచర త్యాత్మన శ్శ్రేయః

తతోయాతి పరాం గతిం|| (22)

తా|| కౌంతేయా! ఈ మూడు తమో ద్వారాల నుండి విడుదల పొందిన నరుడు శ్రేయస్సును సాధించిన వాడవుతాడు. దానివల్ల పరమగతిని పొందుతాడు.

శ్లో|| యః శాస్త్ర విధి ముత్సృజ్య

వర్తతే కామ కారతః|

న స సిద్ధి మవాప్నోతి

న సుఖం న పరాం గతిం|| (23)

తా|| ఎవరు శాస్త్రవిధిని విడిచిపెట్టి తన కోరికల ప్రకారం ప్రవర్తిస్తాడో అతడు కార్యసిద్ధిని పొందడు; సుఖాన్నీ పొందడు; పరమగతినీ పొందడు.

శ్లో|| తస్మా ఛ్చాస్త్రం ప్రమాణం తే

కార్యా కార్య వ్యవస్థితౌ|

జ్ఞాత్వా శాస్త్ర విధానోక్తం

కర్మ కర్తు మిహార్హసి || (24)

తా|| అందువల్ల చేయదగిన పనిఏది? చేయకూడని పనిఏది? అని నిర్ధారణ చేసుకొనటంలో నీకు ప్రమాణం శాస్త్రమే. కనుక శాస్త్రం చెప్పిన విధి విధానాలను చక్కగా తెలుసుకొని ఇక్కడ కర్మ చేయటానికి అర్హుడవు.

గద్యం:

ఓం తత్సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు

బ్రహ్మ విద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే

దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగోనామ షోడశోఽధ్యాయః||

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అథ సప్తదశోధ్యాయః

శ్రద్ధాత్రయవిభాగ యోగః

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో || యే శాస్త్ర విధి ముత్సృజ్య
యజంతే శ్రద్ధ యాऽన్వితాః |
తేషాం నిష్టాతు కా కృష్ణ !
సత్త్వ మాహో రజ స్తమః || (1)

తా|| అర్జునుడంటున్నాడు, కృష్ణా! ఎవరైతే శాస్త్రవిధిని పాటించకుండా శ్రద్ధతో ఆరాధిస్తారో అట్టివారి నిష్ట ఎలాంటిది! అది సాత్త్వికమా? రాజసికమా? తామసికమా?

శ్రీ భగవానువాచ :-

శ్లో || త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా
దేహినాం సా స్వభావజా |
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ
తామసీ చేతి తాం శృణు || (2)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు; మానవుల స్వభావం వల్ల పుట్టిన శ్రద్ధ సాత్త్వికము, రాజసికము, తామసికము అని మూడు విధాలుగా ఉంటుంది. వాటిని గురించి విను.

శ్లో|| సత్త్వాను రూపా సర్వస్య
శ్రద్ధా భవతి భారత! |
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషః
యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవసః || (3)

తా || సర్వజీవులకు వారివారి అంతఃకరణాన్ని బట్టి శ్రద్ధ ఉంటుంది. మానవులందరూ శ్రద్ధామయులే ఎవరి శ్రద్ధను బట్టి వారి వ్యక్తిత్వం ఉంటుంది.

శ్లో|| యజంతే సాత్త్వికా దేవాన్
యక్ష రక్షాంసి రాజసాః |
ప్రేతాన్ భూత గణాం శ్చాన్యే
యజంతే తామసా జనాః || (4)

తా || సాత్త్వికులు దేవతలను ఆరాధిస్తారు. రాజసికులు యక్ష రాక్షసులను, ఇతర తామసిక జనులు భూత ప్రేత గణాలను ఆరాధిస్తారు.

శ్లో|| అశాస్త్ర విహితం ఘోరం
తప్యంతే యే తపో జనాః |
దంభాహంకార సంయుక్తాః

కామరాగ బలాన్వితాః || (5)

శ్లో|| కర్మయంతః శరీరస్థం

భూత గ్రామ మచేతసః |

మాం చైవాంత శ్శరీరస్థం

తాన్ విద్ధ్యా సుర నిశ్చయాన్ || (6)

తా||దంభాహంకారాలతోను, బలమైన కామరాగాలతోను కూడి అవివేకంతో, శరీరంలోని జీవకణాలను, శరీరంలో ఉండే నన్ను కూడా హింసపెడుతూ, శాస్త్ర విరుద్ధమైన, క్రూరమైన తపస్సులను ఏ జనులు చేస్తుంటారో వారంతా ఆసురికమైన గుణాలు గలవారిగా తెలుసుకో (5,6)

శ్లో|| ఆహార స్త్వపి సర్వస్య

త్రివిధో భవతి ప్రియః |

యజ్ఞ స్తప స్తథా దానం

తేషాం భేద మిమాంశ్రుణు || (7)

తా|| అందరికి ఆహారం కూడా మూడు విధాలుగా ప్రియమవుతుంది. అలాగే యజ్ఞం, దానం, తపస్సులలో కూడా వాటి భేదాన్ని ఇదిగో విను.

శ్లో|| ఆయుస్సత్త్వ బలారోగ్య

సుఖ ప్రీతి వివర్ధనాః |

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా

ఆహారాస్సాత్త్విక ప్రియాః || (8)

తా || ఆయుస్సు, సత్త్వగుణం, బలం, ఆరోగ్యం, సుఖం, ప్రీతి - వీటిని వృద్ధి చేసేది, రసము గలది, జిడ్డు గలది, జీర్ణమయ్యేది, మనస్సుకు ఇంపితమయ్యేది అయిన ఆహారం సాత్త్వికులకు ఇష్టంగా ఉంటుంది.

శ్లో|| కట్వామ్ల లవణా త్యుష్ణ
తీక్ష్ణ రూక్ష విదాహినః |
ఆహారా రాజస స్యేష్టాః
దుఃఖ శోకామయ ప్రదాః || (9)

తా|| చేదు, పులుపు, ఉప్పు, ఎక్కువ వేడి, కారం, ఎండిపోయినవి, దాహం కలిగించేవి, దుఃఖాన్ని, రోగాలను కలిగించే ఆహారం రాజసికులకు ఇష్టంగా ఉంటుంది.

శ్లో|| యాతయామం గతరసం
పూతి పర్యుషితం చ యత్ |
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం
భోజనం తామస ప్రియం || (10)

తా || వండిన తర్వాత జాముదాటి పోయినది; రసహీనమైనది(సారం లేనిది), కంపు కొట్టేది, పాచి పోయినది, ఎంగిలిది, భగవంతునికి నివేదించనిది, అయిన భోజనం ఏది గలదో అది తామసికులకు ఇష్టం.

శ్లో|| అఫలా కాంక్షి భిర్యజ్ఞః
విధి దృష్టో య ఇజ్యతే |

యష్ట వ్య మే వేతి మనః

స మాధాయ స సాత్త్వికః ॥ (11)

తా ॥ ఫలాకాంక్ష లేకుండా, శాస్త్ర విధిని అనుసరించి, తప్పక చేయవలసినది అనే భావంతో, ధర్మమునందు స్థిరచిత్తం కలిగియుండి చేయబడే యజ్ఞం సాత్త్వికయజ్ఞం అవుతుంది.

శ్లో॥ అభిసంధాయ తు ఫలం

దంభార్ధ మపి చైవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరత శ్రేష్ట !

తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసం ॥ (12)

తా ॥ భరత శ్రేష్ఠుడా! ఫలితాన్ని ఆశిస్తూనో, డంబంకోసమో చేయబడేది ఏదైతే ఉన్నదో ఆ యజ్ఞం రాజసికయజ్ఞం అవుతుంది.

శ్లో॥ విధిహీన మసృష్టాన్నం

మంత్రం హీన మదక్షిణం ।

శ్రద్ధా విరహితం యజ్ఞం

తామసం పరి చక్షతే ॥ (13)

తా ॥ శాస్త్రవిధిని పాటించకుండా, అన్నదానం చేయకుండా, మంత్రాలు చదవకుండా, దక్షిణలు సమర్పించకుండా, శ్రద్ధ లేకుండా చేయబడే యజ్ఞం తామసయజ్ఞంగా పరిగణించబడుతుంది.

శ్లో|| దేవ ద్విజ గురు ప్రాజ్ఞ
పూజనం శౌచ మార్జవం |
బ్రహ్మ చర్య మహింసాచ
శారీరం తప ఉచ్యతే || (14)

తా || దేవతలను, ద్విజులను, గురువులను, ప్రాజ్ఞులను పూజించటం, శుచిత్వం, నిజాయితీ, బ్రహ్మచర్యం, అహింస - వీటిని ఆచరిస్తే అదే శారీరక తపస్సు అవుతుంది.

శ్లో|| అనుద్వేగ కరం వాక్యం
సత్యం ప్రియ హితం చయత్ |
స్వాధ్యాయాభ్య సనం చైవ
వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే || (15)

తా|| ఉద్రేకం లేని మాటలు; సత్యమైన, ప్రియం కలిగించే, ఇతరులకు శ్రేయస్సు కలిగించే మాటలు మాట్లాడటం, స్వాధ్యాయాన్ని అభ్యసించటం - ఇవి వాచిక తపస్సు అనబడుతుంది.

శ్లో|| మనః ప్రసాద స్సౌమ్యత్వం
మౌన మాత్మ వినిగ్రహః |
భావ సంశుద్ధి రిత్యేతత్
తపో మానస ముచ్యతే || (16)

తా|| మనస్సును ప్రసన్నంగా ఉంచటం, క్రూరత్వం లేకుండా శాంతితో ఉండటం, భగవంతుని గూర్చి మననం గావించటం, మనస్సును బాహ్య

విషయాల నుండి నిగ్రహించటం, పరిశుద్ధ భావాలు కలిగిఉండటం - ఇది మానసిక తపస్సు అనబడుతుంది.

శ్లో|| శ్రద్ధయా పరయా తప్తం
తపస్త త్రివిధం నరైః |
అఫలా కాంక్షి భిర్యుక్తైః
సాత్త్వికం పరిచక్షతే || (17)

తా || మిక్కిలి శ్రద్ధతో, ఫలాకాంక్ష లేకుండా సమచిత్తంతో కూడి ఆ మూడు విధాలైన తపస్సులను మానవులు ఆచరిస్తే దానిని సాత్త్విక తపస్సు అంటారు.

శ్లో|| సత్కార మాన పూజార్థం
తపో దంభేన చైవయత్ |
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం
రాజసం చల మధ్రువం || (18)

తా || ఇతరులచే సత్కరించబడాలని, పూజింపబడాలనే కోరికతో, దంభంతో మాత్రమే ఏదైతే చేయబడుతుందో ఆ తపస్సును రాజసిక తపస్సు అంటారు. అది నిలకడలేనిది. ఫలితం నమ్మకం లేనిది.

శ్లో|| మూఢ గ్రాహేణాత్మ నోయత్
పీడయా క్రియతే తపః |
పర స్యోత్సాదనార్థం వా

తత్తా మస ముదాహృతం || (19)

తా || మూర్ఖపు పట్టుదలతో, తనను తాను హింసించుకుంటూ; లేదా ఇతరులకు పీడాకరంగా చేయబడే తపస్సు ఏది గలదో అది తామసం అని చెప్పబడుతుంది.

శ్లో|| దాతవ్య మితి యద్దానం
దీయతేఽనుపకారిణే |
దేశే కాలేచ పాత్రే చ
తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతం || (20)

తా || దానం చేయటం తన విధి అని భావిస్తూ; దేశ, కాల, పాత్రలను బట్టి, ప్రత్యుపకారం చేసే శక్తి లేని వారికి ఏ దానం చేయబడుతుందో అట్టి దానాన్ని సాత్త్వికదానం అని అంటారు.

శ్లో|| యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం
ఫల ముద్దిశ్య వా పునః |
దీయతే చ పరిక్లిష్టం
తద్దానం రాజసం స్మృతం || (21)

తా || ప్రత్యుపకారాన్ని ఆశించి, ఫలితాన్ని కాంక్షించి, బలవంతంగా గాని – బాధపడుతూ గాని ఏ దానం ఇవ్వబడుతుందో దానిని రాజసికదానం అంటారు.

శ్లో|| అదేశ కాలే యద్దానం

అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।

అసత్కృత మవ జ్ఞాతం

త త్తా మస ముదాహృతం ॥ (22)

తా ॥ దానం చెయ్యటానికి తగని ప్రదేశంలో, తగని సమయంలో, అర్హులు కాని వారికి - నిరాదరణ పూర్వకంగా, అవమానిస్తూ లేదా హేళన చేస్తూ ఇచ్చే దానం ఏదైతే ఉందో దానిని తామసిక దానం అంటారు.

శ్లో॥ ఓం తత్స దితి నిర్దేశః

బ్రాహ్మణ స్త్రి విధః స్మృతః ।

బ్రహ్మణా స్తేన వేదాశ్చ

యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ (23)

తా ॥ ఓం తత్ సత్ అనేవి బ్రహ్మన్ని(పరమాత్మను) నిర్దేశించి చెప్పే మూడు విధములైన సంకేతాలు. వీటిని అనుసరించియే బ్రాహ్మణులు - వేదాలు - యజ్ఞాలు పూర్వం నిర్ణయించబడ్డాయి.

శ్లో॥ తస్మాదో మిత్యు దాహృత్య

యజ్ఞ దాన తపః క్రియాః ।

ప్రవర్తం తే విధానోక్తాః

సతతం బ్రహ్మ వాదినాం ॥ (24)

తా ॥ అందువల్ల బ్రహ్మవాదులైనవారు (వేదముల నెరగినవారు) శాస్త్రములందు చెప్పిన ప్రకారం 'ఓం' అంటూ యజ్ఞ దాన తపః క్రియలలో నిమగ్నులై యుంటారు.

శ్లో॥ తదిత్య నభి సంధాయ

ఫలం యజ్ఞ తపః క్రియాః ।

దాన క్రియాశ్చ వివిధాః

క్రియంతే మోక్ష కాంక్షిభిః ॥ (25)

తా ॥ మోక్షాన్ని కోరేవారు ఫలితాన్ని ఆశించకుండా 'తత్' అంటూ యజ్ఞాలు, తపస్సులు అనేక రకాల దానాలు చేస్తుంటారు.

శ్లో॥ సద్భావే సాధు బావేచ

సదిత్యే తత్ప్ర యుజ్యతే ।

ప్రశస్తే కర్మణి తథా

సచ్ఛబ్దః పార్ధ! యుజ్యతే ॥ (26)

తా ॥ 'ఉన్నది' అనే అర్ధంలోను, 'మంచిది' అనే అర్ధంలోను 'సత్' అనే ఈ పరబ్రహ్మ వాచకాన్ని(పదాన్ని) వాడుతూ ఉంటారు. అలాగే మంచి కర్మలకు ఓ అర్జునా! సత్ అనే శబ్దాన్ని ప్రయోగిస్తుంటారు.

శ్లో॥ యజ్ఞే తపసి దానేచ

స్థితి స్సదితి చోచ్యతే ।

కర్మ చైవ తదర్థీయం

సది త్యే వాభి ధీయతే ॥ (27)

తా || యజ్ఞ దాన తపస్సులలో నిష్ట కలిగిఉండటం 'సత్' అని చెప్పబడుతున్నది. భగవత్ ప్రీతి కొరకు చేసే కర్మలను కూడా 'సత్' అనే అంటారు.

శ్లో|| అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం
తపస్తప్తం కృతం చ యత్ |
అసది త్యుచ్యతే పార్ధ!
నచ తత్ప్రేత్య నో ఇహ || (28)

తా || శ్రద్ధ లేకుండా చేసే హోమం, దానం, తపస్సు గాని మరి ఏ ఇతర కర్మలు గాని అసత్ అని చెప్పబడతాయి. అర్జునా! ఆ కర్మలు ఇహంలో గాని, పరంలో గాని ఫలితాన్నివ్వవు.

గద్యం :

ఓం తత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,
బ్రహ్మ విద్యాయాం, యోగ శాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగోనామ సప్త దశోఽధ్యాయః

ఓం శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భగవద్గీత

అధ అష్టాదశోధ్యాయః

మోక్షసన్యాస యోగః

అర్జున ఉవాచ:

శ్లో॥ సంన్యాసస్య మహాబాహో !
తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్।
త్యాగస్య చ హృషీకేశ !
పృథక్కేశినిషూదన॥ (1)

తా:- అర్జునుడు అడుగుతున్నాడు : మహాబాహో!, హృషీకేశ!, కేశి సంహారా! సన్యాసం యొక్క తత్త్వాన్ని, త్యాగం యొక్క తత్త్వాన్ని వేరు వేరుగా తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నాను.

శ్రీభగవానువాచ:-

శ్లో॥ కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం
సన్న్యాసం కవయో విదుః।
సర్వకర్మఫలత్యాగం
ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః॥ (2)

తా:- భగవానుడు చెబుతున్నాడు: కోరికలతోను, ఫలితాన్ని ఆశించి చేసే కర్మలను విడిచిపెట్టటం సన్యాసం అని మహర్షులు, జ్ఞానులు అంటారు. ఇక అన్ని కర్మ ఫలాలను విడిచిపెట్టటం త్యాగం అని వివేకులైన వారు అంటున్నారు.

శ్లో॥ త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే
కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః।

యజ్ఞదానతపఃకర్మ
న త్యాజ్యమితి చాపరే|| (3)

తా:- కర్మను దోష పూరిత మైనదిగా భావించి వదిలి పెట్టాలని కొందరు బుద్ధి మంతులు అంటారు. యజ్ఞ, దాన, తపస్సులను విడువకూడదని మరికొందరు పండితుల అభిప్రాయం.

శ్లో|| నిశ్చయం శృణు మే తత్ర
త్యాగే భరతసత్తమ ! |
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర !
త్రివిధః సంప్రకీర్తితః|| (4)

తా:- భరత శ్రేష్టుడా! ఆ త్యాగ విషయంలో నా నిశ్చయాన్ని విను. పురుష వ్యాఘ్ర! త్యాగమనేది మూడు విధాలుగా కీర్తించబడుతున్నది.

శ్లో|| యజ్ఞదానతపఃకర్మ
న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్|
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ
పావనాని మనీషిణామ్|| (5)

తా:- యజ్ఞ, దాన, తపస్సులనే కర్మలను విడిచి పెట్టరాదు. వాటిని చేస్తూ ఉండవలసిందే. యజ్ఞ దాన తపస్సులు వివేకులను పావనం చేస్తాయి. (పవిత్రం చేస్తాయి).

శ్లో|| ఏతాన్యపి తు కర్మాణి
సంగం త్యక్త్వా ఫలాని చ|
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ
నిశ్చితం మతముత్తమం|| (6)

తా:- పార్థా! ఈ కర్మలను కూడా సంగ భావాన్ని, ఫలాన్ని వదిలి చెయ్యాలని నా నిశ్చితమైన ఉత్తమమైన అభిప్రాయం.

శ్లో॥ నియతస్య తు సంన్యాసః
కర్మణో నోపపద్యతే|
మోహాత్తస్య పరిత్యాగః
తామసః పరికీర్తితః|| (7)

తా:- శాస్త్రాలలో విధించబడిన కర్మలను ఎన్నటికీ విడిచిపెట్టరాదు. మోహంతో- అజ్ఞానంతో వాటిని విడిచి పెట్టటం తామసిక త్యాగం అని చెప్పబడుతుంది.

శ్లో॥ దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ
కాయక్లేశభయాత్త్యజేత్|
స కృత్వా రాజసం త్యాగం
నైవ త్యాగఫలం లభేత్|| (8)

తా:- ఏ కర్మను శరీరానికి కష్టం కలుగుతుందనే భయంతోను, దుఃఖాన్ని కలిగిస్తుంది అనే భావంతోను విడిచిపెడతాడో అది రాజసిక త్యాగం అవుతుంది. త్యాగఫలం లభించదు.

శ్లో॥ కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ
నియతం క్రియతేzర్జున|
సంగం త్యక్త్వా ఫలం చైవ
స త్యాగః సాత్త్వికో మతః|| (9)

తా:- ఇది నా కర్తవ్యం అనుకుంటూ, సంగభావాన్ని, ఫలాపేక్షను వదిలి, ఏ నియత కర్మ చేయబడుతుందో అర్జునా! అది సాత్త్వికత్యాగం అని నా అభిప్రాయం

శ్లో॥ న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ
కుశలే నానుషజ్జతే|
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టః

మేధావీ ఛిన్నసంశయః॥ (10)

తా:- సత్త్వ గుణంతో కూడియున్న మేధావి, కర్మఫల త్యాగి సంశయ రహితుడై ప్రతికూలమైన కర్మను ద్వేషించడు, అనుకూలమైన కర్మకు అతుక్కుపోడు.

శ్లో॥ న హి దేహభృతా శక్యం
త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ
స త్యాగీత్యభిధీయతే॥ (11)

తా:- ఎందుకనగా దేహధారియైన వానికి కర్మలను పూర్తిగా విడిచిపెట్టటం సాధ్యం కాదు. ఎవరైతే కర్మ ఫలాన్ని విడిచిపెట్టి కర్మలను చేస్తాడో అతడే త్యాగి అనిపించుకుంటాడు.

శ్లో॥ అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ
త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్।
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య
న తు సన్యాసినాం క్వచిత్॥ (12)

తా:- పాపము, పుణ్యము, పుణ్య పాప మిశ్రమం అని మూడు విధాలుగా కర్మల యొక్క ఫలాన్ని త్యాగులు కాని వారు మరణానంతరం పొందుతారు. త్యాగులైన వారు ఎప్పటికీ పొందరు.

శ్లో॥ పంచైతాని మహాబాహో!
కారణాని నిబోధ మే।
సాంఖ్యే కృతాంతే ప్రోక్తాని
సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్॥ (13)

తా:- ఓ మహాబాహుడా! సమస్త కర్మలు సిద్ధించటానికి కర్మ రాహిత్యాన్ని తెలిపే సాంఖ్య శాస్త్రము నందు చెప్పబడిన ఈ ఐదు కారణాలను నా ద్వారా విను.

శ్లో|| అధిష్ఠానం తథా కర్తా
కరణం చ పృథగ్విధమ్|
వివిధాశ్చ పృథక్చేష్టా
దైవం చైవాత్ర పంచమమ్|| (14)

తా:- అధిష్టానమైన శరీరం, అలాగే కర్మ చేసే వాడు, వేరు వేరు ఇంద్రియాలు, నానా విధాలైన వేరు వేరు క్రియలు, ఐదవదైన ప్రారబ్ధం ఈ కర్మాచరణకు కారణాలు.

శ్లో|| శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్
కర్మ ప్రారభతే నరః|
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా
పంచైతే తస్య హేతవః|| (15)

తా:- న్యాయమైనది గాని, అన్యాయమైనది గాని - మంచిది గాని చెడ్డది గాని, మానవుడు మనోవాక్కాయములతో చేసే ఏ కర్మ అయినా ఈ అయిదు ఆ కర్మకు కారణం అవుతాయి.

శ్లో|| తత్రైవం సతి కర్తారం
ఆత్మానం కేవలం తు యః|
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాత్
న స పశ్యతి దుర్మతిః|| (16)

తా:- కర్మ విషయంలో సంగతి ఇది అయి ఉండగా అపరిపక్వమైన బుద్ధితో ఎవడు కేవలం తానే కర్తననుకుంటాడో ఆ అవివేకి సరిగ్గా గ్రహించనివాడే.

శ్లో|| యస్య నాహంకృతో భావః
బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే|
హత్వాఽపి స ఇమాన్ లోకాన్

న హంతి న నిబధ్యతే॥ (17)

తా:- ఎవరికి నేను కర్తను అనే భావన లేదో ఎవరి బుద్ధి విషయాలలో కర్మలలో తగులు కోదో అతడు ఈ లోకులను చంపినా చంపిన వాడు కాడు, కర్మ బంధంలో చిక్కుకోడు.

శ్లో॥ జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా
త్రివిధా కర్మచోదనా।
కరణం కర్మ కర్తేతి
త్రివిధః కర్మసంగ్రహః॥ (18)

తా:- తెలివి, తెలుసుకోబడే విషయం, తెలుసుకొనేవాడు. ఈ మూడూ కర్మను ప్రేరేపించే కారణాలు. ఇదే కర్మ చోదన. ఇంద్రియాలు, కర్మ, కర్మ చేసే కర్త - ఈ మూడూ కర్మను నిర్వహించేవి. ఇదే కర్మ సంగ్రహం.

శ్లో॥ జ్ఞానం కర్మ చ కర్తాచ
త్రిధైవ గుణభేదతః।
ప్రోచ్యతే గుణసంఖ్యానే
యథావచ్ఛృణు తాన్యపి॥ (19)

తా:- జ్ఞానం, కర్మ, కర్త - ఈ మూడూ గుణ భేదాలను బట్టి మూడు విధాలుగా ఉన్నాయి. గుణాలను గూర్చి విచారణ చేయబడిన సాంఖ్య శాస్త్రంలో ఈ విధంగా చెప్పబడింది. దానిని కూడా శాస్త్రంలో చెప్పబడిన విధంగా విను.

శ్లో॥ సర్వభూతేషు యేనైకం
భావమవ్యయమీక్షతే।
అవిభక్తం విభక్తేషు
తజ్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్॥ (20)

తా:- ఏ జ్ఞానం చేత వేరు వేరుగా కనిపించే సమస్త ప్రాణులలోను ఒక్కటే అయిన నాశనం లేని సత్తాను అభిన్నమైన దానిగా - ఒక్కటిగా చూస్తున్నాడో అట్టి జ్ఞానం సాత్త్విక జ్ఞానం అని తెలుసుకో.

శ్లో|| పృథక్త్వేన తు యజ్జ్ఞానం
నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్|
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు
తజ్జ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్|| (21)

తా:- ఏ జ్ఞానం చేత సమస్త ప్రాణికోట్లలోను, వేరు వేరు విధాలుగా కనపడే రూపాలలో వేరు వేరు జీవుళ్ళను వేరు వేరు విధాలుగా ఉన్నట్లు తెలుసుకుంటున్నావో ఆ జ్ఞానాన్ని రాజసిక జ్ఞానం అని తెలుసుకో.

శ్లో|| యత్తు కృత్స్నవదేకస్మిన్
కార్యే సక్తమహైతుకమ్|
అతత్త్వార్థవదల్పం చ
తత్తామసముదాహృతమ్|| (22)

తా:- ఏ జ్ఞానం వల్ల ఏదో ఒక కార్యమునందు లేదా శరీరము నందు సమస్తము ఇదేనని పట్టు బట్టి ఉంటాడో, అట్టి తగిన హేతువు లేనట్టి, సత్య వస్తువును తెలుసుకోనట్టి, అల్పమైనట్టి జ్ఞానాన్ని తామస జ్ఞానం అంటారు.

శ్లో|| నియతం సంగరహితం
అరాగద్వేషతః కృతం|
అఫలప్రేప్సునా కర్మ
యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే|| (23)

తా:- శాస్త్ర విహితమైనది, సంగభావం లేనిది, రాగద్వేషాలు లేనిది, ఫలాసక్తి లేకుండా చేసేది ఏ కర్మగలదో అది సాత్త్విక కర్మ అని చెప్పబడుతున్నది.

శ్లో॥ యత్తు కామేప్సునా కర్మ
సాహంకారేణ వా పునః।
క్రియతే బహులాయాసం
తద్రాజసముదాహృతం॥ (24)

తా:- కోరికతో -ఫలాపేక్షతో, అహంకారంతో, ఎక్కువ ప్రయాస పడుతూ ఏ కర్మ అయితే చేయబడుతుందో దానిని రాజసిక కర్మ అంటారు.

శ్లో॥ అనుబంధం క్షయం హింసాం
అనపేక్ష్య చ పౌరుషం।
మోహాదారభ్యతే కర్మ
యత్తత్తామసముచ్యతే॥ (25)

తా:- బంధంలో ఇరికించేది (తాను చేయబోయే కర్మ వల్ల ముందు ముందు కలగ బోయే సాధక బాధకాలను, దుఃఖాన్ని గురించి ఆలోచించనీయకుండా చేసేది), నాశనాన్ని-ధన నష్టాన్ని కలిగించేది, తనకు- ఇతరులకు హింసను కలిగించేది, తన శక్తి సామర్థ్యాలను గమనించకుండా చేసేది, అజ్ఞానంతో-అవివేకంతో భ్రమతో ప్రారంభించేది ఏ కర్మ గలదో అది తామసికము అనబడుతుంది.

శ్లో॥ ముక్తసంగోఽనహంవాదీ
ధృత్యుత్సాహసమన్వితః।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః
కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే॥ (26)

తా:- సంగభావం నుండి విడుదల పొందినవాడు, అహంకారం లేని వాడు, పట్టుదల- ఉత్సాహం తో కూడినవాడు, విజయం సాధించినా అపజయం పొందినా వికారం చెందకుండా ఉన్నవాడు సాత్త్విక కర్త అనబడతాడు.

శ్లో|| రాగీ కర్మఫలప్రేప్సుః
లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః|
హర్షశోకాన్వితః కర్తా
రాజసః పరికీర్తితః|| (27)

తా:- రాగంతో కూడి, కర్మ ఫలాన్ని ఆశిస్తూ, పిసినిగొట్టు అయి, హింసతో కూడిన స్వభావం కలిగి, అశుచి అయి, సుఖ దుఃఖాలకు లోనయ్యే కర్త రాజసికుడని చెప్పబడతాడు.

శ్లో|| అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః
శఠో నైష్కృతికోఽలసః|
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ
కర్తా తామస ఉచ్యతే|| (28)

తా:- మనోనిగ్రహం లేని వాడు, పామరుడు, సంకుచిత స్వభావం గలవాడు, మోసగాడు, ఇతరుల పనులు చెడగొట్టే వాడు, సోమరిపోతు, ఎప్పుడూ విషాదంలో ఉండేవాడు, త్వరగా నిర్ణయాలు తీసుకోలేని వాడు తామసిక కర్త అనబడుతాడు.

శ్లో|| బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ
గుణతస్త్రివిధం శృణు|
ప్రోచ్యమానమశేషేణ
పృథక్త్వేన ధనంజయ|| (29)

తా:- గుణాలను బట్టి మూడేసి విధాలుగా ఉండే బుద్ధి యొక్క, ధృతి యొక్క భేదాలను వేరు వేరుగా చెబుతాను. అర్జునా! విను.

శ్లో|| ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ
కార్యాకార్యే భయాభయే|
బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి
బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ|| (30)

తా:- అర్జునా! ప్రవృత్తి నివృత్తులు, కార్య అకార్యాలు, భయ అభయాలు, బంధ మోక్షాలు- వీటిని విడమరచి తెలుసుకునే బుద్ధి సాత్త్విక బుద్ధి.

శ్లో|| యయా ధర్మమధర్మం చ
కార్యం చాకార్యమేవ చ|
అయథావత్ప్రజానాతి
బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ|| (31)

తా:- అర్జునా! ఏ బుద్ధి ధర్మాధర్మాలను, కార్యాకార్యాలను ఉన్నది ఉన్నట్లుగ నిర్ణయించలేదో అది రాజసికమైనది.

శ్లో|| అధర్మం ధర్మమితి యా
మన్యతే తమసావృతా|
సర్వార్థాన్విపరీతాంశ్చ
బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ|| (32)

తా:- అధర్మాన్ని ధర్మమని, అన్ని విషయాలను విరుద్ధంగా ఏ బుద్ధి అజ్ఞానం చేత కప్పబడి భావిస్తుందో అర్జునా! ఆ బుద్ధి తామసికమైనది.

శ్లో|| ధృత్యా యయా ధారయతే
మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః|
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా
ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ|| (33)

తా:- అర్జునా! చలించని యోగంలో నిలిచి, మనస్సు, ప్రాణాలు, ఇంద్రియాల యొక్క వ్యాపారాలను ఏ పట్టుదలతో తప్పు మార్గంలోకి పోకుండా నియమిస్తున్నాడో అట్టి ధృతి సాత్త్వికమైనది.

శ్లో|| యయా తు ధర్మకామార్థాన్
ధృత్యా ధారయతేzర్జున|
ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీ
ధృతిః సా పార్థ రాజసీ|| (34)

తా:- అర్జునా! ఏ పట్టుదల ధర్మార్థకామాలను మమకారంతో, ఫలాపేక్షతో నిలబెట్టి ఉంచుతుందో పార్థా! ఆ పట్టుదలనే రాజసికధృతి అంటారు.

శ్లో॥ యయా స్వప్నం భయం శోకం
విషాదం మదమేవ చ|
న విముంచతి దుర్మేధా
ధృతిః సా పార్థ తామసీ॥ (35)

తా:- పార్థా! స్వప్నం, భయం, శోకం, విషాదం, మదం మొ॥న వాటిని ఏ పట్టుదలతో దుర్బుద్ధి గలవాడు వదలకుండా పట్టుకుంటాడో అదే తామసిక ధృతి.

శ్లో॥ సుఖం త్విదానీం త్రివిధం
శృణు మే భరతర్షభ|
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర
దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి॥ (36)

తా:- భరత శ్రేష్టుడా! ఇప్పుడు 3 విధాలైన సుఖాన్ని గురించి నా ద్వారా విను. అభ్యాసం వల్లనే మానవుడు దుఃఖాన్ని అంతమొందించుకొని సుఖాన్ని పొందగలుగుతాడు.

శ్లో॥ యత్తదగ్రే విషమివ
పరిణామేzమృతోపమమ్|
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తం
ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్॥ (37)

తా:- ఏది ముందు విషంగా తోచి చివరకు అమృతంలాగా ఉంటుందో అదే సాత్త్విక సుఖం. ఆత్మలో నిలిచిన నిర్మల బుద్ధి వల్ల కలిగేది ఈ సుఖం.

శ్లో॥ విషయేంద్రియసంయోగాత్
యత్తదగ్రేzమృతోపమమ్|

పరిణామే విషమివ
తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్|| (38)

తా:- విషయాలతో ఇంద్రియాలు సంబంధం పెట్టుకోవటం వల్ల మొదట అమృతంలాగా ఉండి చివరకు విషంలాగా తయారయ్యే సుఖం ఏది గలదో అది రాజసిక సుఖం అనబడుతుంది.

శ్లో|| యదగ్రే చానుబంధే చ
సుఖం మోహనమాత్మనః|
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం
తత్తామసముదాహృతమ్|| (39)

తా:- నిద్ర, సోమరితనం, అజాగ్రత్త వల్ల పుట్టిన ఏ సుఖం ప్రారంభం నుండి చివరి వరకు తనను భ్రాంతిలో పడ వేస్తుందో ఆ సుఖం తామసం అని చెప్పబడుతుంది.

శ్లో|| న తదస్తి పృథివ్యాం వా
దివి దేవేషు వా పునః|
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం
యదేభిః స్యాత్త్రిభిర్గుణైః|| (40)

తా:- ప్రకృతి నుండి పుట్టిన ఈ మూడు గుణాల నుండి విడిపోయిన ప్రాణి భూమి మీద కాని, స్వర్గంలో కాని, దేవతలలో గాని ఏదీ లేనేలేదు.

శ్లో|| బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం
శూద్రాణాం చ పరంతప|
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని
స్వభావప్రభవైర్గుణైః|| (41)

తా:- పరంతపా! బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనే వర్ణాలు వారి వారి కర్మలను బట్టి, వారి వారి స్వభావాల వల్ల పుట్టిన గుణాలను బట్టి విభాగించబడినవి.

శ్లో|| శమో దమస్తపః శౌచం
క్షాంతిరార్జవమేవ చ|
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం
బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్|| (42)

తా:- శమం, దమం, తపస్సు, శౌచం, ఓర్పు, నిజాయితీ, జ్ఞాన విజ్ఞానాలు, ఆస్తిక్యభావన- ఇవి బ్రాహ్మణుల స్వభావ సిద్ధ కర్మలు.

శ్లో|| శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం
యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్|
దానమీశ్వరభావశ్చ
క్షాత్రం కర్మ స్వభావజమ్|| (43)

తా:- శౌర్యం, తేజం, పట్టుదల, దక్షత(సమర్థత), యుద్ధం నుండి వెన్నుచూపక పోవటం (పారిపోకుండుట) దానం, ఈశ్వర లక్షణం- ఇవి క్షత్రియునికి స్వభావసిద్ధ కర్మలు.

శ్లో|| కృషిగోరక్షవాణిజ్యం
వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్|
పరిచర్యాత్మకం కర్మ
శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్|| (44)

తా:- వ్యవసాయం, గో రక్షణ, వాణిజ్యం- ఇవి వైశ్యుని స్వభావసిద్ధ కర్మలు. పరిచర్యా భావంతో కూడిన కర్మలు శూద్ర వర్ణానికి స్వభావ సిద్ధమైన కర్మలు.

శ్లో|| స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః

సంసిద్ధిం లభతే నరః|
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం
యథా విందతి తచ్ఛృణు|| (45)

తా:- వారి వారి స్వభావ సిద్ధ కర్మల యందు ఆసక్తులై మానవులు సిద్ధిని పొందుతారు. తన స్వకర్మ యందు ఆసక్తుడై ఏ ప్రకారంగా సిద్ధిని పొందుతాడో దానిని విను.

శ్లో|| యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం
యేన సర్వమిదం తతమ్|
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య
సిద్ధిం విందతి మానవః|| (46)

తా:- ఎవరి నుండి జీవుళ్ళ ప్రవృత్తి కలుగుతున్నదో, ఎవరి చేత ఈ సర్వము వ్యాపించబడియున్నదో, ఆయనను తన కర్మ చేత ఆరాధించే మానవుడు సిద్ధిని పొందుతాడు.

శ్లో|| శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః
పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్|
స్వభావనియతం కర్మ
కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్|| (47)

తా:- చక్కగా అనుష్టించిన పర ధర్మం కన్నా హీనమైనదైనా స్వధర్మమే శ్రేయస్సును కలిగిస్తుంది. తన స్వభావం చేత ప్రేరేపించబడిన కర్మను చేయటం వల్ల పాపాన్ని పొందడు.

శ్లో|| సహజం కర్మ కౌంతేయ!
సదోషమపి న త్యజేత్|
సర్వారంభా హి దోషేణ
ధూమేనాగ్నిరివావృతాః|| (48)

తా:- కౌంతేయా! సహజమైన కర్మ దోషంతో కూడినదైనా వదలకూడదు. ఎందుకంటే పొగచేత అగ్ని కప్పబడినట్లు అన్ని కర్మలు దోషంతో కూడినవే.

శ్లో|| అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర
జితాత్మా విగతస్పృహః|
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం
సన్న్యాసేనాధిగచ్ఛతి|| (49)

తా:- ఏ విషయంలోను తగులుకోని బుద్ధితో, మనస్సుని స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, ఆశలు -కోరికలు లేకుండా, కర్మఫల త్యాగంతో కర్మలు చేస్తే ఉత్తమోత్తమమైన నైష్కర్మ్య సిద్ధిని పొందుతాడు.

శ్లో|| సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ
తథాప్నోతి నిబోధ మే|
సమాసేనైవ కౌంతేయ!
నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా|| (50)

తా:- నైష్కర్మ్య సిద్ధిని పొందినవాడు బ్రహ్మాన్ని ఎలా చేరుకుంటాడో సంక్షిప్తంగా నా వల్ల తెలుసుకో. అర్జునా! ఇది జ్ఞానం యొక్క శ్రేష్టమైన నిష్ట(అభ్యాసం).

శ్లో|| బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తః
ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ|
శబ్దాదీన్విషయాంస్త్యక్త్వా
రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ|| (51)

తా:- అతి నిర్మలమైన బుద్ధితో కూడిన వాడై, పట్టుదలతో, మనస్సును నిగ్రహించిన వాడు, శబ్దాది విషయాలను విడిచి పెట్టి, రాగద్వేషాలను వదలిపెట్టి....

శ్లో॥ వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ
యతవాక్కాయమానసః|
ధ్యానయోగపరో నిత్యం
వైరాగ్యం సముపాశ్రితః॥ (52)

తా:- ఏకాంత ప్రదేశంలో నివసిస్తూ, మితాహారాన్ని తీసుకుంటూ, మనోవాక్కాయములను స్వాధీనంలో ఉంచుకుంటూ, నిత్యం ధ్యానయోగంలో ఉంటూ, వైరాగ్యాన్ని ఆశ్రయించి-

శ్లో॥ అహంకారం బలం దర్పం
కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్|
విముచ్య నిర్మమః శాంతః
బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥ (53)

తా:- అహంకారాన్ని, బల దర్పాలను, కోరికలను, క్రోధాన్ని, వస్తు పరిగ్రహాన్ని వదిలి, మమకారాన్ని పరిత్యజించి, శాంతుడై బ్రహ్మస్వరూపుడయ్యేందుకు అర్హతను పొందుతాడు.

శ్లో॥ బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా
న శోచతి న కాంక్షతి|
సమః సర్వేషు భూతేషు
మద్భక్తిం లభతే పరామ్॥ (54)

తా:- పరమాత్మతో ఐక్యత సాధించిన జీవన్ముక్తుడు ప్రశాంత చిత్తుడై; దేనినీ కోరడు, దేని కొరకు శోకించడు. సమస్త భూతములందు సమబుద్ధి కలిగి ఉంటాడు. నా యందు పరమ భక్తిని కలిగి ఉంటాడు.

శ్లో॥ భక్త్యా మామభిజానాతి
యావాన్యశ్చాస్మి తత్త్వతః|
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా

విశతే తదనంతరం|| (55)

తా:- ఇట్టి భక్తి ద్వారా నేనెవరినో, ఎంతటి వాడనో యదార్థంగా తెలుసుకోగలుగుతాడు. దాని వల్ల నా వాస్తవ తత్త్వాన్ని తెలుసుకొని ఆ తరువాత నాలో ప్రవేశిస్తాడు.

శ్లో|| సర్వకర్మాణ్యపి సదా
కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః|
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి
శాశ్వతం పదమవ్యయమ్|| (56)

తా:- ఎల్లప్పుడూ అన్ని కర్మలను చేస్తూ కూడా నన్నే ఆశ్రయించి, నా అనుగ్రహంతో శాశ్వతము, అవ్యయము అయిన స్థానాన్ని పొందుతారు.

శ్లో|| చేతసా సర్వకర్మాణి
మయి సన్న్యస్య మత్పరః|
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య
మచ్చిత్తః సతతం భవ|| (57)

తా:- అర్జునా! అన్ని కర్మలను వివేకంతో కూడిన బుద్ధితో నాయందే సమర్పించి, నన్నే పరమ గతిగా పెట్టుకొని, జ్ఞాన యోగాన్ని ఆశ్రయించి, ఎల్లప్పుడూ నాయందే చిత్తాన్ని నిలిపిన వాడవు కమ్ము.

శ్లో|| మచ్చిత్తః సర్వదుర్గాణి
మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి|
అథ చేత్త్వమహంకారాత్
న శ్రోష్యసి వినంక్ష్యసి|| (58)

తా:- నీ మనస్సును నాయందే ఉంచితే దాటటానికి వీలు లేని అన్ని కష్టాలను - ప్రతి బంధకాలను నా అనుగ్రహంతో దాటగలుగుతావు. అలా కాకుండ నీవు అహంకారంతో వినక పోయావా? నశించిపోతావు.

శ్లో|| యదహంకారమాశ్రిత్య
న యోత్స్య ఇతి మన్యసే|
మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే
ప్రకృతిస్త్వాం నియోక్ష్యతి|| (59)

తా:- ఒక వేళ అహంకారంతో యుద్ధం చేయను అని నీవు అనుకున్నా నీ ఈ ప్రయత్నం వ్యర్ధమే అవుతుంది. నీ స్వభావమే నిన్ను నియోగిస్తుంది.

శ్లో|| స్వభావజేన కౌంతేయ!
నిబద్ధః స్వేన కర్మణా|
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్
కరిష్యస్యవశోऽపి తత్|| (60)

తా:- కౌంతేయా! నీ పూర్వ జన్మ సంస్కారాల వల్ల కలిగిన నీ స్వభావం వల్ల జరిగే కర్మలకు నీవు బద్ధుడవు. మోహంతో దేనిని చేయటానికి నీవు ఇష్టపడవో దానినే అవశుడవై తప్పక చేస్తావు.

శ్లో|| ఈశ్వరః సర్వభూతానాం
హృద్దేశేऽర్జున తిష్ఠతి|
భ్రామయన్సర్వభూతాని
యంత్రారూఢాని మాయయా|| (61)

తా:- అర్జునా! పరమాత్మ సమస్త భూతాల యొక్క హృదయాలలో నివశించి ఉన్నాడు. యంత్రాన్ని అధిరోహించిన సర్వ జీవుళ్ళను తన మాయ చేత త్రిప్పుచున్నాడు.

శ్లో|| తమేవ శరణం గచ్ఛ
సర్వభావేన భారత|
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం

స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్|| (62)

తా:- భారత! అన్ని విధాల ఆ ఈశ్వరునే శరణు బొందు. ఆయన అనుగ్రహంతో సర్వోత్కృష్టమైన శాంతిని, శాశ్వత స్థానాన్ని పొందగలవు.

శ్లో|| ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం
గుహ్యాద్ గుహ్యతరం మయా|
విమృశ్యైత దశేషేణ
యథేచ్ఛసి తథా కురు|| (63)

తా:- ఈ ప్రకారంగా నీకు రహస్యాలలోకెల్లా రహస్యమైన జ్ఞానం నా చేత చెప్పబడింది. దీనిని సంపూర్ణంగా విమర్శించి తెలుసుకొని నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు చెయ్యి.

శ్లో|| సర్వగుహ్యతమం భూయః
శృణు మే పరమం వచః|
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి
తతో వక్ష్యామి తే హితమ్|| (64)

తా:- అన్నింటి కన్న ఎక్కువైన రహస్యాన్ని నా శ్రేష్ట వాక్కు ద్వారా మరల విను. నీవు నాకు చాలా ఇష్టమైన వాడివి గనుక నీ మేలు కోరి చెబుతున్నాను.

శ్లో|| మన్మనా భవ మద్భక్తః
మద్యాజీ మాం నమస్కురు|
మామేవైష్యసి సత్యం తే
ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే|| (65)

తా:- మనస్సును నాయందే ఉంచు. నా భక్తుడివికా. నన్ను ఆరాధించు. నాకు నమస్కరించు. నన్నే పొందగలవు. ఇది సత్యం. నీవు నాకు ఇష్టుడవు గనుకు ప్రతిజ్ఞ చేసి చెబుతున్నాను.

శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య
మామేకం శరణం వ్రజ|
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యః
మోక్షయిష్యామి మాశుచః॥ (66)

తా:- సర్వ ధర్మాలను విడిచి పెట్టి నన్నొక్కనినే శరణు పొందు, నేను నిన్ను సమస్త పాపాల నుండి విడుదల చేస్తాను. శోకించకు.

శ్లో॥ ఇదం తే నాతపస్కాయ
నాభక్తాయ కదాచన|
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం
న చ మాం యోఽభ్యసూయతి॥ (67)

తా:- నీ కొరకు చెప్పబడ్డ ఈ గీతా శాస్త్రాన్ని తపస్సు చేయని వానికి, భక్తుడు కాని వానికి, గురు సేవ చేయనివానికి, నన్ను ద్వేషించే వానికి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ చెప్పరాదు.

శ్లో॥ య ఇమం పరమం గుహ్యం
మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి|
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా
మామేవైష్యత్యసంశయః॥ (68)

తా:- ఎవరు ఈ పరమ రహస్యమైన గీతా శాస్త్రాన్ని నా భక్తులకు చెబుతారో వారు నా యందు పరమ భక్తిని కలిగి ఉండి నన్నే చేరుకుంటారు. ఇందులో ఏ సందేహము లేదు.

శ్లో॥ న చ తస్మాన్ మనుష్యేషు
కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః|
భవితా న చ మే తస్మాత్
అన్యః ప్రియతరో భువి॥ (69)

తా:- మనుష్యులలో అట్టివాని కన్న అధికమైన ప్రియం కలిగించే వాడు నాకు ఎవ్వడూ లేడు. అతడి కన్న నాకు మిక్కిలి ప్రియమైన వాడు మరొకడు ఈ భువిలో ఉండబోడు.

శ్లో|| అధ్యేష్యతే చ య ఇమం
ధర్మ్యం సంవాదమావయోః|
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహం
ఇష్టః స్యామితి మే మతిః|| (70)

తా:- ఎవరైతే ధర్మ యుక్తమైన మన ఈ సంవాదాన్ని అధ్యయనం చేస్తారో అతడి చేత నేను జ్ఞాన యజ్ఞం ద్వారా ఆరాధించబడ్డ వాడినవుతాను. ఇది నా నిశ్చయం.

శ్లో|| శ్రద్ధావాననసూయశ్చ
శృణుయాదపి యో నరః|
సో2పి ముక్త శ్శుభాన్ లోకాన్
ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణాం|| (71)

తా:- శ్రద్ధావంతుడై, అసూయ లేని వాడై ఏ మానవుడు కేవలం దీనిని వింటాడో అతడు కూడా పుణ్య కర్మలు చేసిన వారికి లభించే పుణ్య లోకాలను చేరుకుంటాడు. సర్వ పాపాల నుండి విముక్తుడవుతాడు.

శ్లో|| కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ!
త్వయైకాగ్రేణ చేతసా|
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః
ప్రనష్టస్తే ధనంజయ|| (72)

తా:- అర్జునా! ఈ గీతా శాస్త్రాన్ని నీవు ఏకాగ్ర చిత్తంతో విన్నావా? ఓ ధనంజయా! అజ్ఞానం వల్ల కలిగిన నీ మోహం సంపూర్ణంగా తొలగిపోయిందా?

అర్జున ఉవాచః

శ్లో॥ నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా
త్వత్ప్రసాదాన్మయాచ్యుత!|
స్థితోఽస్మి గతసందేహః
కరిష్యే వచనం తవ॥ (73)

తా:- అర్జునుడు అంటున్నాడు. అచ్యుతా! నీ అనుగ్రహం వల్ల నా మోహం తొలగి పోయింది. స్మృతి కలిగింది. సందేహాలన్నీ తీరిపోయాయి. స్థిరంగా ఉన్నాను. నీవు చెప్పినట్లు చేస్తాను.

సంజయ ఉవాచ :-

శ్లో॥ ఇత్యహం వాసుదేవస్య
పార్థస్య చ మహాత్మనః|
సంవాదమిమమశ్రౌషం
అద్భుతం రోమహర్షణం॥ (74)

తా:- సంజయుడన్నాడు. ఈ ప్రకారంగా నేను వాసుదేవునికి మహాత్ముడైన పార్థునికి మధ్య జరిగిన ఈ అత్యద్భుతము, ఒళ్ళు పులకరించేటటువంటి సంవాదాన్ని విన్నాను.

శ్లో॥ వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవాన్
ఏతద్ గుహ్యతమం పరం|
యోగం యోగేశ్వరాత్ కృష్ణాత్
సాక్షాత్ కథయతః స్వయం॥ (75)

తా:- వ్యాసమహర్షి అనుగ్రహం వల్ల అత్యంత రహస్యము, శ్రేష్టము అయిన ఈ జ్ఞానాన్ని - ఈ యోగాన్ని సాక్షాత్తు యోగేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు స్వయంగా చెబుతుండగా వినగలిగాను.

శ్లో॥ రాజన్! సంస్మృత్య సంస్మృత్య
సంవాదమిమమద్భుతం|
కేశవార్జునయోః పుణ్యం
హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః॥ (76)

తా:- మహారాజా! కృష్ణార్జునుల ఈ అద్భుతమైన పుణ్య సంవాదాన్ని తలచుకొని మాటిమాటికి పొంగిపోతున్నాను.

శ్లో॥ తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య
రూపమత్యద్భుతం హరేః|
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్
హృష్యామి చ పునః పునః॥ (77)

తా:- రాజా! హరియొక్క అద్భుతమైన ఆ రూపాన్ని తలచుకొని తలచుకొని నాకు గొప్ప విస్మయం కలుగుతున్నది. మాటిమాటికి ఆనందంతో పొంగిపోతున్నాను.

శ్లో॥ యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః
యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః|
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః
ధృవా నీతిర్మతిర్మమ॥ (78)

తా:- ఎక్కడ యోగేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు, ధనుర్ధరుడైన పార్థుడు ఉంటారో అక్కడ సంపద, విజయము, గొప్పతనము, స్థిరమైన నీతి ఉంటాయని నా అభిప్రాయము.

గద్యం : ఓంతత్ సత్ ఇతి శ్రీమద్ భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు,
బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగ శాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
మోక్ష సన్యాస యోగో నామ అష్టాదశోధ్యాయః॥

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. కర్మసిద్ధాంతం.......................................30/-
2. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'భజగోవిందం'..............100/-
3. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'తత్త్వబోధ' 200/-
4. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'ఆత్మబోధ' 200/-
5. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'శ్రీ దక్షిణామూర్తిస్తోత్రం'... 100/-
6. భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షులవారి 'ఉపదేశసారం' 150/-
7. సదాశివ బ్రహ్మేంద్ర స్వాములవారి 'ఆత్మవిద్యావిలాసం'.. 100/-
8. శ్రీ నారదభక్తి సూత్రములు 200/-
9. శంకరాచార్యులవారి 'వివేకచూడామణి' (8 గ్రంథముల సెట్) 1200/-
10. ఈశావాస్యోపనిషత్తు 100/-
11. కేనోపనిషత్తు 100/-
12. కైవల్యోపనిషత్తు 150/-
13. కఠోపనిషత్తు 350/-
14. ముండకోపనిషత్తు 200/-
15. మాండూక్యోపనిషత్తు 200/-
16. ముక్తికోపనిషత్తు 300/-
17. బ్రహ్మసూత్రములు – 1 .... 200/-
18. బ్రహ్మసూత్రములు – 2 .... 300/-
19. గీతమాలిక 150/-
20. శ్రీమద్భగవద్గీత (18 గ్రంథముల సెట్) 2000/-

మొత్తం 44 గ్రంథములు (postal charges) తో కలిపి – 6,900/-